เงินสกุลร่วมในกลุ่มประเทศอาเซียน

นางสาวกรกรัณย์ กังพานิชกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-346-973-7
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMON ASEAN CURRENCY

Miss Kornkarun Kungpanidchakul

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics
Faculty of Economics
Chulalongkorn University

Academic Year 2000
ISBN 974-346-973-7

กรกรัณย์ กังพานิชกุล : เงินสกุลร่วมในกลุ่มประเทศอาเซียน.(Common ASEAN Currency) อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร. ชโยดม สรรพศรี 130 หน้า. ISBN 974-346-973-7.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดแรงผลักดันวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งกลุ่มประเทศอาเซียนเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินขึ้นนับตั้งแต่ช่วงไตรมาสที่สองของปี 1997 วิกฤตการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความไม่มีประสิทธิภาพของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่นที่จะมีค่าอ่อนตัวลงเกินความเป็นจริง และส่งผลต่อเนื่องไปยังธุรกิจต่าง ๆ จนทำให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำ ดังนั้นกลุ่มประเทศอาเซียนจึงจำเป็นต้องสร้างกรอบทางการเงินที่มีความเข้มแข็งกว่าเดิม ซึ่งนายกรัฐมนตรีของมาเลเซียได้เสนอให้มีการใช้เงินสกุลร่วมในกลุ่มประเทศอาเซียน

ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนจะแบ่งออกเป็นการศึกษาเงื่อนไขตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม และการศึกษาลักษณะของช็อค (shock) ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน โดยนำข้อมูลจากรายงานทางการเงินระหว่างประเทศของประเทศอาเซียน 5 ประเทศคือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ในช่วงปี 1990 ถึง 1999 มาศึกษา

ผลการศึกษาตามเงื่อนไขของทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียนมีปัจจัยเสริมจากระดับการกระจายของสินค้าที่สูง แต่ยังมีอุปสรรคในการกีดกันการเคลื่อนย้ายแรงงาน ระดับการเปิดประเทศที่ต่ำอยู่ และความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อ สำหรับการศึกษาลักษณะของช็อคนั้นพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศยุโรปประกอบด้วยช็อคถาวร (permanent shock) เหมือนกันแต่ช็อคถาวรของกลุ่มประเทศอาเซียนมีความสมมาตรมากกว่า

โดยสรุปแล้ว กลุ่มประเทศอาเซียนมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน โดยมีปัจจัยเสริมจากความหลากหลายในการผลิตและลักษณะของ shock อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศอาเซียนยังคงมีปัญหาจากความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อ รวมถึงระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานและการเปิดประเทศที่ยังคงต่ำอยู่

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2543

##4285551829 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD : COMMON CURRENCY / ASEAN / OPTIMUM CURRENCY AREAS.

KORNKARUN KUNGPANIDCHAKUL : COMMON ASEAN CURRENCY. THESIS ADVISOR : CHAYODOM SABHASRI ,Ph.D., pp. 130. ISBN 974-346-973-7

This thesis was inspired by the ASEAN economic crisis. ASEAN came to a crashing because of the financial crisis that hit the region in the second half of 1997. This ASEAN crisis has demonstrated the tendency of flexible exchange rates to overshoot, resulting in perfectly viable enterprises bankrupt and pushing their economies into recession. Thus, ASEAN needs to devote to establishing a better monetary framework. Prime Minister of Malaysia proposed to study the use of single currency in ASEAN.

This thesis is aimed at studying the possibility of using a common ASEAN currency by assessing whether ASEAN is an optimum currency area (OCA) when compared with Europe Union, and observing the nature of shock. The data set was obtained from International Financial Statistics of five ASEAN countries, namely : Malaysia, Indonesia, Philippines, Singapore and Thailand, covering the period from 1990 to 1999.

According to OCA theory, the study detects a higher degree of product diversification, although some impediments remain in the mobility of labor, the inflation similarity, and degree of openness. Concerning the nature of shock, both ASEAN and Europe have permanent shock. However, ASEAN's permanent shock is more symmetric than Europe's.

The study concludes that the use of a common currency in ASEAN is supported by product diversification and the nature of shock. On the other hand, the problems from the differences in inflation as well as the low level of labor mobility and the openness could be the major obstacles to the ASEAN common currency.

Deparment Economics Student's signature.....

Field of study Economics Advisor's signature.....

Academic year 2000

หัวข้อวิทยานิพนธ์	เงินสกุลร่วมในกลุ่มประเทศอาเซียน
โดย	นางสาวกรกรัณย์ กังพานิชกุล
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อ.ดร.ชโยดม สรรพศรี

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงศา พรชัยวิเศษกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จูน เจริญเสียง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือของ อ.ดร.ชโยดม สรรพศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคำแนะนำและข้อคิดเห็นจาก ผศ.ดร. พงศา พรชัยวิเศษกุล ประธานกรรมการ รวมถึงกรรมการทั้งสองท่านคือ อ.ดร.จูน นวลตรณี และ อ.ดร. ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณมารดาและพี่สาว ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมถึงธนาคารกสิกรไทยที่ให้ทุนในการทำวิทยานิพนธ์นี้

สุดท้ายขอขอบคุณคำแนะนำด้านเศรษฐมิติจาก นายสมภพ ด้วงทอง และนายณัฐพล พจนาประเสริฐ รวมทั้งความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก นายชนรรค์ เอื้อรักสกุล และนายเดชมนตรี พิทักษ์ธรรม ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

จากทุก ๆ แรงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ หากประโยชน์อันใดที่พึงจะได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอยกเป็นผลงานของทุก ๆ แรงด้วย อย่างไรก็ดี หากมีความบกพร่องประการใดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

กรกรัณย์ กังพานิชกุล

ธันวาคม 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูป	ฐ
สารบัญตารางภาคผนวก ค	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 แหล่งข้อมูล	6
1.6 องค์ประกอบของการศึกษา	6
บทที่ 2 ความเป็นมาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน	7
2.1 ความเป็นมาในการจัดตั้งอาเซียน	7
2.2 ความร่วมมือในทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน	12
2.3 สรุป	19
บทที่ 3 แนวคิดเชิงทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์	20
3.1 ทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม	20
3.2 วรรณกรรมปริทัศน์	26
บทที่ 4 วิธีการศึกษา	38
4.1 การทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม	38
4.2 การศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน	53
5.1 ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน	53
5.2 ระดับการเปิดประเทศ	71
5.3 ความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ	75
5.4 การกระจายของสินค้า	79
5.5 สรุป	83
บทที่ 6 การทดสอบลักษณะของ shock เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน	87
6.1 การวิเคราะห์การปรับตัวของผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ	87
6.2 การหาขนาดของ permanent shock และ temporary shock	88
6.3 การทดสอบความสัมพันธ์ของ shock ที่เกิดขึ้น	96
6.4 สรุปผลการศึกษาลักษณะของ shock	98
6.5 ข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน	100
บทที่ 7 บทสรุป	103
รายการอ้างอิง	107
ภาคผนวก	111
ภาคผนวก ก การประมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรายไตรมาส	112
ภาคผนวก ข การวิเคราะห์การปรับตัวของสมการผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ	115
ภาคผนวก ค ตารางข้อมูลเบื้องต้น	120
ประวัติผู้เขียน	130

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

1.1 ตารางแสดงอัตราการเติบโตของ GDP ในช่วง 1991-98 (%)..... 1

1.2 ตารางแสดงอัตราการเติบโตของการส่งออกในปี 1991-1998..... 2

1.3 ตารางแสดงการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคิดเป็นร้อยละของ GDP ในปี 1991-1998 2

1.4 ตารางแสดงค่าเงินที่ลดต่ำลงในภูมิภาคอาเซียน..... 3

5.1 ตารางแสดงจำนวนและอัตราร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามขั้นการศึกษา..... 55

5.2 ตารางแสดงจำนวนคนงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศผ่านด่านตรวจคนหางานทั้งประเทศ จำแนกตามประเทศ..... 57

5.3 ตารางแสดงจำนวนคนอินโดนีเซียที่ไปทำงานยังต่างประเทศ..... 59

5.4 ตารางแสดงจำนวนคนงานที่ทำงานในต่างประเทศจำแนกตามประเทศที่นำเข้าสูงสุด 10 อันดับแรก..... 61

5.5 ตารางแสดงจำนวนคนงานที่ไปทำงานยังต่างประเทศ แยกตามกลุ่มประเทศ..... 62

5.6 ตารางสรุปการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียน..... 69

5.7 ตารางแสดงระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศยุโรปคิดเป็นร้อยละเทียบกับ GDP 79

5.8 ตารางแสดงระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียน..... 74

5.9 ตารางแสดงระดับอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศยุโรป..... 75

5.10 ตารางแสดงระดับอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศอาเซียน..... 79

5.11 ตารางแสดงการกระจายสินค้าของกลุ่มประเทศยุโรป..... 81

5.12 ตารางแสดงการกระจายสินค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน..... 82

5.13 ตารางสรุปเงื่อนไขในการเข้าร่วมเงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน 86

6.1 ตารางแสดงจำนวน polynomial ที่เหมาะสมของประเทศในกลุ่มอาเซียน..... 88

6.2 ตารางแสดงจำนวน polynomial ที่เหมาะสมของประเทศในสหภาพยุโรป..... 88

6.3 ตารางแสดงขนาดของ temporary shock และ permanent shock ในภูมิภาคอาเซียน 90

6.4 ตารางแสดงขนาดของ temporary shock และ permanent shock ในสหภาพยุโรป 94

6.5 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock ของสหภาพยุโรป 96

6.6 ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน 98

6.7 ตารางแสดงผลการทดสอบ Cointegration โดยวิธีการของ Johansen ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน..... 99

6.8 ตารางแสดงอุปสรรคในกเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 99

สารบัญรูป

หน้า

3.1 รูปแสดงการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์จากประเทศ A ไปยังประเทศ B..... 21
3.2 รูปแสดงความสัมพันธ์ของต้นทุนการใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับระดับการเปิดประเทศ 22
3.3 รูปแสดงผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับระดับการเปิดประเทศ..... 23
3.4 รูปแสดงต้นทุนและผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับระดับการเปิดประเทศ 23
4.1 รูปแสดงขั้นตอนในการศึกษาลักษณะของ shock..... 41
5.1 รูปแสดงขั้นตอนการคัดเลือกแรงงานอินโดนีเซียไปทำงานต่างประเทศ..... 60
5.2 รูปแสดงโครงสร้างอุตสาหกรรมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ
ต่อประชากร..... 84

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1
บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงแรงจูงใจ และกรอบในการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้โดยสรุป ซึ่งประกอบด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตในการศึกษา แหล่งข้อมูล รวมถึงองค์ประกอบในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย รวมถึงประเทศอื่นในแถบภูมิภาคอาเซียน มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ ปี 1985 จนถึง 1996 อัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ตลอดจนถึงประเทศไทย อยู่ที่ระดับเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อาเซียนจึงถือเป็นภูมิภาคที่มีการเติบโตรวดเร็วที่สุดในโลก

ตารางที่ 1.1 : ตารางแสดงอัตราการเติบโตของ GDP ในช่วง 1991-98 (%)

ประเทศ	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
อินโดนีเซีย	8.9	7.2	7.3	7.5	8.1	7.8	-13.2	-0.2	-11.7
มาเลเซีย	8.6	7.8	8.3	9.2	9.5	8.6	10	7.5	5.3
ฟิลิปปินส์	0.2	0.3	2.1	4.4	4.8	5.7	5.2	-0.5	10.3
สิงคโปร์	7.3	6.2	10.4	10.5	8.8	7.0	8.9	0.3	n.a.
ไทย	8.5	8.1	8.3	8.8	8.6	6.6	-0.4	-10.2	n.a.

แหล่งที่มา : International Financial Statistic 2000, International Monetary Fund

แต่การเติบโตของเศรษฐกิจดังกล่าว เป็นการขยายตัวโดยปราศจากรากฐานที่มั่นคง เนื่องจาก การลงทุนโดยมาก เป็นการเก็งกำไรที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต (Non-Productivity) สมรรถนะในการแข่งขันของประเทศในกลุ่ม กับต่างประเทศ จึงเริ่มด้อยลง ประกอบกับระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยที่ใช้ ยังเป็นแบบตะกร้าเงิน (Basket of Currencies) ซึ่งเป็นการผูกติดค่าเงินบาทกับดอลล่าร์สหรัฐ เมื่อค่าเงินดอลล่าร์แข็งขึ้น นับตั้งแต่ปี 1995 ค่าเงินบาทจึงแข็งขึ้นตาม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาจากการที่ความสามารถในการส่งออกลดลง ดังแสดงในตารางที่ 1.2 และ 1.3

ตารางที่ 1.2 : ตารางแสดงอัตราการเติบโตของการส่งออก ในปี 1991-98

ประเทศ	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
อินโดนีเซีย	19.9	14.7	6.6	9.0	4.3	6.5	7.3	-8.6	n.a.
มาเลเซีย	14.1	6.2	17.2	22.5	17.6	7.2	1.0	29.8	11.9
ฟิลิปปินส์	0.1	4.3	6.2	19.8	12	20.3	38.0	63.4	-1.4
สิงคโปร์	n.a.	9.6	17.3	26.5	21.6	6.1	5.3	-1.0	5.7
ไทย	23.5	13.2	13	21.3	23.6	-0.2	27.9	24.4	-1.5

แหล่งที่มา : International Financial Statistic 2000, International Monetary Fund

ตารางที่ 1.3 : ตารางแสดงการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดคิดเป็นร้อยละของ GDP ในปี 1991-98

ประเทศ	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
อินโดนีเซีย	-3.4	-2.2	-1.5	-1.7	-3.4	-3.4	-2.2	-0.9	n.a.
มาเลเซีย	-8.8	-3.8	-4.8	-7.8	-10	-4.9	-0.9	n.a.	n.a.
ฟิลิปปินส์	-1.9	-1.6	-5.5	-4.6	-4.4	-4.5	-3.5	1.4	n.a.
สิงคโปร์	11.2	11.3	7.5	17.1	16.9	15.0	6.6	2.6	n.a.
ไทย	-7.0	-5.7	-5.1	-5.6	-8.1	-7.9	-5.9	1.2	7.5

แหล่งที่มา : International Financial Statistic 2000, International Monetary Fund

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีปัญหาการเพิ่มขึ้นของดอกเบี้ยจ่าย เนื่องจากมูลค่าหนี้ที่กู้ยืมจากต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่สูงประมาณร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ นำมาสู่ข่าวลือเรื่องการลดค่าเงินบาท และเป็นที่มาของการโจมตีค่าเงินบาท โดยกองทุนบริหารความเสี่ยง (Hedge Fund) จากต่างประเทศ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย ทำการแก้ปัญหา โดยใช้เงินทุนสำรองระหว่างประเทศปกป้องค่าเงินบาท จนกระทั่งทุนสำรองลดลงเหลือเพียง 2.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในวันที่ 2 กรกฎาคม 1997 ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงตัดสินใจประกาศเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็น ระบบลอยตัวแบบมีการจัดการ (Managed Float)

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าว ค่าเงินบาทมีความผันผวนอย่างรุนแรง อันเป็นชนวนที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นในประเทศ และลุกลามไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจาก นักลงทุนต่างประเทศต่างมองว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียน มีลักษณะเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ทั้งประเภทสินค้าส่งออก และฐานะหนี้ต่างประเทศ ที่ประกอบด้วยหนี้ระยะสั้นเป็นจำนวนมาก จึงตัดสินใจถอนการลงทุนจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนมีค่าเงินที่ลดต่ำลงมากกว่าที่ควรจะเป็น ดังแสดงในตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 : ตารางแสดงค่าเงินที่ลดต่ำลงในภูมิภาคอาเซียน

Country	Indonesia	Korea	Malaysia	Thailand
Overvaluation	4.2	-7.6	9.3	6.7
Depreciation(30/6/97-8/5/98)	-73.8	-36.2	-33.6	-36.0
Interest Rate (Max level in 1998)	105.0	25.0	13.0	26.0

แหล่งที่มา : Goldstein 1998 and Worldbank 1999

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดแนวคิดในการสร้างระบบการเงินของประเทศในกลุ่ม ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่ง ASEAN secretariat และนายมหาธีร์ มูฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีประเทศมาเลเซีย ได้เสนอให้มีการศึกษาการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน ในลักษณะเดียวกับที่สหภาพยุโรป ได้นำเงินยูโรมาใช้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1999 ภายใต้การควบคุมของธนาคารกลางแห่งยุโรป (European Central Bank) โดยสหภาพยุโรป ประสบความสำเร็จในการใช้เงื่อนไขในการปรับตัวเข้าหากัน (Convergence Criteria) ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการเข้าร่วมใช้เงินสกุลเดียวกัน ป้องกันปัญหาการโจมตีค่าเงิน หลังจากที่เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในช่วงปี 1992-1993 เนื่องจากการรวมเยอรมันตะวันออก และตะวันตกเข้าด้วยกันในเดือนตุลาคม ปี 1990 ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากในการบูรณะเยอรมันตะวันออก จึงมีการใช้นโยบายการเงินแบบรัดตัว ค่าเงินของประเทศเยอรมันจึงแข็งตัวขึ้น ส่งผลให้ประเทศอื่น ๆ ในสหภาพยุโรปซึ่งตรึงค่าเงินไว้กับประเทศเยอรมันมีค่าเงินแข็งเกินกว่าที่ควรจะเป็นตามโครงสร้างเศรษฐกิจ นักลงทุนต่างประเทศคาดการณ์ว่าต้องมีการลดค่าเงิน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปตกเป็นเป้าหมายในการเก็งกำไรค่าเงิน

นอกจากนี้ กลุ่มประเทศอาเซียน ยังเคยมีโครงการ ASEAN Clearing Arrangement (ACA) จัดตั้งขึ้นในปี 1976 ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาระบบการเงินในภูมิภาคอาเซียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวทั้งทางด้านการค้า รวมถึงการลงทุน และมีวัตถุประสงค์ของโครงการข้อหนึ่ง ที่จะกระตุ้นให้มีการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน[1] นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งบรรษัทเงินทุนแห่งอาเซียน (ASEAN Finance Corporation) และธนาคารเพื่อพัฒนาแห่งอาเซียน (ASEAN Development Bank) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มประเทศอาเซียน เริ่มมีความคิดที่จะพัฒนาระบบการเงินของอาเซียน ไปสู่การใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ดังนั้น การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงิน ในภูมิภาคอาเซียน เพื่อใช้เงินตราสกุลเดียวกัน จึงนับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ทั้งนี้เพื่อช่วยพิจารณาความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของประเทศในภูมิภาคอาเซียน และหาเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้การใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงโอกาสในการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน มาใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ตามแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (Optimum Currency Areas Theory) โดยใช้สหภาพยุโรปเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบในแต่ละเงื่อนไข
2. ศึกษาถึงลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนว่าเป็นแบบเกิดขึ้นชั่วคราว หรือถาวร และหาขนาดของ shock ที่เกิดขึ้น รวมถึงศึกษาความสมมาตร (symmetric) ของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน เพื่อพิจารณาถึงต้นทุนที่จะเกิดจากการขาดนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความผันผวนทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขที่จำเป็นต่อการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน มาใช้เงินตราสกุลเดียวกัน รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ระบบการเงินยุโรปเป็นแบบอย่าง

---

[1] เนรมิต ปัญจางคกูล , "อาเซียน : การรวมตัวในด้านการเงิน และการลงทุน" , (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526) , หน้า 71.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงโครงสร้าง และแนวโน้มตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ว่าจะเป็นไปในทิศทางส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อการรวมกลุ่มทางการเงินของประเทศในภูมิภาคอาเซียนมาใช้เงินตราสกุลเดียวกัน และหาเงื่อนไขที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน ให้เป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
2. เพื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาความเป็นไปได้ ในการที่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะทำการรวมกลุ่มในระดับที่สูงกว่าเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) โดยไปสู่รูปแบบการรวมกลุ่มทางการเงินของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เพื่อใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน และมีการเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้การรวมกลุ่มทางการเงิน ยังช่วยลดโอกาสที่ค่าเงินของประเทศจะถูกโจมตีจากประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งเป็นชนวนในการเกิดปัญหาการขาดทุนสำรองระหว่างประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยนที่อ่อนตัวอย่างรวดเร็ว ในช่วงที่ผ่านมา
3. เพื่อทราบถึงการปรับตัวที่ควรจะเกิดขึ้นของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้เพื่อให้การใช้เงินสกุลเดียวกันของประเทศในภูมิภาคอาเซียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในทุกประเทศ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. พิจารณาความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงิน จำกัดเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียน 5 ประเทศเดิม อันได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย โดยพิจารณาเฉพาะประเด็นทางการเงิน ไม่ได้ทำการศึกษาครอบคลุมไปถึงประเด็นทางด้านการเมือง หรือด้านอื่น
2. ศึกษาเฉพาะตัวแปรทางเศรษฐกิจ ที่สื่อถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและนโยบายของแต่ละประเทศ อันได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปริมาณนำเข้าและส่งออกสินค้า และบริการ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ ดุลบัญชีเดินสะพัด อัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยน ในช่วงปี 1990-1999
3. การศึกษาลักษณะ shock ของกลุ่มประเทศยุโรป จะไม่รวมประเทศลักเซมเบิร์ก เนื่องจาก เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กมาก และไม่มีการเก็บข้อมูลครบถ้วนเพียงพอ

1.5 แหล่งข้อมูล

ข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลประเภททุติยภูมิ ซึ่งจะทำการเก็บรวบรวมจาก

1. ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ศูนย์วิทยบริการ (หอสมุดกลาง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ASEAN Secretariat
6. ฐานข้อมูล datastream

1.6 องค์ประกอบของการศึกษา

การศึกษาจะประกอบไปด้วย

บทที่ 1 ที่มา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา นิยามศัพท์ ประโยชน์ที่ได้รับ แหล่งข้อมูล และองค์ประกอบในการศึกษา

บทที่ 2 ความเป็นมาของกลุ่มประเทศอาเซียน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

บทที่ 3 แนวคิดเชิงทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) รวมถึงแนวคิดเชิงเศรษฐมิติ และวรรณกรรมปริทัศน์

บทที่ 4 วิธีการศึกษา

บทที่ 5 ผลการศึกษาความพร้อมในการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน มาใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ตามแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม ภายใต้เงื่อนไข ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน การเปิดประเทศ ความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ และการกระจายของสินค้า

บทที่ 6 ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน พิจารณาจากลักษณะ shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีกลุ่มประเทศยุโรป เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ รวมทั้งการเสนอแนะเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียนมาใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

บทที่ 7 บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2
ความเป็นมาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มอาเซียน การพัฒนาการรวมกลุ่มระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงข้อตกลงและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันของกลุ่มประเทศอาเซียนว่ามีความร่วมมือทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใด

2.1 ความเป็นมา และการจัดตั้งอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 1967 โดยนายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศของอินโดนีเซีย ตนกู อับดุล ราซัก รองนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย นายนาร์คิโซ รามอส รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ นาย เอส. ราชารัตนัม รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์ และ ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในปฏิญญากรุงเทพ ฯ (Bangkok Declation) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องที่เป็นประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิกทั้งหมด 9 ประเทศ โดยมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นอีก 4 ประเทศ ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม (1984) เวียดนาม (1995) ลาวและพม่า (1997) และกัมพูชา (1999)

โดยความเป็นมาในการจัดตั้งอาเซียน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนปี 1967 และช่วงที่มีการจัดตั้งอาเซียนแล้ว

2.1.1 การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนปี 1967

หลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 การแผ่อำนาจของลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งคุกคามความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศสหรัฐอเมริกา จึงริเริ่มแนวความคิดในการจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางทหารขึ้น โดยเข้าร่วมกับพันธมิตรตะวันตก ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เข้าร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย อันได้แก่ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย เพื่อจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asia Treaty Organization : SEATO)

เมื่อวันที่ 8 กันยายน 1954 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย โดยยึดหลักการยับยั้งทางการทหาร (Military Deferrence) ควบคู่ไปกับการกระชับความร่วมมือในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างไรก็ตาม หลังจากการผ่อนคลายความตึงเครียด รวมทั้งการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ทำให้ SEATO ลดบทบาทลง จนกระทั่งสลายตัวไปในปี 1977

ภายหลังจากความล้มเหลวในการจัดตั้ง SEATO ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้เริ่มมีความคิดที่จะร่วมมือกันจัดตั้งองค์กรความร่วมมือภายในภูมิภาคขึ้นเอง เพื่อสร้างเสถียรภาพ และความมั่นคงภายใน ดังนั้น สหพันธ์รัฐมาลายา ฟิลิปปินส์ และไทย จึงได้จัดตั้งสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia : ASA) ขึ้นในวันที่ 31 กรกฎาคม 1961 แถลงเจตนารมณ์ที่จะร่วมมือกันจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้า และความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังสร้างเป้าหมายที่จะร่วมมือกันแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาการเกษตร และอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง การขยายความร่วมมือทางการค้า ปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งและติดต่อสื่อสาร เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนในประเทศสมาชิก

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่สมาคมได้เริ่มดำเนินการไม่นาน ก็เกิดข้อขัดแย้งระหว่างมาเลเซียกับฟิลิปปินส์อย่างรุนแรง ในเรื่องรัฐซาบาห์ (Sabah) เมื่อปี 1963 กล่าวคือ มลายู ได้ทำการจัดตั้งสหพันธ์มาเลเซียขึ้น โดยรวมสิงคโปร์และแถบบริเวณบอร์เนียว ซึ่งประกอบด้วยซาบาห์ ซาราวัก และบรูไน แต่ทางฟิลิปปินส์ไม่ยอมรับรองสหพันธ์ดังกล่าว โดยอ้างว่า สุลต่านซูลู ผู้เป็นประมุขของหมู่เกาะซูลู มิได้ยกเกาะบอร์เนียวให้ประเทศอังกฤษ เพียงแต่ให้อังกฤษเช่าเท่านั้น ซึ่งในข้อกล่าวหาดังกล่าว ทางอังกฤษ ได้ออกมาโต้แย้งว่า การที่อังกฤษจ่ายเงินให้กับทายาทของสุลต่านนั้น ไม่ได้ถือเป็นการจ่ายค่าเช่า แต่เป็นเพียงเงินทดแทนที่สุลต่านยกบอร์เนียวเหนือ (ซาบาห์) ให้อังกฤษ นอกจากนี้ ประเทศอินโดนีเซียในสมัยประธานาธิบดีซูการ์โน ก็ขัดขวางมาเลเซีย ในการผนวกรัฐดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจาก มีทัศนคติว่าการจัดตั้งมาเลเซีย เกิดจากการผลักดันของประเทศอังกฤษ[2] ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หยุดดำเนินการไปชั่วคราวในเดือนกันยายน 1963 และฟื้นฟูความสัมพันธ์ในอีกครั้ง ในปี 1966 เมื่อฟิลิปปินส์ยอมรับรองการผนวกรัฐซาบาห์ เข้าไปเป็นสหพันธ์มาเลเซีย และประธานาธิบดี ซูฮาร์โต้แห่งอินโดนีเซีย ก็เล็งเห็นถึง

---

[2] พิษณุ สุวรรณะชฎ , สามทศวรรษอาเซียน (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540), หน้า 7

ความจำเป็น ที่จะร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน แต่หลังการก่อตั้งอาเซียน สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็เริ่มลดบทบาทลง และเข้าร่วมกับอาเซียนในที่สุด เมื่อเดือนกันยายน 1967

อย่างไรก็ตาม สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ในการจัดตั้งองค์การความร่วมมือภายในภูมิภาค จากแรงผลักดันของประเทศสมาชิกด้วยกันเอง จึงถือเป็นจุดกำเนิดที่สำคัญของการก่อตั้งสมาคมอาเซียน

2.1.2 การก่อตั้งและพัฒนาการของสมาคมอาเซียน

สมาคมอาเซียน ก่อตั้งขึ้น โดยมีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้[3]

1. เพื่อเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาทางวัฒนธรรมของภูมิภาค โดยมีความพยายามร่วมกันด้วยเจตจำนงแห่งความเสมอภาค และความร่วมมือร่วมใจ เพื่อเสริมสร้างรากฐานสำหรับประชาคมประชาชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เป็นประชาคมที่มีความเจริญรุ่งเรือง และสันติสุข
2. เพื่อส่งเสริมสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาค โดยเคารพอย่างแน่วแน่ในความยุติธรรม และหลักแห่งเนติธรรม ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาประเทศในภูมิภาค และยึดมั่นในหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความร่วมมืออย่างจริงจัง และความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร
4. เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่กันและกันในรูปของการฝึกอบรม การวิจัยในด้านการศึกษา วิชาชีพ วิชาการ และบริหาร
5. เพื่อร่วมมือกันให้ได้ประโยชน์มากขึ้นในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การขยายการค้าระหว่างกัน รวมถึง การศึกษาปัญหาการค้าโภคภัณฑ์ระหว่างประเทศ การปรับปรุงระบบการขนส่ง และคมนาคมระหว่างกัน ตลอดจนยกระดับมาตรฐานการครองชีพประชาชนของตน
6. เพื่อส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เป็นที่กว้างขวาง
7. เพื่อธำรงไว้ซึ่งความร่วมมืออย่างใกล้ชิด และมีคุณประโยชน์กับองค์การระหว่างประเทศและองค์การส่วนภูมิภาค ที่มีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกัน รวมทั้งเพื่อสำรวจหาช่องทางที่จะให้มีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิก

---

[3] พิษณุ สุวรรณะชฎ , สามทศวรรษอาเซียน (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540), หน้า 7

โดยตั้งแต่เริ่มจัดตั้งอาเซียนมา ก็ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้นำรัฐบาล เจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการของประเทศสมาชิก ในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ซึ่งจะเป็นโอกาสที่ผู้นำรัฐบาลของประเทศสมาชิก จะสามารถปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อร่วมกัน กำหนดแนวทางวางแผนงานของอาเซียนในอนาคต โดยสามารถสรุปการประชุมสุดยอดแต่ละครั้ง ได้ดังต่อไปนี้

การประชุมสุดยอดครั้งที่ 1 เมืองบาหลี อินโดนีเซีย 1976

การประชุมสุดยอดครั้งนี้ จะเน้นหนักที่เรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองได้เริ่มคลี่คลายลงอย่างรวดเร็วภายในภูมิภาค จึงต้องมีการทบทวนสถานการณ์ และข้อกำหนดแนวทางของอาเซียนขึ้นใหม่ โดยสรุปแนวทางในการเพิ่มพูนความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการปรับปรุงโครงสร้างทางการค้า การกำหนดโครงการอุตสาหกรรมร่วมอาเซียน และโครงการให้สิทธิเสรีภาพ และความร่วมมือทางการค้า (Trade Liberalization and Cooperation)

การประชุมสุดยอดครั้งที่ 2 กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย 1977

การประชุมครั้งนี้ จะเน้นหนักในเรื่องภายนอกอาเซียน โดยเฉพาะในส่วนของการปรับความสัมพันธ์กับเวียดนาม กัมพูชา และลาว นอกจากนี้ ทางประเทศฟิลิปปินส์ ยังยกเลิกการอ้างสิทธิเหนือรัฐซาบาห์ ซึ่งนับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศสมาชิก ให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้ง ประเทศสมาชิกบางประเทศ ยังสามารถบรรลุข้อตกลงความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทั้งระดับทวิภาคี และไตรภาคี

การประชุมสุดยอดครั้งที่ 3 กรุงมะนิลา ฟิลิปปินส์ 1987

ในการประชุมสุดยอดครั้งนี้ ได้มีการลงนามในพิธีการแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยมิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC) เพื่อให้ประเทศอื่น ๆ ที่อยู่นอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาฉบับนี้ได้ ตามการร้องขอเข้าเป็นสมาชิกของปาปัวนิวกินี นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยให้มีการดำเนินการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีศุลการกร รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trading

Agreement : PTA) และการทำความตกลงเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมการลงทุนของอาเซียน เช่น โครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมของอาเซียน

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 สิงคโปร์ 1992

จากการสิ้นสุดของสงครามเย็น หลังการล่มสลายของอดีตสหภาพโซเวียต รวมถึงการยุติปัญหาในอินโดจีน ทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนเริ่มหันไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากขึ้น จึงได้มีการหยิบยกข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตเสรีการค้าอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ขึ้นมาสู่การพิจารณาของการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งนี้ โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีไทย เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือทางการค้า และได้มีการลงนามในข้อตกลง 3 ฉบับ คือ ข้อตกลงว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน ข้อตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการกำหนดภาษีเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on Common Effective Preferential for the AFTA) และปฏิญญาสิงคโปร์ 1992 (Singapore Declaration of 1992)[4] โดยจะใช้ระบบศุลการกรร่วมที่เท่ากัน (Common Effective Preferential tariff : CEPT) เป็นกลไกหลักในการนำไปสู่เขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งมีแผนการจะลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน ให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 15 ปี

นอกจากนี้ ยังได้มีการหารือในเรื่องความร่วมมือทางด้านความมั่นคง และการเมือง โดยให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เข้าเป็นภาคีสนธิสัญญามิตรภาพ และความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการเสนอแนวความคิดในการสถาปนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (ZOPFAN) และเป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ (Southeast Asian Nuclear Weapons Free Zone : SEANWFZ)

การประชุมสุดยอดอาเซียนสุดยอดครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ ไทย 1995

ในการประชุมสุดยอดครั้งนี้ ทางอาเซียนได้กำหนดหัวข้อของการประชุมว่า อาเซียน สู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN Towards One

---

[4] พิมพร จึงสวนันทน์, ความเป็นไปได้ของระบบการเงินอาเซียน : บทเรียนจากระบบการยุโรป (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 2537

Southeast Asia)[5] ซึ่งจะมุ่งเน้นด้านความมั่นคงในภูมิภาค และเป็นเขตสันติภาพและความเป็นกลาง ซึ่งผู้นำรัฐบาล 10 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEANWFZ) เป็นที่เรียบร้อย

ทางด้านเศรษฐกิจนั้น ที่ประชุมได้มีมติให้เร่งการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ให้เสร็จสิ้นภายในปี 2003 จากเดิมที่กำหนดไว้ในปี 2008 รวมถึงการเพิ่มประเภทสินค้าที่ได้รับการพิจารณาลดอัตราภาษีศุลกากร และยังริเริ่มแนวความคิดเกี่ยวกับเขตการลงทุนเสรีอาเซียน (ASEAN Free Investment Area : AFIA)

<u>การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ฮานอย เวียดนาม 1998</u>

การประชุมสุดยอดครั้งนี้ จัดขึ้นหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จึงเน้นหนักเรื่องการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงพยายามดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในภูมิภาค โดยใช้มาตรการ 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) ยกเว้นภาษีรายได้อย่างน้อยร้อยละ 35 หรือ ยกเว้นภาษีลงทุนอย่างน้อยร้อยละ 30
2) ให้ชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นได้ 100%
3) ยกเว้นภาษีนำเข้าสินค้าทุน
4) การเข้าตลาดภายในประเทศ
5) สามารถถือครองที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมได้ภายในระยะเวลา 30 ปี
6) การจ้างบุคลากรต่างประเทศ
7) การเร่งลดอัตราภาษีศุลกากร

นอกจากนี้ ยังมีการเสนอข้อตกลงเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางด้านบริการอีกด้วย

2.2 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียน

กลุ่มประเทศอาเซียน ได้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่ง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ ภายในภูมิภาคเดียวกัน แม้ในระยะแรก ๆ ของความร่วมมือ กลุ่มประเทศอาเซียนจะเน้นหนักทางด้านการเมือง แต่ก็มีการดำเนินการจัดตั้งโครงการความ

---

[5] พิษณุ สุวรรณะชฎ , <u>สามทศวรรษอาเซียน</u> (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540), หน้า 94

ร่วมมือทางเศรษฐกิจอยู่บ้าง จนกระทั่งหลังการคลี่คลายปัญหาสงครามเย็น และปัญหาอินโดจีน ก็เริ่มมีการเน้นหนักด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ออกเป็น 2 ส่วน คือความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม และความร่วมมือทางด้านการค้า

2.2.1 ความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม

โครงการความร่วมมือทางอุตสาหกรรมที่สำคัญของกลุ่มประเทศอาเซียนมีดังต่อไปนี้

1. โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project : AIP)

โครงการนี้ นับเป็นความร่วมมือทางอุตสาหกรรมของกลุ่มประเทศอาเซียน ในระยะเริ่มแรก จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 โดยจะเป็นการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ โดยการคัดเลือกโครงการร่วมลงทุน และกำหนดให้ประเทศที่ตั้งโครงสร้างลงทุนร้อยละ 60 และประเทศอื่น ๆ ที่ร่วมลงทุนอีก 4 ประเทศ ลงทุนประเทศละร้อยละ 10 ทั้งนี้ประเทศที่ร่วมลงทุนมีสัญญาที่จะรับซื้อผลิตภัณฑ์ของโครงการระหว่างกัน รวมทั้งให้สิทธิประโยชน์ส่วนลดภาษีอย่างน้อยร้อยละ 50[6]

ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministerial Meeting : AEMM) ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนมีนาคม 1976 ตกลงร่วมโครงการลงทุน AIP ประกอบด้วย

- โครงการผลิตปุ๋ยยูเรียของอินโดนีเซีย และมาเลเซีย
- โครงการผลิตปุ๋ยฟอสเฟต ของฟิลิปปินส์
- โครงการผลิตเครื่องยนต์ ของสิงคโปร์
- โครงการผลิตโซดาแอซและเกลือหินของไทย

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่าโครงการเหล่านี้ ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากการตกลงโครงการที่เร่งรีบเกินไป และการศึกษาความเป็นไปได้ที่ไม่ดีพอ นอกจากนี้ โครงการแต่ละโครงการ ยังเป็นโครงการขนาดใหญ่ซึ่งจะต้องอาศัยเงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเกินความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา จะสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

---

[6] กองเศรษฐการค้าอาเซียน กรมเศรษฐการค้าพาณิชย์, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน : AFTA 2003 ผลกระทบต่อการค้าของประเทศไทย" , กรกฎาคม 2540

2. โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation : AIC)

กลุ่มประเทศอาเซียน ได้ลงนามในข้อตกลงพื้นฐาน ว่าด้วยการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมของอาเซียน เมื่อปี 1986 ซึ่งกำหนดให้สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Chamber of Commerce and Industry) ร่วมกับภาครัฐ พิจารณารายการสินค้าและอุตสาหกรรมที่จะเข้าร่วมโครงการ AIC โดยโครงการ AIC จะเป็นโครงการของอาเซียน ที่ได้มีการนำภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคมากยิ่งขึ้น โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันที่จะผลิตสินค้า เพื่อนำมาใช้ร่วมกันหรือประกอบกัน มีการกำหนดจำนวนเงินลงทุนที่จะนำมาใช้ในแต่ละโครงการ และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่จำเป็น ตลอดจนการกำหนดสิทธิพิเศษทางการค้าให้แต่ละโครงการตามความจำเป็น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากขั้นตอนในการประสานงานระหว่างรัฐและเอกชนมีความยุ่งยากมาก รวมทั้ง ปัญหาการเลือกสินค้าและรายการอุตสาหกรรมไปตามกลุ่มประเทศอาเซียน นอกจากนี้ ระดับการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าตามรายการยังอยู่ในระดับต่ำ จึงมีการเปลี่ยนโครงการ AIC มาเป็น โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ยี่ห้อและรุ่นเดียวกัน (Brand-to-brand Complementation : BBC) ในปี 1989 ดังจะต่อไปในภายหลัง

3. โครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Venture : AIJV)

โครงการนี้เป็นอีกโครงการหนึ่ง ที่สนับสนุนให้ภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง โดยกลุ่มประเทศอาเซียน ได้ร่วมลงนามในข้อตกลงพื้นฐานว่าด้วยโครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมอาเซียนในปี 1983 ซึ่งเป็นโครงการรูปแบบเดียวกับ AIP แต่เปลี่ยนจากการร่วมลงทุนของภาครัฐมาเป็น การร่วมลงทุนของภาคเอกชนอาเซียน 2 ประเทศขึ้นไป โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นของประเทศนอกอาเซียนไม่เกินร้อยละ 49 และผ่อนผันเป็นร้อยละ 60 ในภายหลัง ซึ่งสินค้าที่ผลิตจากโครงการ AIJV จะได้รับสิทธิประโยชน์ส่วนลดภาษีร้อยละ 90 ในการส่งเข้าไปในประเทศร่วมลงทุน และได้รับการคุ้มครองการผลิต ด้วยการคงภาษีนำเข้าสินค้าที่เหมือนกับสินค้า AIJV เป็นเวลา 4 ปี [7]

โครงการ AIJV ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีปัญหาการแข่งขันกันในเรื่องของสถานที่ตั้งโครงการ ทำให้ผู้เสนอโครงการ ต้องพยายามกระจายโครงการไปตั้งตามประเทศต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับการอนุมัติ

---

[7] กองเศรษฐการค้าอาเซียน กรมเศรษฐการค้าพาณิชย์, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน : AFTA 2003 ผลกระทบต่อการค้าของประเทศไทย" , กรกฎาคม 2540

4. โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ยี่ห้อและรุ่นเดียวกัน (Brand-to-brand Complementation :BBC)

โครงการ AIC ได้เปลี่ยนเป็นโครงการ BBC ในปี 1989 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมีประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยเท่านั้นที่เข้าร่วมในช่วงริเริ่มโครงการ ซึ่งอินโดนีเซียเพิ่งเข้าร่วมเมื่อปี 1994 เนื่องจากอินโดนีเซียต้องการรักษาตลาดในประเทศไว้ให้กับอุตสาหกรรมของตนเอง แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต จึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ BBC ในภายหลัง

โดยที่โครงการนี้ เป็นโครงการที่เปิดให้เอกชนที่ผลิตรถยี่ห้อเดียวกันในอาเซียน แบ่งผลิตและแลกเปลี่ยนชิ้นส่วนยานยนต์ระหว่างกัน โดยได้รับสิทธิประโยชน์ส่วนลดทางภาษีร้อยละ 50 และให้ถือว่าชิ้นส่วนที่ผลิตจากโครงการ BBC เป็นชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศผู้นำเข้า ตามเงื่อนไขการบังคับใช้ชิ้นส่วนในประเทศ (Local Content Requirement)

โครงการ BBC ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง แม้จะมีปัญหาการอนุมัติโครงการที่กลุ่มประเทศอาเซียนต่างก็ต้องการส่งออกมากกว่านำเข้า และปัญหาการใช้สิทธิประโยชน์ล่าช้าเช่นเดียวกับโครงการ AIJV แต่การแข่งขันที่รุนแรงของตลาดรถยนต์ ประกอบกับสิทธิประโยชน์การถือเป็นชิ้นส่วนในประเทศ ทำให้เอกชนต้องพึ่งโครงการนี้ในการผลิตรถยนต์[8]

2.2.2 ความร่วมมือทางด้านการค้า

1. ข้อตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (Agreement on ASEAN Preferential Trading Agreement : ASEAN PTA)

เป็นโครงการความร่วมมือ ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 1977 หลังจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มระดับการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกด้วยกันเอง (Intra-ASEAN Trade) เพื่อลดการพึ่งพิงทางการค้ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยสาระสำคัญของการให้สิทธิพิเศษทางการค้าจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Tariff Preference) โดยการลดอากรขาเข้าระหว่างกัน ให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปกติ กับการให้สิทธิพิเศษที่มิใช่ศุลกากร (Non-Tariff Preference) โดยการให้สิทธิพิเศษดังกล่าว จะครอบคลุมทั้งสินค้าเกษตรกรรม และสินค้า

---

[8] กองเศรษฐการค้าอาเซียน กรมเศรษฐการค้าพาณิชย์, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน : AFTA 2003 ผลกระทบต่อการค้าของประเทศไทย", กรกฎาคม 2540

อุตสาหกรรม ที่มีสัดส่วนการผลิตในอาเซียนร้อยละ 50 และปรับลดลงเหลือร้อยละ 40 ในปี 1995 ซึ่งการนำสินค้าเข้ามาอยู่ใน ASEAN PTA ในระยะแรก จะใช้วิธีการเจรจาเป็นรายสินค้าไป แต่จำนวนรายการที่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมีไม่มากนัก มาถึงในปี 1981 ได้เปลี่ยนมาเป็นการให้สินค้าเข้ามาอยู่ใน ASEAN PTA โดยอัตโนมัติ หากมูลค่าการนำเข้าต่ำกว่าระดับที่กำหนด และเพิ่มระดับการนำเข้าเป็นระยะ จนกระทั่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องมูลค่าการนำเข้าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม ASEAN PTA ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเกิดเนื่องจากการนำสินค้าที่ไม่มีการค้าระหว่างกัน หรือมีการค้าระหว่างกันน้อย เข้าร่วมโครงการ ASEAN PTA การสงวนสินค้าที่มีศักยภาพทางการค้าในอาเซียน และยังมีอุปสรรคในการให้สิทธิประโยชน์ เนื่องจากมีการกีดกันอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของภาษีศุลกากรอยู่ (Non-Tariff Barriers)

2. เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

เขตการค้าเสรีอาเซียน นับเป็นความพยายามล่าสุดในการสร้างความร่วมมือทางด้านการค้าภายในภูมิภาคอาเซียน จุดกำเนิดของเขตการค้าเสรีอาเซียน คือ ข้อเสนอของนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีประเทศไทย จนกระทั่งมีมติเห็นชอบในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ให้ประกาศจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ด้านเศรษฐกิจและการค้าภายในภูมิภาคอาเซียน ให้มีศักยภาพพอจะเข้าไปแข่งขันในตลาดโลก รวมทั้ง เพิ่มระดับการค้าระหว่างกันภายในภูมิภาค โดยกำหนดให้มีการลดอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลา 15 ปี (1993-2008) ต่อมาได้ร่นระยะเวลาลงเหลือ 10 ปี (1993-2003)

ซึ่งการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน จะอยู่บนพื้นฐานข้อตกลงว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินการความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และข้อตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน (Common Effective Preferential Tariff Agreement : CEPT) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการลดภาษีภายในเขตการค้าเสรีอาเซียน รวมทั้งยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่มิใช่ภาษีศุลการกรระหว่างกันภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมเขตการเสรีอาเซียน มีพันธะกรณีที่จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ [9]

---

[9] กองเศรษฐการค้าอาเซียน กรมเศรษฐการค้าพาณิชย์, "ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน : AFTA 2003 ผลกระทบต่อการค้าของประเทศไทย" , กรกฎาคม 2540

1) <u>ด้านภาษีศุลกากร</u>

ต้องลดภาษีสินค้าทั้งสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป ลงเหลือร้อยละ 0-5 โดยใช้เวลา 10 ปี ระหว่าง 1 มกราคม 1993 ถึง 1 มกราคม 2003 สำหรับสินค้าในกลุ่มรายการปกติ (Normal Track) และ 7 ปี ระหว่าง 1 มกราคม 1993 ถึง 1 มกราคม 2000 สำหรับสินค้าในกลุ่มรายการเร่งลดภาษี (Fast Track) ส่วนสินค้ารายการใดที่ไม่สามารถนำเข้าลดภาษีได้ สมาชิกสามารถขอสงวนสิทธิ์การลดภาษีชั่วคราวได้โดยนำเข้าไว้ในรายการยกเว้นลดภาษีชั่วคราว (Temporary Exclusion List : TEL) และให้เริ่มทยอยนำเข้ามาลดภาษีปีละ 20% ของจำนวนรายการในรายการยกเว้นลดภาษีชั่วคราว เป็นระยะเวลา 5 ปี (1996-2000) และลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายใน 1 มกราคม 2003

รายการสินค้าเร่งลดภาษี ได้แก่ น้ำมันพืช ผลิตภัณฑ์เคมี ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ยาง เยื่อกระดาษ ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว แคโทดทำจากทองแดง เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย ปูนซิเมนต์ เภสัชภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์หนัง สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ และ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูป (Unprocessed Agricultural Products : UAP) ได้เริ่มลดภาษีช้ากว่า โดยเริ่มตั้งแต่ปี 1996 และเสร็จภายในปี 2003 ทั้งนี้ สินค้าใดที่ไม่สามารถนำเข้ามาลดภาษีในเขตการค้าเสรีอาเซียนโดยทันทีได้ ก็ให้สมาชิกขอสงวนสิทธิ์ชั่วคราวได้ แต่ต้องทยอยนำมาลดภาษีในระหว่างปี 1997-2003 นอกจากนี้ อาเซียนได้ตกลงให้มีรายการสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหว (Sensitive) ซึ่งต้องมาลดภาษีในปี 2001-2010 ยกเว้นข้าวและน้ำตาล ที่ถือว่าเป็นสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive) ซึ่งต้องลดภาษีให้เสร็จสิ้นภายใน 1 มกราคม 2010 เช่นเดียวกัน แต่จะการใช้มาตรการพิเศษ เช่น เริ่มลดช้ากว่าสินค้าที่ไม่อ่อนไหว และอัตราภาษีสุดท้ายที่จะลดสูงกว่าร้อยละ 0-5 เป็นต้น

การลดภาษีสินค้าดังกล่าว แต่ละประเทศจะต้องจัดทำเป็นแผนการลดภาษีในแต่ละปีให้ชัดเจนตั้งปีเริ่มต้น จนถึงปีสุดท้าย ยื่นต่อสำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat)

สำหรับประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกใหม่ภายหลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ก็จะได้รับการยืดหยุ่นในเรื่องกำหนดเวลาการลดภาษี โดยจะช้ากว่าสมาชิกเดิม ตามจำนวนปีที่เข้ามาภายหลังการจัดตั้งเขตเสรีการค้าอาเซียน โดยประเทศเวียดนามได้รับการยืดหยุ่นให้ถึงปี 2006 และประเทศลาวและพม่าได้รับการยืดหยุ่นถึงปี 2008

2) ด้านมาตรการที่มิใช่ภาษีศุลกากร

- ยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณ (Quota Requirement :QR) ในสินค้านั้น ๆ ทันที หากสมาชิกอาเซียนได้รับการลดหย่อนภาษีระหว่างกันแล้ว
- ยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-Tariff Barriers: NTBs) ภายใน 5 ปี หลังจากได้รับหย่อนภาษีศุลกากรระหว่างกัน
- ยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ (Customs Surcharges) สินค้าภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียนภายในสิ้นปี 1996

ซึ่งผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกจะได้รับ จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน คือ จะช่วยเพิ่มระดับการค้าระหว่างกันในกลุ่มประเทศสมาชิก ลดการพึ่งพิงประเทศนอกกลุ่ม รวมถึงเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ทำให้กลุ่มประเทศอาเซียน เป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ให้เข้ามาภายในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

2.2.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

นอกจากความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมและการค้าแล้ว กลุ่มประเทศอาเซียนยังได้มีรูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเขตการค้าเสรีอาเซียนให้ประสบความสำเร็จด้วยดี ดังต่อไปนี้

1) ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation : AICO)

เป็นโครงการแบ่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรม แล้วส่งออกไปขายภายในอาเซียน โดยสินค้าที่อยู่ในโครงการจะได้รับการลดภาษีลงเหลือร้อยละ 0-5 ทันที โดยไม่ต้องเป็นไปตามแผนการลดภาษีภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน

2) เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA)

เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ทั้งจากภายในและนอกกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีเป้าหมายให้มีเขตการลงทุนอาเซียนภายในปี 2010 ซึ่งในขณะนี้กำลังดำเนินการร่างความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการลงทุนอาเซียน

3) กรอบความตกลงว่าด้วยบริการ

อาเซียนกำลังอยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อเปิดเสรการค้าบริการสาขาต่าง ๆ ให้แก่กันและกัน ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4) การอำนวยความสะดวกสินค้าผ่านแดน

ประเทศไทยได้เสนอให้มีมาตรการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน ซึ่งจะส่งผลให้การค้าผ่านแดนระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

5) จัดทำความตกลงด้านศุลกากร

วัตถุประสงค์ของความตกลงด้านศุลกากร คือเพื่อให้มีระบบและพิธีการศุลกากร รวมทั้งพิกัดอัตราศุลกากรภายในอาเซียน ที่สอดคล้อง สะดวก และง่ายต่อการส่งออก และนำเข้า ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการค้าภายในกลุ่มประเทศอาเซียนต่อไปในอนาคต

2.3 สรุป

กลุ่มประเทศอาเซียน นับเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศที่ประสบความสำเร็จแห่งหนึ่งของโลก ทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดยมีความพยายามแก้ไขข้อขัดแย้ง และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้ความร่วมมือของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นไปได้ด้วยดีมาตลอด กล่าวคือ มีความร่วมมือทางด้านการเมืองที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ว่าความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระยะเริ่มแรก จะพัฒนาค่อนข้างช้าและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ปัจจุบันก็ได้มีโครงการความร่วมมือทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การค้า และการลงทุนเกิดขึ้นมากมาย รวมถึงมีการผลักดันให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น ซึ่งเป็นที่เชื่อได้ว่าระดับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอาเซียนจะสูงขึ้นอย่างมากในอนาคต เพื่อให้กลุ่มประเทศพัฒนาต่อไปได้ และเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าเขตการค้าเสรี รวมถึงการรวมกลุ่มทางการเงินได้ในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3
แนวคิดเชิงทฤษฎี และวรรณกรรมปริทัศน์

ในบทนี้จะทำกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งจะประกอบไปด้วยทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมและทฤษฎีทางเศรษฐมิติ จากนั้นจะทำการสรุปและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเสนอวิธีการศึกษาที่จะใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

3.1 ทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas)

อาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (optimum currency area : OCA) คือ อาณาเขตที่เหมาะสม ต่อการใช้เงินสกุลเดียวกัน หรือตรึงค่าเงินไว้ด้วยกัน ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันคือ 1) ลดความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน 2) ลดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม 3) เพิ่มการค้าและการลงทุนทั้งภายใน และภายนอกอาณาเขต อย่างไรก็ตาม การใช้เงินตราสกุลเดียวกันยังมีต้นทุน ซึ่งได้แก่ต้นทุนในการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงิน การคลัง และอัตราแลกเปลี่ยน ให้ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด จึงไม่สามารถใช้การดำเนินนโยบายดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการรักษาดุลยภาพภายใน (การว่าจ้างภายใน และเสถียรภาพทางราคา) และ ดุลยภาพภายนอก (ดุลบัญชีเดินสะพัด) ได้

เพื่อลดต้นทุนในการสร้างอาณาเขตทางการเงิน และเพื่อให้การใช้เงินตราสกุลเดียวกันประสบความสำเร็จ ประเทศที่เป็นสมาชิกจำเป็นจะต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

3.1.1 มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน และปัจจัยการผลิตในระดับที่สูง (High degree of Labor Mobility)

พิจารณาตัวแบบ 2 ประเทศ คือประเทศ A และ B ซึ่งอยู่ในการว่าจ้างงานเต็มที่ และดุลยภาพของดุลบัญชีเดินสะพัด โดยสมมติให้ค่าแรง และราคาที่เป็นตัวเงินไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะสั้น โดยไม่ก่อให้เกิดการว่างงาน

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอุปสงค์ของสินค้าประเทศ A ไปเป็นสินค้าประเทศ B การปรับตัวของดุลยภาพในแต่ละประเทศจะเป็นไปตามรูปที่ 2.1

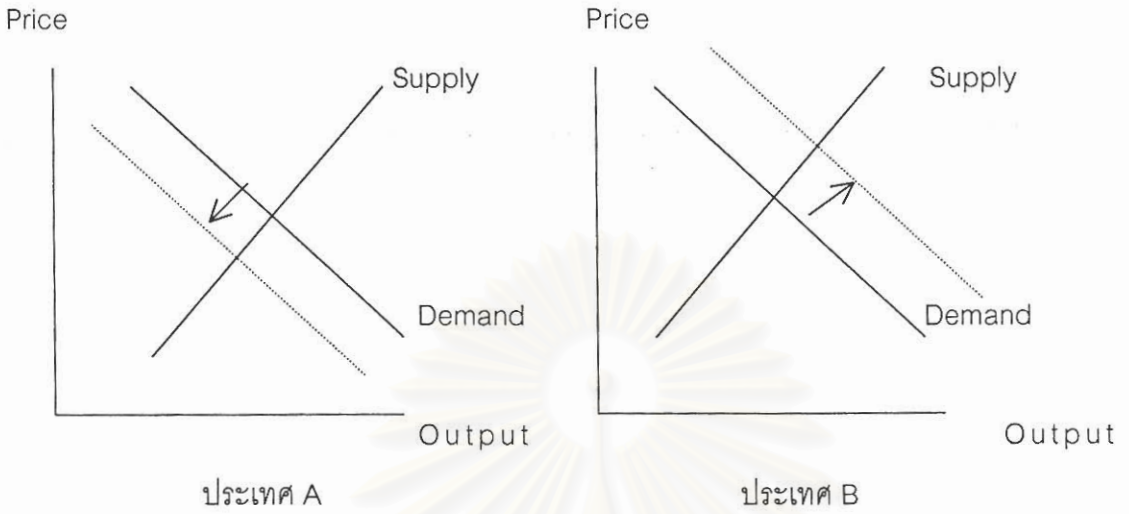

รูปที่ 3.1

รูปแสดงการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์จากประเทศ A ไปยังประเทศ B

ผลิตผลของประเทศ A ลดลง และผลิตผลของประเทศ B เพิ่มขึ้น ซึ่งนำไปสู่การว่างงานและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ A รวมถึงภาวะเงินเฟ้อและการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ B ทั้ง 2 ประเทศจะมีกลไกการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพอีกครั้ง โดยการลดค่าเงิน (depreciation) ในประเทศ A และการเพิ่มค่าเงิน (appreciation) ในประเทศ B

แต่ถ้าหากทั้ง 2 ประเทศมีการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน กลไกการปรับตัวไปสู่ดุลยภาพใหม่จะเกิดขึ้นผ่านการเคลื่อนย้ายแรงงาน คนงานที่ว่างงานในประเทศ A จะเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศ B ที่มีอุปสงค์ส่วนเกินสำหรับแรงงาน การเคลื่อนย้ายของแรงงานนี้ จะกำจัดการลดค่าแรงในประเทศ A และการเพิ่มค่าแรงในประเทศ B ปัญหาการว่างงานในประเทศ A จะหมดไปในขณะที่การเกิดเงินเฟ้อในประเทศ B เนื่องจากแรงกดดันของค่าแรงก็จะหายไปเช่นเดียวกัน ปัญหาความไม่สมดุลของดุลบัญชีเดินสะพัดจะลดลงเนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน จากประเทศ A ไปยังประเทศ B

Mundell (1961) เชื่อว่าระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น (Flexible Exchange rate System) จะมีประสิทธิภาพ หากสมมติฐานของ Ricardian ที่ว่าการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตสามารถทำได้เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น เป็นจริง การใช้เงินตราสกุลเดียวกันจึงเกิดขึ้นในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศได้

3.1.2 การเปิดประเทศ (Openness of the Economy)

McKinnon (1963) เสนอระดับการเปิดประเทศเป็นเงื่อนไขสำหรับอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม โดยใช้อัตราส่วนของสินค้าที่ค้าขายได้ (tradable) ต่อสินค้าที่ค้าขายไม่ได้ (nontradable) มาวัดการเปิดประเทศ McKinnon ชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีการเปิดประเทศ การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น เพื่อการปรับการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด จะทำให้เกิดปัญหาความผันผวนของระดับราคาสินค้าอย่างมาก ประเทศเหล่านี้จึงได้รับประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน นอกจากนี้ McKinnon ยังเชื่อว่า เมื่อระดับการเปิดประเทศสูงขึ้น จะขจัดภาพลวงตาทางการเงิน ทำให้การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเครื่องมือที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลภายนอก (external imbalance)

จากแนวความคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อแก้ไขความไม่สมดุลภายนอก จะทำให้เกิดความผันผวนในระดับราคา จึงทำให้ต้นทุนที่เกิดจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันอันเนื่องมาจากความสูญเสียอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเครื่องมือในการสร้างดุลยภาพลดต่ำลง เมื่อมีระดับการเปิดประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น เราจึงสามารถสรุปต้นทุนของการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน กับระดับการเปิดประเทศได้ดังรูปต่อไปนี้

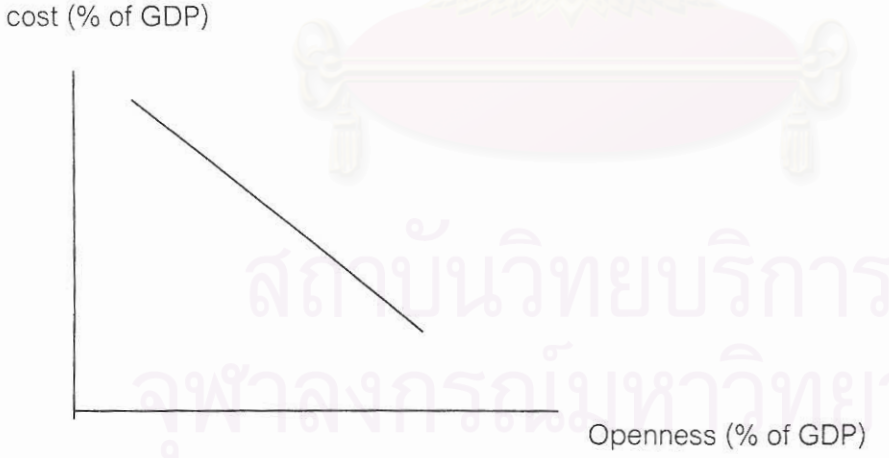

รูปที่ 3.2

รูปแสดงความสัมพันธ์ของต้นทุนการใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับระดับการเปิดประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ เมื่อทำการพิจารณาผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับระดับการเปิดประเทศ จะเห็นได้ว่า ผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะเพิ่มขึ้นตามระดับการเปิดประเทศ ตัวอย่างเช่น การกำจัดต้นทุนจากการดำเนินธุรกรรม (transaction cost) จะทำได้มาก เมื่อมีการซื้อและขายสินค้าจากต่างประเทศ เป็นจำนวนมา จึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน กับระดับการเปิดประเทศได้ดังรูปต่อไปนี้

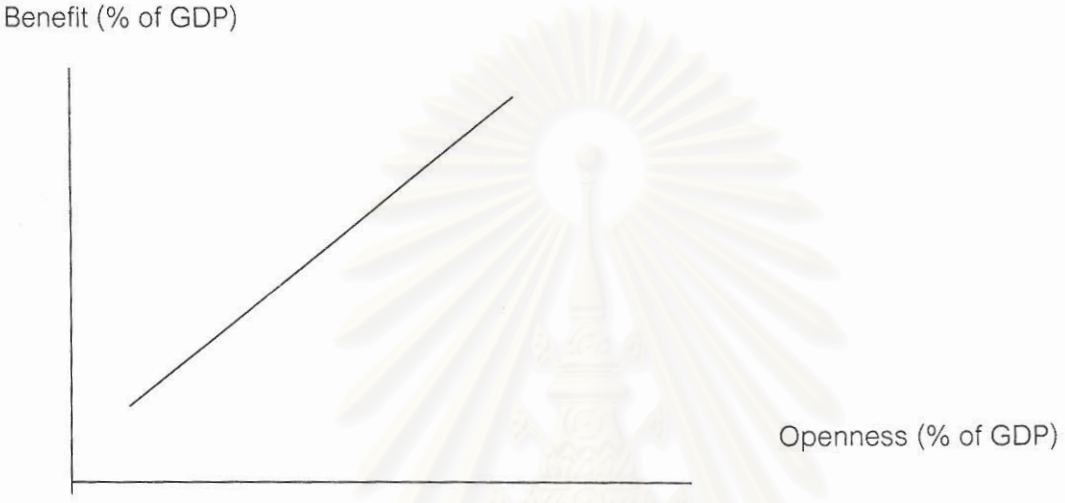

รูปที่ 3.3

รูปแสดงผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน กับระดับการเปิดประเทศ

ทำการรวมรูปที่ 3.2 และรูปที่ 3.3 จะได้

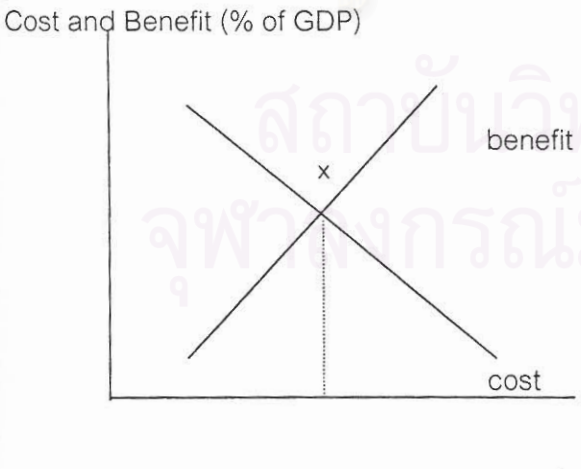

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3.4

รูปแสดงต้นทุนและผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน กับระดับการเปิดประเทศ

จากรูปที่ 3.4 จะเห็นได้ว่า หากกลุ่มประเทศที่เข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันมีการเปิดประเทศนับจากจุด x เป็นต้นไป จะสามารถเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันได้ เนื่องจากประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะเริ่มมากกว่าต้นทุนที่เกิดจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน และยิ่งมีระดับการเปิดประเทศเลยจุด x ไปมากเท่าไร ส่วนเกินของผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นหากมีระดับการเปิดประเทศสูง การใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรจะสร้างอาณาเขตทางการเงินร่วมกัน แทนการใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น

3.1.3 **การกระจายของสินค้า** (Product Diversification)

Kenen (1969) เสนอการกระจายของสินค้าเป็นเงื่อนไขในการสร้างอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม โดยสรุปว่าประเทศที่มีการกระจายการผลิตในสินค้าหลายชนิด เหมาะสมที่จะใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ โดยไม่จำเป็นต้องมีเงื่อนไขการเคลื่อนย้ายในปัจจัยการผลิต แต่ประเทศที่มีการกระจายในการผลิตสินค้าเพียงไม่กี่ชนิด ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ หรือใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น นั่นคือ อาณาเขตที่มีการกระจายของสินค้าสูงเหมาะสมที่จะใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากกว่าอาณาเขตที่มีการกระจายของสินค้าต่ำ[10]

3.1.4 **อัตราเงินเฟ้อเหมือนกัน** (Similarity in Rate of Inflation)

เงื่อนไขของอัตราเงินเฟ้อเหมือนกันเสนอโดย Haberler (1970) และ Flemming (1971) เงื่อนไขนี้เกี่ยวกับต้นกำเนิดของความไม่สมดุลในการชำระเงิน (payments imbalance)

พิจารณาจาก purchasing power parity จะพบว่า

$$e = P_a/P_b$$

$$\Delta e = \Delta P_a - \Delta P_b$$

---

[10] Peter Kenen , "The Theory of Optimum Currency Areas : An Eclectic view" in R.A. Mundell and A.K. Swoboda (Eds.), Monetary problems of the international economy, (University of Chicago Press : 1975) , 41-60.

โดยที่ e คืออัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ A และ B

P_a คือราคาสินค้าอุปโภคบริโภคของประเทศ A

P_b คือราคาสินค้าอุปโภคบริโภคของประเทศ B

ดังนั้นเมื่อประเทศ A และ B เข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ทั้ง 2 ประเทศจะต้องมีอัตราแลกเปลี่ยนที่ระหว่างประเทศ A และ B ที่คงที่ ดังนั้น จึงต้องไม่มีความแตกต่างใช้อัตราเงินเฟ้อของทั้ง 2 ประเทศ

เงื่อนไขเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อ คือความไม่สมดุลในการชำระเงิน มักจะเป็นผลมาจากความเบี่ยงเบนของอัตราเงินเฟ้อ เนื่องจากความแตกต่างในการพัฒนาทางโครงสร้าง และความแตกต่างในนโยบายทางการเงินของแต่ละประเทศ ดังนั้นเงื่อนไขนี้จึงเป็นการพิจารณาที่ปรากฏการณ์ทางมหภาคมากกว่าความสนใจในสิ่งรบกวนทางจุลภาคอันได้แก่อุปสงค์และอุปทาน โดยเงื่อนไขเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อนั้น จะมีประโยชน์หรือไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอัตราเงินเฟ้อ และการเติบโตทางผลิตภาพในแต่ละประเทศ ว่ามีนัยสำคัญต่อความไม่สมดุลในการชำระเงินมากเพียงใด

3.1.5 ระดับการรวมตัวทางการเงิน

Ingram (1969) กล่าวว่า เราควรจะสนใจลักษณะทางการเงินของระบบเศรษฐกิจในการพิจารณาถึงขนาดที่เหมาะสมและอาณาเขตทางการเงิน โดยได้เสนอระดับการรวมตัวทางการเงินทั้งในตราสารระยะสั้นและระยะยาว เป็นเงื่อนไขของอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม เมื่อมีการรวมตัวของตลาดทุนสูง ก็ไม่จำเป็นจะต้องใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบยืดหยุ่น แต่หากการรวมตัวทางการเงินมีไม่เพียงพอ ความแตกต่างของโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยจะมากในอัตราดอกเบี้ยระยะยาว เนื่องจากซื้อและขายหลักทรัพย์ต่างประเทศจะเกิดขึ้นกับหลักทรัพย์ระยะสั้นซึ่งสามารถป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนได้ ความไม่มีเสถียรภาพในดุลการชำระเงินจากการถือตราสารระยะสั้นต่างประเทศจะหมดไปเมื่อความแตกต่างในอัตราดอกเบี้ย จึงจำเป็นต้องมีการรวมตัวทางการเงินด้วย

3.1.6 Time-Inconsistency

Tavlas (1993) ยังเสนอเรื่อง Time Inconsistency นั่นคือ การที่ประเทศหนึ่งจะสามารถรักษาให้ระดับ และความผันผวนของเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำได้นั้น จะขึ้นกับความเชื่อมั่นและเสถียรภาพของนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายการเงิน ประเทศที่รัฐบาลมีชื่อเสียงในด้านการดำเนินนโยบายที่ก่อให้เกิดเงินเฟ้อ ย่อมพบว่า เป็นการยากที่จะเปลี่ยนแปลงชื่อเสียงด้านนี้โดยใช้เวลาเพียงสั้น ๆ และไม่เสียต้นทุนอะไรมาก การได้มาซึ่งความเชื่อมั่นรัฐบาลของประเทศนั้น จำเป็นต้องดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อเนื่อง ทว่า ในความพยายามที่จะใช้นโยบายอย่างต่อเนื่องนั้น ถึงแม้ประชาชนของประเทศจะตระหนักว่า รัฐบาลมีเหตุผลมากมายที่ต้องใช้นโยบายควบคุมอัตราเงินเฟ้อ แต่พวกเขาก็ยังเชื่อว่า ถึงอย่างไรรัฐบาลของเขาอาจจะมีแนวโน้มที่จะไม่ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้ประกาศไว้อยู่ดี ดังนั้น ความแน่ชัดของนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐบาลวางเอาไว้ มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจทางธุรกรรมของคนในประเทศ และความแน่ชัดในการปฏิบัติใช้นโยบายนี้ จะสร้างความเชื่อมั่นในระดับนานาชาติ และท้ายสุดสามารถเข้าร่วมใช้เงินสกุลเดียวกันได้

นอกจากเงื่อนไขที่ได้อ้างอิงมาแล้ว ยังมีงานศึกษาอีกจำนวนหนึ่ง ที่กล่าวถึงเงื่อนไขในรูปแบบอื่น อันได้แก่ การรวมตัวทางการเมือง (Policitical Intergration) การรวมตัวทางตลาดสินค้าและบริการ (Goods Market Intergration) และการรวมตัวทางการคลัง (Fiscal Intergration)

3.2 วรรณกรรมปริทัศน์

ในที่นี้ จะแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ด้านด้วยกันได้แก่ งานศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงิน งานศึกษาต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน และงานศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 การศึกษาความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงิน

งานวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงิน โดยมากจะทำการศึกษาเน้นหนักการพิจารณาตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) ซึ่งเราสามารถแบ่งประเภทของงานวิจัยออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ การศึกษาเงื่อนไขที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องมีก่อนจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน และการทดสอบกลุ่มประเทศว่าเหมาะสมจะใช้เงินตราสกุลเดียวกันหรือไม่ ตามเงื่อนไขอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม

ในส่วนการศึกษาถึงเงื่อนไขเบื้องต้นก่อนการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ได้มีการกล่าวถึงแนวความคิดของงานวิจัยต่าง ๆ ไว้แล้วในส่วนทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมไปสู่ดุลยภาพทั่วไป Bayoumi (1994) ใช้ดุลยภาพทั่วไป ทำการศึกษาประเทศซึ่งมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ผลิตสินค้าต่างชนิดกัน ผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าตัวกำหนดการใช้เงินตราสกุลเดียวกันคือขนาดของสิ่งรบกวน สหสัมพันธ์ระหว่างสิ่งรบกวนในภูมิภาค ต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ และความเกี่ยวพันกันของอุปสงค์ระหว่างประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับเงื่อนไขที่เสนอโดย Mundell (1961) McKinnon (1963) และ Kenen (1969)

ในส่วนของการทดสอบกลุ่มประเทศที่เหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน งานศึกษาในด้านนี้เกือบทุกงานจะนำระบบการเงินของยุโรปมาทดสอบในเชิงประจักษ์ โดยใช้มาตรฐานการเปรียบเทียบคือสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศในช่วงแรกที่ประสบความสำเร็จในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน Eichengreen (1991) ทำการศึกษาความเหมาะสมของกลุ่มประเทศยุโรปในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ตามกรอบแนวความคิดอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ทำการศึกษาระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยพิจารณาจากสัดส่วนของประชากรที่ทำการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน พบว่ามีระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายในสหรัฐอเมริกามากกว่ายุโรป นั่นคือเมื่อพิจารณาเงื่อนไขอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม ตามแนวความคิดของ Mundell แล้ว ยุโรปจะมีความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม Eichengreen ยังเชื่อว่ายุโรปมีความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากกว่าสหรัฐอเมริกา เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยน รวมถึงราคาหลักทรัพย์ที่แท้จริง มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยกว่าในยุโรป

Eichengreen (1993) ยังได้ขยายการศึกษาทางด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อไปถึง shock ที่เกิดขึ้นในตลาดแรงงาน ของประเทศอังกฤษ และอิตาลี เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นยังพิจารณาถึงการตอบสนองด้านการอพยพของแรงงานเพื่อปรับให้ตลาดแรงงานเข้าสู่ดุลยภาพ รวมไปถึงการปรับตัวของระดับราคาและค่าจ้าง และการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างภูมิภาค สุดท้ายยังได้ศึกษาความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของตลาดแรงงาน โดยการหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างอัตราการว่างงานในประเทศ กับอัตราการว่างงานโดยเฉลี่ยในภูมิภาค และใช้ error correction form เป็นความเร็วในการปรับตัวของอัตราการว่างงานในประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของ shock ที่เกิดขึ้นในตลาดแรงงานทั้ง 3 ประเทศมีความใกล้เคียงกัน ความผันผวนในการตอบสนองต่อระดับอัตราการว่างงานของประเทศเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราการว่างงานของภูมิภาคจะมีมากในอิตาลี ตามด้วยอังกฤษ โดยสหรัฐอเมริกาจะมีน้อยที่สุด นอกจากนั้น ความผันผวนต่อการตอบสนองของอัตราการว่างงานในประเทศ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงจะเท่ากันในอิตาลี และสหรัฐอเมริกา แต่จะมีมากในอังกฤษ จึงสามารถสรุปได้ว่าสิ่งรบกวนในตลาดแรงงานจะมีความสมมาตรในสหรัฐอเมริกามากกว่าในอังกฤษและอิตาลี ในส่วนของการตอบสนองด้านการอพยพเมื่อเกิดความไม่สมดุลในตลาดแรงงาน จะพบในสหรัฐอเมริกามากกว่าในอิตาลี และอังกฤษ นอกจากนั้น ความยืดหยุ่นในอัตราค่าจ้างของอิตาลี ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว จะพบว่า ยุโรปสามารถปรับตัวเข้าสู่ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่างอัตราการว่างงานของประเทศ กับอัตราการว่างงานเฉลี่ยในภูมิภาคได้มากกว่าสหรัฐอเมริกา

การศึกษาทางด้านตลาดแรงงานยังพบในงานวิจัยของ Bayoumi และ Prasad (1996) ซึ่งทำการศึกษาความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศยุโรป เปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา โดยใช้เงื่อนไข 2 อย่างของทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม ได้แก่ ระดับการกระจายของสินค้า และการรวมตัวในตลาดแรงงาน โดยใช้ชุดข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วย ผลิตผลที่แท้จริง อัตราการจ้างงาน และ ผลิตภาพ ในสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรป 8 ประเทศ สำหรับการกระจายของสินค้า ทำการศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย และสัมประสิทธิ์ความแปรผันของสัดส่วนผลผลิต ในแต่ละอุตสาหกรรม พบว่าสหรัฐอเมริกามีระบบเศรษฐกิจแบบชำนาญเฉพาะมากกว่ากลุ่มประเทศยุโรป ดังนั้นกลุ่มประเทศยุโรป จึงเหมาะสมต่อการใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากกว่า และเมื่อใช้วิธีทางเศรษฐมิติหาแหล่งกำเนิดของสิ่งรบกวน รวมทั้งการปรับตัวต่อสิ่งรบกวน ผลปรากฏว่า สิ่งรบกวนในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีความสำคัญในภาคสินค้าที่ค้าขายไม่ได้ ในขณะที่กลุ่มประเทศยุโรป สิ่งรบกวนจะมีอยู่ในภาคสินค้าที่ค้าขายได้ และสิ่งรบกวนในกลุ่มประเทศ

ยุโรปมีแนวโน้มลดลงนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 ทางด้านการปรับตัวต่อสิ่งรบกวน จะพิจารณาที่การปรับตัวของตลาดแรงงาน จากการศึกษาพบว่า การปรับตัวของสหรัฐอเมริกา เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่ากลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรวมตัวของตลาดแรงงาน ที่สูงกว่า จากการใช้สมการถดถอยพิจารณาการเติบโตของการจ้างงานในระยะยาว ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่ามีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศมากกว่าในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Eichengreen (1991) ดังนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานจึงไม่ได้เป็นกลไกในการปรับตัวที่สำคัญของกลุ่มประเทศยุโรป

De Grauwe และ Vanhaverbake (1991) ทำการศึกษาความเหมาะในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของยุโรปโดยพิจารณาลักษณะของกลไกการปรับตัวระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศยุโรป และหา asymmetric shock ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศยุโรป พบว่ายุโรปมีความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน โดยเมื่อพิจารณาถึงระดับภูมิภาค การเคลื่อนย้ายแรงงานจะมีส่วนสำคัญในกระบวนการปรับตัว ถึงแม้ว่าระดับความยืดหยุ่นของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงจะยังต่ำอยู่ แต่ในระดับประเทศ แม้ว่าจะไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน แต่ก็มีการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนอย่างเพียงพอ สำหรับ asymmetric shock มีการพบในระดับประเทศน้อยกว่าระดับภูมิภาค ซึ่งสามารถตีความออกได้เป็น 2 กรณีคือ กรณีแรก เมื่อมี asymmetric shock ต่ำในระดับประเทศ การใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะมีความเป็นไปได้สูงขึ้นเนื่องจากจะไม่มีปัญหาในเรื่องกลไกการปรับตัว แต่อีกกรณีหนึ่ง จากการที่ประเทศส่วนใหญ่ทำการรวมตัวกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกันอยู่แล้ว การเกิด asymmetric shock ในระดับภูมิภาคจะแสดงให้เห็นว่า asymmetric shock จะยังคงอยู่แม้ว่าจะมีการใช้เงินตราสกุลเดียวกันก็ตาม

นอกจากนี้ Bayoumi และ Eichengreen (1991) ได้ใช้ vector auto-regression ในการแยก demand shock และ supply shock ในกลุ่มประเทศยุโรปออกจากกัน และใช้ correlation coefficient ของ shock พิจารณาว่า shock ที่เกิดขึ้นมีความสมมาตรหรือไม่ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่า shock ในกลุ่มประเทศยุโรปมีลักษณะเป็น asymmetric shock มากกว่าในสหรัฐอเมริกา ดังนั้นกลุ่มประเทศยุโรป จึงมีความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันน้อยกว่าสหรัฐอเมริกา

Caporale Pittis และ Prodromidis (1999) ได้ทำการศึกษาความเหมาะสมของกลุ่มประเทศยุโรปในการรวมกลุ่มทางการเงิน โดยพิจารณาจากลักษณะของ shock เช่นเดียวกัน ซึ่งงานวิจัยนี้ ทำการศึกษาขนาดของ Random walk ในผลผลิต โดยสมมติให้ผลผลิตเป็น autoregressive function แล้วทดสอบ unit root เพื่อพิจารณาว่า shock ที่เกิดขึ้นเป็นแบบชั่วคราวหรือถาวร จากนั้น ทำการแยกผลผลิตออกเป็น random walk และ stationary component และคำนวณหาความแปรปรวนของ random walk เพื่อพิจารณาขนาดของ random walk หลังจากนั้น ทำการศึกษาวงจรธุรกิจของยุโรป โดยหา Bivariate Cointegration test ระหว่างผลผลิตในแต่ละประเทศ กับประเทศเยอรมัน รวมถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ ของผลผลิต ผลการศึกษาพบว่า (1) shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศยุโรปมีลักษณะที่ถาวรน้อยกว่าเมื่อเทียบกับแคนาดา ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ยกเว้นแต่ในประเทศอังกฤษ (2) shock ส่วนที่ถาวร มีความเหมือนกันในทุกประเทศในยุโรป ยกเว้นประเทศอังกฤษ (3) shock แบบชั่วคราว มีความสัมพันธ์กันมากกับผลผลิตของเยอรมัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีวงจรธุรกิจของยุโรป (4) ระดับสหสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเมื่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสหภาพยุโรปลดลง ดังนั้น จากการศึกษาเชิงประจักษ์จะพบว่า ประเทศในยุโรป เป็น optimum currency area โดยประเทศอังกฤษเป็น outlier เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน

Bayoumi และ Eichengreen (1996) ขยายงานวิจัยออกไป โดยทำการสร้างดัชนีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (OCA Index) เพื่อทดสอบความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศยุโรป โดยทำการศึกษาพฤติกรรมของอัตราแลกเปลี่ยนมาสร้างดัชนีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศยุโรปสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศที่มีความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันในระดับสูง กลุ่มประเทศที่มีแนวโน้มจะเบนเข้าหากัน และกลุ่มประเทศที่ไม่มีแนวโน้มจะปรับตัวเข้าหากัน การรวมตัวทางเศรษฐกิจและการเงิน จะช่วยเพิ่มความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศยุโรป

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยซึ่งทำการทดสอบเชิงประจักษ์ด้านการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคเอเชีย Bayoumi และ Eichengreen (1996) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ตามเงื่อนไขอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม โดยการสร้างดัชนีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมจากระดับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ตามที่ได้เคยใช้ทดสอบกับกลุ่มประเทศยุโรป จากการศึกษาพบว่าระบบเศรษฐกิจเปิดขนาดเล็ก จะได้รับประโยชน์จากการลดลงในความผันผวน ซึ่งเป็นผลมาจากการตรึงเงินร่วมกันอย่างถาวร (durable common peg) นอกจากนี้ การค้าภายในเอเชียและการลงทุนก็ยังอยู่ในระดับที่สูง และเมื่อใช้

vector auto-regression ทำการศึกษาถึง shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียจะพบว่า ขนาดของ shock นั้นเล็กกว่าและมีความสมมาตรมากกว่า ในกลุ่มประเทศยุโรป รวมถึงมีการปรับตัวเมื่อเกิด shock ได้เร็วกว่าด้วย แต่ปัญหาที่สำคัญคือระบบการเงินซึ่งยังมีการพัฒนาในระดับที่ต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรป ทำให้การรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคเอเชียเป็นไปได้ยาก

Chayodom Sabhasri และ Gene Janevathanavitya (1999) ได้ใช้วิธีการหาดัชนีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม มาพิจารณาความเหมาะสมของภูมิภาคเอเชีย ในการรวมตัวทางการเงินเช่นกัน แต่ในงานวิจัยนี้ จะใช้ความแตกต่างในสัดส่วนภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการเมื่อเทียบเป็นร้อยละของ GDP ใน 2 ประเทศ มาวัดความแตกต่างในระบบเศรษฐกิจ ขณะที่การศึกษาของ Bayoumi และ Eichengreen (1996) จะใช้ส่วนประกอบของสินค้าส่งออกในประเทศคู่ค้า 2 ประเทศ มาพิจารณาความแตกต่างในระบบเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า ประเทศอินโดนีเซียเป็นเพียงประเทศเดียว ที่ยังไม่พร้อมในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน นอกจากนี้ การเข้าร่วมของประเทศไทย และ มาเลเซีย ยังขึ้นอยู่กับประเทศสิงคโปร์ รวมทั้งการสนับสนุนการค้าเสรีจะช่วยให้การใช้เงินตราสกุลเดียวกันมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

Bayoumi และ Eichengreen (1994) ทำการศึกษาถึงประเทศที่ควรรวมกลุ่มทางการเงินกัน โดยแยก demand shock และ supply shock ออกจากกัน และประมาณสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก พบว่า เมื่อพิจารณา supply shock จะมีความสมมาตรแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ (1) ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน (2) ฮ่องกง อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ส่วน demand shock จะสมมาตรมากกว่าในกลุ่มที่สอง จากเงื่อนไขเกี่ยวกับความสมมาตรของ shock ภายนอก จะสามารถแบ่งกลุ่มประเทศซึ่งเข้าเงื่อนไขอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมได้เป็น 2 กลุ่มประเทศแยกออกจากกัน

นอกจากนี้ C.H. Kwan (1998) ยังทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ Yen bloc ในภูมิภาคเอเชีย และพิจารณาว่าเงินเยนจะสามารถทดแทนดอลล่าร์สหรัฐ ในฐานะที่เป็นเงินสกุลหลักในภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้หรือไม่ โดยใช้กรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม งานวิจัยชิ้นนี้จะแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ตรงที่ จะศึกษาถึงสหสัมพันธ์ของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและวัตถุประสงค์ของนโยบาย แทนสหสัมพันธ์ของตัวแปรทางมหภาค เนื่องจากจะได้รับอิทธิพลจากระบบอัตราแลกเปลี่ยนน้อยกว่า การพิจารณาระดับสหสัมพันธ์ของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จะใช้การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเวคเตอร์ ซึ่งแสดงสัดส่วนการค้าแยกตามสินค้า โดยใช้เป็นตัวแสดงระดับการแข่งขันของโครงสร้างทางการค้าของ 2 ประเทศ ในขณะที่สหสัมพันธ์ของวัตถุ

ประสงค์ของนโยบาย จะพิจารณาโดยการเปรียบเทียบอัตราเงินเฟ้อ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างทางการค้า จะขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวใกล้เคียงกัน จะมีโครงสร้างทางการค้าคล้ายกัน ดังนั้น ประเทศในภูมิภาคเอเชีย จึงมีโครงสร้างทางการค้าใกล้เคียงกันน้อยกว่าในยุโรป และเมื่อพิจารณาถึงอัตราเงินเฟ้อระหว่างช่วงปี 1982-1996 จะสามารถแบ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำ ได้แก่ ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวสูง (2) กลุ่มประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อสูง ได้แก่ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวต่ำ สรุปผลการศึกษาพบว่า ประเทศญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศ NIEs รวมถึงมาเลเซีย และไทย เหมาะสมจะสร้าง Yen bloc ตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม

3.2.2 การศึกษาด้านต้นทุน และผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

ในการศึกษาระบบการเงินยุโรป ได้มีการพิจารณาถึงต้นทุน และผลประโยชน์ของระบบมากมาย สำหรับประเด็นด้านต้นทุนที่เกิดจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันนั้น จะเกิดจากความสูญเสียอำนาจในการควบคุมนโยบายการเงิน และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน มาใช้เป็นกลไกในการแก้ไขในกรณีที่มีสิ่งรบกวนเกิดขึ้น Eichengreen (1990) ได้ทำการศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการมีนโยบายที่เป็นอิสระ คือ ประการแรก การพิมพ์เงิน หรือภาษีเงินเฟ้อ (Inflation tax) เพื่อใช้เป็นแหล่งรายได้ของรัฐบาล รวมทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอัตราเงินเฟ้อ ในประเด็นนี้ De Grauwe (1993) ได้ทำการศึกษาถึงความแตกต่างในวิธีการหาเงินของรัฐบาล โดยเสนอทฤษฎีการใช้จ่ายสาธารณะที่เหมาะสม (Theory of optimal public finance) ซึ่งกล่าวว่า รัฐบาลที่มีเหตุผลจะใช้แหล่งที่มาของรายได้แตกต่างกัน เพื่อให้ต้นทุนหน่วยสุดท้ายจากการใช้รายได้แต่ละแหล่งเท่ากัน ดังนั้นหากต้นทุนหน่วยสุดท้ายจากการพิมพ์เงิน ต่ำกว่าต้นทุนหน่วยสุดท้ายจากการเพิ่มภาษี วิธีที่เหมาะสมคือการลดอัตราภาษี และเพิ่มอัตราเงินเฟ้อ แต่เมื่อประเทศมารวมกลุ่มทางการเงิน เพื่อใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เขาจะสูญเสียอิสรภาพในการควบคุมนโยบายการเงิน ทำให้ต้องรับอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำ แลกกับอัตราภาษีที่สูงขึ้น ซึ่งสวัสดิการของคนในประเทศจะลดลง Ricci (1997) ทำการนิยามการสูญเสียอำนาจในการควบคุมนโยบายทางการเงิน ในรูปความแตกต่างในการใช้อัตราเงินเฟ้อ และอัตราการว่างงาน ในงานศึกษาของ Ricci จะทำการวัดต้นทุนนี้ในรูปฟังก์ชั่นการสูญเสีย (loss function) คิดเป็นร้อยละของกำลังแรงงาน (labor force)

ส่วนวัตถุประสงค์อย่างที่สองของการมีอิสรภาพในนโยบายการเงิน คือเพื่อใช้รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (macroeconomic stabilization) โดยการใช้การขยายตัวทางการเงิน (monetary expansion) และการลดค่าเงิน เพื่อกระตุ้นอุปสงค์รวม เมื่อเกิดการหดตัวในระบบเศรษฐกิจของประเทศ De Grauwe (1993) ทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้และพบว่า หากประเทศสมาชิกทำการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน โดยขาดกลไกในการปรับตัวคือความยืดหยุ่นของค่าจ้าง และการเคลื่อนย้ายแรงงานแล้ว แต่ละประเทศจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก demand shock ได้ เนื่องจากการสูญเสียอิสรภาพในการควบคุมนโยบายการเงิน เพื่อปรับระบบเศรษฐกิจของประเทศให้กลับเข้าไปสู่ดุลยภาพ

นอกจากนี้ Eichengreen (1990) ยังทำการศึกษาถึงต้นทุนจากการสูญเสียอิสรภาพทางนโยบายการคลัง พบว่า การยกเลิกการควบคุมเงินทุน การเพิ่มระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน และการยกเลิกข้อกีดกันทางการค้า จะเป็นแรงกดดันให้นโยบายการคลังปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งเพิ่มความยากในการจัดเก็บภาษี โดยเฉพาะประเทศที่มีอัตราภาษีสูง แต่เนื่องจากกลุ่มประเทศยุโรปมีระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ต่ำกว่าในสหรัฐอเมริกา ทำให้แรงกดดันต่อการปรับตัวเข้าหากันของนโยบายการคลังน้อยกว่าในสหรัฐอเมริกา

สำหรับผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกันนั้น มีหลายประการด้วยกัน อย่างแรกคือการกำจัดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม (transaction cost) De Grauwe (1993) ได้พูดถึงประโยชน์จากการลดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรมของกลุ่มประเทศยุโรปว่าอยู่ประมาณ 13 ถึง 20 พันล้าน ECUs ต่อปี (จากข้อมูล EC Commission) ซึ่งคิดเป็น 0.25-0.5% ของ GDP ในกลุ่มประเทศยุโรป นอกจากนี้ยังมีผลประโยชน์ทางอ้อมที่เกิดจากการกำจัดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม เนื่องจากการกำจัดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม จะช่วยลดการแบ่งแยกราคา (price discrimination) ระหว่างตลาด Ricci (1997) พิจารณาต้นทุนในการดำเนินธุรกรรมเป็น deadweight loss จากการใช้เงินตราหลายสกุล ซึ่งในงานศึกษาของ Ricci จะทำการศึกษาต้นทุนในการดำเนินธุรกรรม โดยประมาณออกมาคิดเป็นร้อยละของกำลังแรงงาน และหาระดับของต้นทุนในการดำเนินธุรกรรมต่ำสุดเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าประเทศใดควรเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

ผลประโยชน์ประการที่สองจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน คือ การลดความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อ Fratianni และ Von Hagen (1992) ทำการศึกษาความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อโดยใช้ Autoregressive Conditional Heteroskedasticity (ARCH) ผลการศึกษาพบว่าระบบการเงินยุโรป สามารถลดความผันผวนในอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศได้ แต่การลดลงในความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศสมาชิกจะทำให้ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเทียบกับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาในอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน ในด้านการศึกษาเกี่ยวกับความผันผวนในอัตราเงินเฟ้อพบว่า ระบบการเงินยุโรปมีรูปแบบ conditional covariance ของอัตราเงินเฟ้อเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าในอัตราเงินเฟ้อจะมีความสมมาตรมากขึ้นระหว่างประเทศสมาชิก De Grauwe (1993) ยังได้ทำการศึกษาต่อไปถึงผลประโยชน์จากสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นเมื่อความผันผวนลดลง ทั้งนี้เนื่องจากคนในระบบเศรษฐกิจโดยมากมักจะเป็นพวกไม่ชอบความเสี่ยง (risk-averse) การที่ผลตอบแทนในอนาคตมีความแน่นอนมากขึ้น จะทำให้สวัสดิการของเขาเพิ่มสูงขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ทำการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุน และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน Canzoneri และ Rogers (1990) พิจารณาว่าสหภาพยุโรป เป็นอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมหรือไม่ จากหลักการของการคลังสาธารณะ โดยเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนในการตีค่า (Valuation cost) และแปลงค่าเงิน (Currency Conversion Cost) กับภาษีเงินเฟ้อ (Inflation Tax) การศึกษาจะใช้ตัวแบบ 2 ประเทศ คือ อิตาลี เป็นประเทศที่มีตลาดมืด ซึ่งไม่สามารถเก็บภาษีจากสินค้าที่ซื้อเงินสดได้ จึงต้องมีภาษีเงินเฟ้อสูง และมีอัตราเงินเฟ้อสูงตาม กับเยอรมัน ซึ่งไม่มีตลาดมืด สามารถเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ในทุกตลาด จึงมีอัตราเงินเฟ้อต่ำ โดยใช้ตัวแบบ 2 ประเทศ ของ Robert Lucas ซึ่งประกอบด้วย ประชากรที่มีชีวิตไม่สิ้นสุด (Infinitely Lived Household) บริโภค สินค้าเงินสดในประเทศ (home cash goods) สินค้าเงินเชื่อในประเทศ (home credit goods) และสินค้าเงินเชื่อต่างประเทศ (foreign credit goods) จากนั้นทำการพิจารณาว่าสหภาพยุโรปเป็นอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสมหรือไม่ โดยทำการเลือกจำนวนสกุลเงิน หรืออัตราภาษี ซึ่งทำให้ผลรวมของอรรถประโยชน์ของประชากรอิตาลี และเยอรมัน ถ่วงน้ำหนัก มีค่าสูงสุด โดยทำการหาผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ในกรณีที่ใช้เงินตราหลายสกุล (W^{mc}) เปรียบเทียบกับกรณีที่ใช้เงินตราสกุลเดียว (W^{cc}) ผลการศึกษาพบว่า W^{mc} จะลดลง เมื่อต้นทุนในการตีมูลค่า และแปลงค่าเงิน (c) เพิ่มขึ้น และเมื่อค่า c เท่ากับ 1 $W^{mc}(1) < W^{cc}$ นอกจากนั้น $W^{mc}(c) < W^{cc}$ เมื่อค่า c มีขนาดใหญ่ แต่จะเกิด paradox ขึ้น ถ้าสินค้าในประเทศ กับสินค้านำเข้าสามารถทดแทนกันได้ในระดับสูง จึงมีการสมมติฟังก์ชั่นอรรถประโยชน์ แบบ CES

(Constant elasticity of substitution) ขึ้นเพื่อตัดปัญหาดังกล่าว จึงสามารถสรุปผลได้ คือ (1) ถ้าค่าความยืดหยุ่นในการทดแทน มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 จะมีค่าวิกฤต Cซึ่งทำให้ $W^{mc}(c) > W^{cc}$ เมื่อ $c > C$ และ $W^{mc}(c) < W^{cc}$ เมื่อ $c > C$ (2) ถ้าค่าความยืดหยุ่นในการทดแทนมีค่าสูง จะไม่มีค่าวิกฤต C $W^{mc}(c)$ จะมากกว่า W^{cc} เสมอ Canzoneri และ Rogers ยังขยายขอบเขตการศึกษาไปถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดค่าวิกฤต และพบว่า เมื่อรายจ่ายของรัฐบาลสูงขึ้น Tax Spreading จะมีความสำคัญมากขึ้น ทำให้ค่าวิกฤต ซึ่งตัดสินว่าสหภาพยุโรป เป็นอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม มีค่าเพิ่มขึ้น ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อค่าวิกฤต คือ ระดับการเปิดประเทศ ซึ่งพิจารณาจากความสำคัญโดยเปรียบเทียบของสินค้านำเข้า ผลการศึกษา พบว่า ค่าวิกฤตจะลดลงเมื่อระดับการเปิดประเทศเพิ่มสูงขึ้น

Ricci (1997) ทำการพัฒนาตัวแบบ 2 ประเทศ (two - country model) เพื่อศึกษาหาสถานการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ผลประโยชน์สุทธิที่ประเทศจะได้รับจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน จะเพิ่มขึ้นตาม สหสัมพันธ์ของ real shock ระหว่างประเทศ ระดับของการเคลื่อนย้ายแรงงาน ระดับการปรับตัวจากเครื่องมือทางการคลัง ความผันผวนของ shock ทางการเงินภายในประเทศ รวมถึงทัศนคติเกี่ยวกับอัตราเงินเฟ้อ ในขณะที่ผลประโยชน์สุทธิจะลดลงตามความผันผวนของ real shock ความผันผวนของ shock ทางการเงินต่างประเทศ และ สหสัมพันธ์ของ shock ทางการเงินระหว่างประเทศ

3.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ในงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรวมตัวในกลุ่มประเทศอาเซียน มักจะเป็นการศึกษาในระดับเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) สหภาพศุลกากร (Custom Union) และตลาดร่วม (Common Market) Suthiphand Chirathivat (1996) ทำการอธิบายถึงการพัฒนาขั้นต่อไปของการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าระดับเขตการค้าเสรี โดยทำการพิจารณาการขยายความกว้างคือรับสมาชิกเพิ่มอันได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา รวมถึงการพิจารณาในเชิงลึกของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอาเซียน และมีการริเริ่มแนวความคิดของตลาดร่วมในภูมิภาคอาเซียน (Common market in ASEAN) ซึ่งจะทำให้เกิดการแบ่งตลาด (market-sharing) และใช้ทรัพยากรร่วมกัน (resource-pooling) ระหว่างประเทศสมาชิกมากกว่าระดับที่เป็นอยู่ โดยการมีตลาดร่วม จะทำให้การไหลเข้าออกของสินค้า รวมไปถึง เงินทุน แรงงาน และ บริการ เป็นไปได้อย่างมีอิสระมากยิ่งขึ้น หากแนวความคิดดังกล่าวสำเร็จ กลุ่มประเทศอาเซียนจะต้องการ การพัฒนาสถาบันภายในภูมิ

ภาค ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกการดำเนินการดังกล่าว ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่มีการพิจารณาถึงระดับการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน

นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาของ Park (1999) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้นของภูมิภาคอาเซียน โดยเน้นการศึกษาที่ประเทศแกนหลัก (inner core) เท่านั้น การศึกษาจะทำการพิจารณาการรวมกลุ่มในระดับสหภาพศุลกากร ไม่ได้ทำการศึกษาต่อไปถึงการรวมกลุ่มทางการเงินเช่นกัน การศึกษาจะทำการวิเคราะห์เงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่ ขนาดของสหภาพ โครงสร้างภาษีเบื้องต้น การค้าภายในภูมิภาค ความสอดคล้องในระดับการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อวิเคราะห์ว่ากลุ่มประเทศอาเซียนเหมาะต่อการรวมกลุ่มในระดับเขตการค้าเสรี หรือสหภาพศุลกากรมากกว่ากัน ผลการศึกษาพบว่ายังมีความไม่ชัดเจนในการตัดสินว่ากลุ่มประเทศอาเซียนควรจะรวมกลุ่มในลักษณะเขตการค้าเสรี หรือสหภาพศุลกากร

สำหรับงานวิจัยที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ พิมพร จึงสวนันทน์ (1996) ซึ่งทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกลุ่มประเทศอาเซียนในการรวมตัวทางการเงิน ที่มีระบบการเงินร่วมกัน หรือระบบการเงินอาเซียน (ASEAN Monetary System : AMS) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นทางด้านสถิติ โครงสร้าง และประวัติ ความเป็นมาของกลุ่มประเทศ ทั้งนี้ได้นำกลไก และหลักเกณฑ์ของระบบการเงินยุโรป (European Monetary System) มาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติของระบบการเงินอาเซียน วิธีในการศึกษาที่ใช้ จะแบ่งเป็น 2 แนวทาง แนวทางแรก คือการพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน ตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม อันได้แก่ระดับการเปิดประเทศ ระดับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ระดับความหลากหลายของสินค้า และ ระดับอัตราเงินเฟ้อ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีความเหมาะสมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เมื่อพิจารณาประเด็นทางด้านระดับการเปิดประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูง และมีระดับความหลากหลายของสินค้ามากเพียงพอ รวมถึงมีระดับเงินเฟ้อที่เหมาะสม คือแม้ว่ายังมีระดับแตกต่างกันอยู่ แต่ก็มีแนวโน้มปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น รวมถึงมีความโน้มเอียงทางเงินเฟ้อที่วัดจาก shocks ต่างประเทศที่ทำการศึกษากับนโยบายการควบคุมเงินเฟ้อในแต่ละประเทศเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในขณะที่สภาพระดับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ยังมีการกีดกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะในตลาดแรงงาน พบว่ามีการกีดกันในบางช่วงเวลา และมีมากในตลาดแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ แต่เมื่อมองถึงปัจจัยทุน ที่มีการเคลื่อนย้ายมากขึ้น เพราะมีการเปิดเสรีทางการเงินตามพันธะของ IMF ทำให้แนวโน้มข้อจำกัดของการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างกันผ่อนคลายมากขึ้น จึงสรุปได้ว่า ความเป็นไปได้ของ

ระบบการเงินอาเซียน ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม มีความเป็นไปได้สูง อีกแนวทางหนึ่งคือ การหาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของ EMS7 กับ ASEAN5 ก่อนการรวมตัวทางการเงิน โดยใช้สัมประสิทธิความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยตัวแปร 2 กลุ่มประเทศ และทำการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยใน 2 กลุ่มประเทศว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ด้วยการทดสอบ t-test ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้ความเชื่อมั่น 90% ระหว่าง 2 ประเทศ ตัวแปรทางเศรษฐกิจมีค่าความสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังได้มีการวิเคราะห์ถึงความแปรปรวนทางเศรษฐกิจของ EMS7 และ ASEAN5 ก่อนการรวมตัวทางการเงิน โดยการทดสอบสมมติฐานว่าความแปรปรวนภายในกลุ่มประเทศทั้งสองมีค่าความแปรปรวน ซึ่งหมายถึงการกระจายตัวต่างกันหรือไม่ ด้วยการทดสอบ F-test จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศยุโรปก่อนการรวมตัว มีการเกาะกลุ่มกันมากกว่า ASEAN5 ที่มีการกระจายตัวกันมาก แต่โดยสรุปแล้ว เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของระบบการเงินอาเซียนพบว่า จะมีความเป็นไปได้รับแรงเสริมจากภาคการคลัง คืองบประมาณเกินดุล และหนี้สาธารณะ รวมถึงระดับเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ย แต่ยังติดปัญหาการรวมตัวทางดุลบัญชีเดินสะพัดที่ขาดดุล และมีความแตกต่างกันมาก รวมถึงอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศเริ่มเบนออกจากกัน นอกจากนี้ยังมีสภาพการกีดกันทางการค้า บริการ และปัจจัยการผลิตอยู่ ที่เป็นเงื่อนไขทำให้ระบบการเงินเดียวกันจะไม่สามารถบรรลุภายใต้สภาพกีดกันนี้ได้

อย่างไรก็ตาม งานศึกษา พิมพร จึงสวนันทน์ (1996) ยังมีข้อจำกัดอยู่เนื่องจากเป็นงานศึกษาที่เน้นหนักในการศึกษาภาพรวม โดยเฉพาะทางเศรษฐศาสตร์มหภาค โดยใช้วิธีการพรรณนาและเชิงสถิติเท่านั้น จึงไม่สามารถศึกษาความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคอาเซียนได้อย่างละเอียดและชัดเจนเท่ากับการนำเทคนิคทางเศรษฐมิติมาใช้ประกอบด้วย นอกจากนี้จากข้อสรุปของงานศึกษาของพิมพร จึงสวนันทน์ (1996) ในการพิจารณากลุ่มประเทศอาเซียนภายใต้กรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม พบว่าประเด็นที่สำคัญคือสภาพระดับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะแรงงานยังมีการกีดกันอยู่บ้าง และมีมากในตลาดแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยพิจารณาจากลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคโดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติประกอบกับการศึกษาตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม ทั้งนี้หากกลุ่มประเทศอาเซียนมีลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นเป็น temporary shock หรือ symmetric shock ก็จะมีความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน แม้ว่าจะยังมีสภาพกีดกันในตลาดแรงงานอยู่ก็ตาม ซึ่งวิธีการศึกษาโดยละเอียด จะกล่าวในบทถัดไป

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4
วิธีการศึกษา

ในส่วนของวิธีการศึกษา จะทำการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ (1) การใช้ดัชนีอย่างง่าย และวิธีเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาความพร้อมการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคอาเซียน ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (2) การศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

4.1 การทดสอบความพร้อมในการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคอาเซียน ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม

ในการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคอาเซียน จะเป็นการศึกษาตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) ซึ่งจะทำการทดสอบตามเงื่อนไขทั้งหมด 4 เงื่อนไขด้วยกัน ได้แก่ ระดับการเปิดประเทศ การกระจายของสินค้า ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน และความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ

4.1.1 ระดับการเปิดประเทศ (Openness to trade)

จะทำการคำนวณระดับการพึ่งพาการส่งออก และนำเข้า โดยอาศัยดัชนีวัดระดับการเปิดประเทศจากสูตรคำนวณ

$$D = \frac{X + M}{GDP} \quad (1)$$

โดยที่ D คือ ระดับการเปิดประเทศ

X คือ มูลค่าสินค้าส่งออกภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

M คือ มูลค่าสินค้านำเข้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

GDP คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.1.2 **ความหลากหลายของสินค้า** (product diversification)

จะทำการทดสอบการกระจายของสินค้าเปรียบเทียบกับการกระจายของสินค้าในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป โดยหาค่าดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล ซึ่งจะแสดงระดับการกระจุกตัวของโครงสร้างผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$HHI = \sum_{i=1}^{n} S_i^2 \qquad (6)$$

เมื่อ HHI = ดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ลซึ่งเป็นค่าที่จะใช้วัดการกระจุกตัว

S_i = สัดส่วนผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ i

โดยหากดัชนีดังกล่าวมีค่ามากแสดงว่ามีการกระจุกตัวสูงหรือมีการกระจายของสินค้าต่ำ โดยจะมีค่าสูงสุดเท่ากับ 1 และต่ำสุดเท่ากับ $\frac{1}{n^2}$ โดยจะทำการคำนวณหาการกระจุกตัวในสินค้าส่งออกและทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป

4.1.3 **การเคลื่อนย้ายแรงงาน** (Mobility of Labor)

วัดระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบัน ทำการศึกษาในเชิงพรรณาถึง ลักษณะ และกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งเกี่ยวกับ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน

4.1.4 **ความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ** (inflation similarity)

ทำการหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของอัตราเงินเฟ้อระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน เปรียบเทียบกับระบบการเงินยุโรป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 ศึกษาลักษณะ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

ทำการศึกษาความเป็นไปได้ ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยพิจารณาจากลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ความสัมพันธ์ของ shock ดังกล่าว และการปรับตัวเข้าหากันของ shock ในระยะยาว ทั้งนี้เนื่องจากประเทศที่เข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันจะเกิดต้นทุนจากการสูญเสียนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเป็นกลไกในการปรับตัวเมื่อเกิด shock ในระบบเศรษฐกิจ พิจารณาจากรูปที่ 4.1 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอุปสงค์ของสินค้าประเทศ A ไปเป็นสินค้าประเทศ B

รูปที่ 4.1 : รูปแสดงการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์จากประเทศ A ไปยังประเทศ B

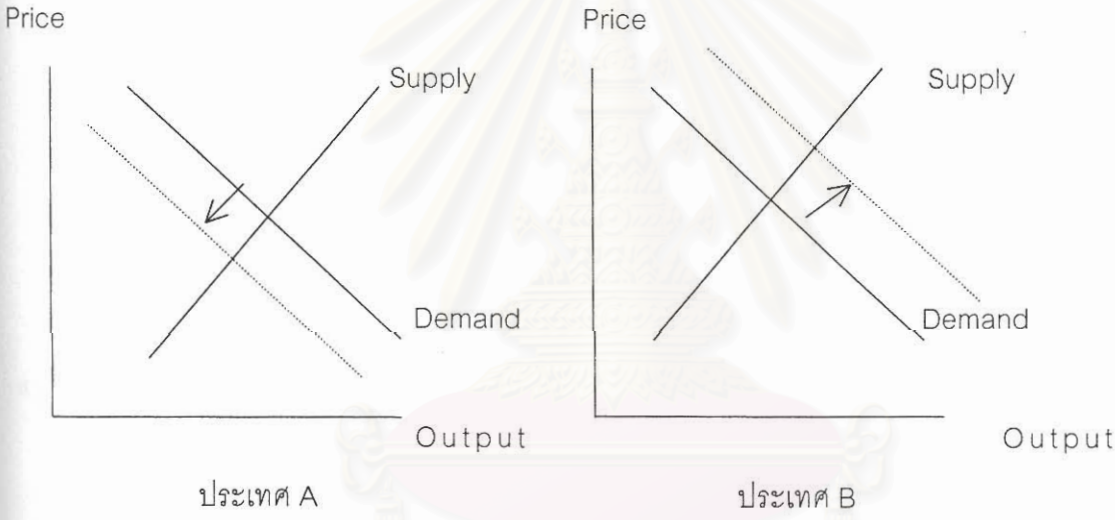

ผลิตผลของประเทศ A ลดลง และผลิตผลของประเทศ B เพิ่มขึ้น ซึ่งนำไปสู่การว่างงานและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ A รวมถึงภาวะเงินเฟ้อและการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ B

อย่างไรก็ตาม หาก shock ที่เกิดขึ้นในประเทศ A และประเทศ B เป็นแบบ temporary shock ปัญหาการว่างงานและขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ A รวมทั้งภาวะเงินเฟ้อและการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในประเทศ B จะเกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นเท่านั้นแล้วจะหายไป จึงไม่เกิดต้นทุนจากการสูญเสียนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อมาใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากนัก นอกจากนี้ถึงแม้ว่า shock ที่เกิดขึ้นในประเทศ A และ B จะเป็น permanent shock แต่หาก shock ที่เกิดขึ้นในประเทศ A และ B เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือที่เรียกว่าเป็น symmetric shock ก็จะไม่เกิด

ปัญหาที่ผลผลิตของประเทศ A เพิ่มขึ้นแต่ผลผลิตประเทศ B ลดลง ดังนั้นก็ไม่มีความจำเป็นที่ประเทศ A และ B จะต้องมีนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนมาเป็นกลไกในการปรับตัวเมื่อเกิด shock ขึ้นในระบบเศรษฐกิจ จึงสามารถเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันได้

ดังนั้นในที่นี้เราจะทำการศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ซึ่งเราจะสามารถสรุปการทดสอบลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นได้ดังรูปที่ 4.2 ต่อไปนี้

รูปที่ 4.2 : แสดงขั้นตอนในการศึกษาลักษณะของ shock

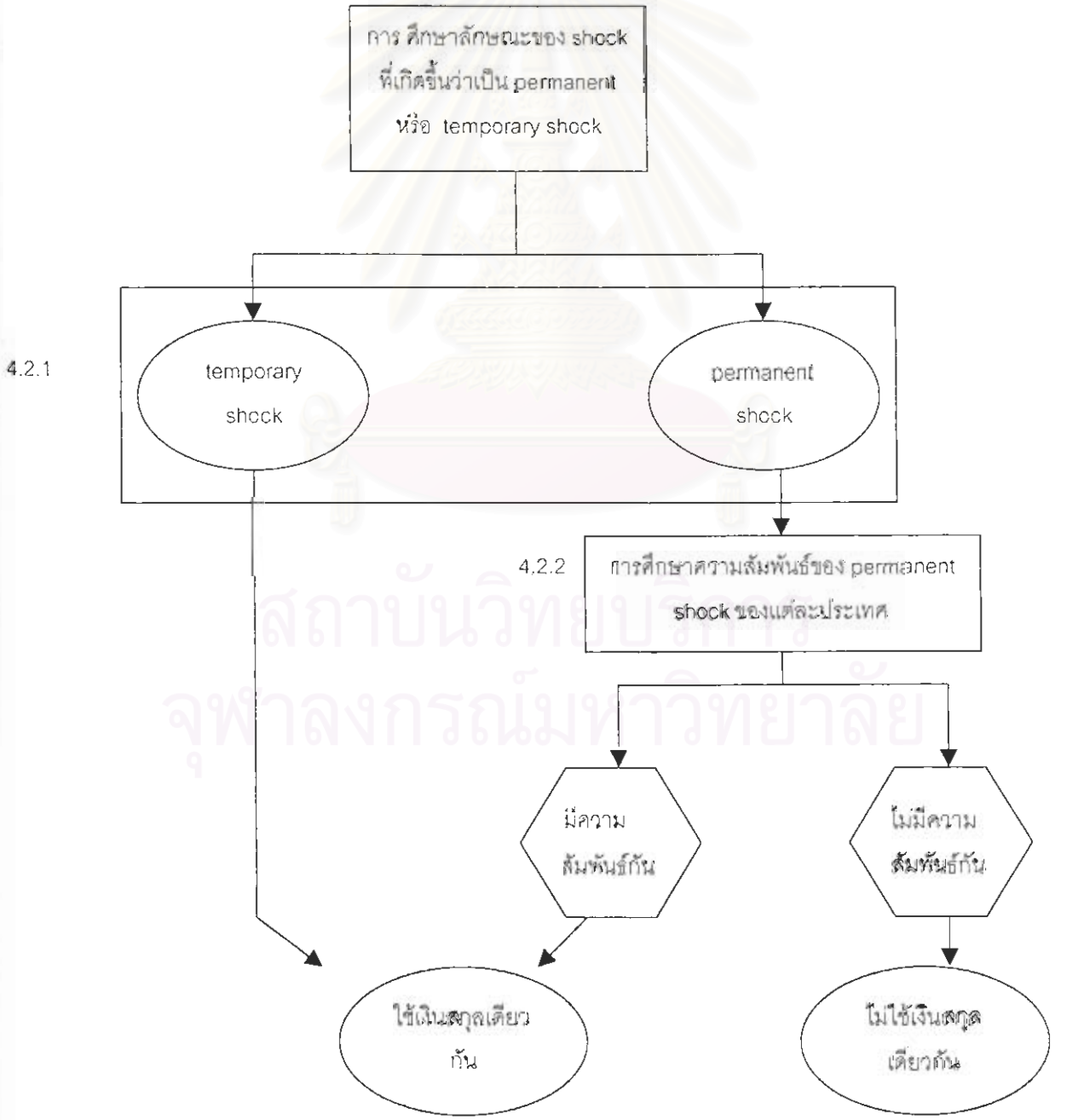

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.1 **พิจารณาถึงลักษณะของ** shock **ที่เกิดขึ้นว่าเป็นแบบชั่วคราว** (temporary) **หรือถาวร** (permanent)

ในการศึกษาถึงขนาดของ shock จะแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ การหากระบวนการปรับตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติแต่ละประเทศ โดยใช้ข้อมูลในการประมาณแบบจำลอง ขั้นตอนที่สอง จะทำการปรับฤดูกาลในข้อมูล ขั้นตอนที่สาม คือการประมาณค่า permanent shock และ temporary shock และขั้นตอนสุดท้ายจะทำการพิจารณาขนาดของ permanent shock ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติแต่ละประเทศ

ในการวิเคราะห์ลักษณะของ GDP โดยให้อยู่ในรูปของ Linear Stochastic Difference Equation ซึ่งจะแบ่งแยก GDP ออกเป็นองค์ประกอบย่อยดังนี้

$$y_t = trend + irregular \qquad (3)$$

ลักษณะที่สำคัญของ yrend คือจะมีผลกระทบถาวรต่อตัวแปรตาม เช่น deterministic time trend โดยที่ส่วน irregular จะแสดงถึงส่วนที่มีผลกระทบเพียงชั่วคราว และหายไป (Die out) ในช่วงเวลาถัดไป

สำหรับองค์ประกอบแรกคือ trend จะพิจารณาเป็นสมการพหุกำลัง (polynomial function) ของเวลา(ปี)

$$y_t = a_0 + a_1 T + a_2 T^2 + ... + a_n T^n + \varepsilon_t \qquad (4)$$

และเกณฑ์ในการเลือกระดับพหุกำลังจะพิจารณาจากค่า t-statistic ของพหุกำลังของเวลาที่เพิ่มเข้าไปตัวสุดท้าย

2. การปรับฤดูกาล (Seasonal Adjustment)

เนื่องจากข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้ในที่นี้ จะจัดเก็บแบบรายไตรมาส ทำให้ข้อมูลเกิดการเคลื่อนไหวแบบมีฤดูกาล ดังนั้น จึงต้องทำการขจัดลักษณะการเคลื่อนไหวแบบฤดูกาลออกไปจากข้อมูลอนุกรมเวลาก่อน แล้วค่อยทำการทดสอบข้อมูลต่อไป

การปรับฤดูกาลในที่นี้ จะใช้วิธีอัตราส่วนต่อค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Ratio to Moving Average) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.) สมมติให้ข้อมูลอนุกรมเวลาแทนด้วย y_t จะเริ่มทำการคำนวณจุดศูนย์กลางค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Centered Moving Average) ของ y_t แทนด้วย x_t

$$x_t = \frac{0.5y_{t-2} + y_{t-1} + y_t + y_{t+1} + 0.5y_{t-2}}{4} \qquad (5)$$

2.) หาอัตราส่วน $r_t = y_t / x_t$

3.) คำนวณดัชนีฤดูกาล (Seasonal Index) โดยดัชนีฤดูกาลไตรมาสที่ q แทนด้วย i_q จะเป็นค่าเฉลี่ยของ r_t ของตัวอย่างที่อยู่ในไตรมาส q เท่านั้น

4.) ทำการปรับดัชนีฤดูกาล ตามวิธีดังต่อไปนี้

$$s_q = \frac{i_q}{\sqrt[4]{i_1 i_2 i_3 i_4}} \qquad (6)$$

จะได้ s_q เป็น scaling factor

5.) ข้อมูลอนุกรมเวลาที่ปรับฤดูกาล จะได้โดยหาร y_t ด้วย scaling factor s_q

3. การประมาณ permanent shock และ temporary shock

จะทำการหาขนาดของ permanent shock และ temporary shock ตามวิธีการของ Box-Jenkins Method เพื่อหากระบวนการปรับตัวของ error term จากนั้น จะทำการหาค่าความแปรปรวนของ temporary shock และ permanent shock

Nelson และ Plosser (1982) เสนอว่า ข้อมูลอนุกรมเวลาทางเศรษฐกิจ โดยทั่วไปประกอบด้วย 2 ส่วนคือ จะมี stochastic trend และ irregular component โดยรูปแบบดังกล่าวเรียกว่า Random Walk Plus Noise Model [13]

$$y_t = \mu_t + \eta_t \tag{7}$$

โดยที่ μ_t คือ random walk component ณ เวลา t ; $\mu_t = \mu_{t-1} + \varepsilon_t$ (8)

η_t คือ stationary component ณ เวลา t

ดังนั้นจะได้ η_t เป็น temporary shock ซึ่งแสดงถึงผลกระทบชั่วคราวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ε_t เป็น permanent shock ซึ่งจะแสดงถึงผลกระทบถาวรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

จากการหากระบวนการปรับตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติในสมการที่ 4 จะได้

$$y_t = \beta_0 + \beta_1 T + \beta_2 T^2 + ... + \beta_n T^n + u_t \tag{9}$$

---

[13] คุณสมบัติของ Random Walk Plus Noise Model คือ

1) Unconditional mean ของตัวแปรตาม (y_t) จะคงที่

$Ey_t = y_0 - \eta_0$ และ

$Ey_{t+s} = y_0 - \eta_0$

y_0 คือ GDP ณ เวลาเริ่มต้น

η_0 คือ stationary component ณ เวลาเริ่มต้น

2) ตัวแปรตามจะมีส่วนที่เป็น Pure Noise คือ η_t จะมีผลกระทบต่อ y_t เท่านั้น แต่จะไม่ส่งผลกระทบไปยังค่า y_{t+s}

3) ค่าความแปรปรวนของ y_t จะไม่คงที่

$\text{var}(y_t) = t\sigma^2 + \sigma\eta^2$ และ

$var(y_{t-s}) = (t-s)\sigma^2 + \sigma\eta^2$

ดังนั้นหากแสดงค่า GDP ในรูป difference จะมีจำนวน polynomial ของ trend ลดลงหนึ่งลำดับดังแสดงในสมการต่อไปนี้

$$\Delta y_t = a_0 + a_1 T + ... + a_{n-1} T^{n-1} + v_t \qquad (10)$$

โดย v_t มีกระบวนการปรับตัวแบบ ARMA (p,q) และ $v_t = u_t - u_{t-1}$

take conditional expectation สมการที่ (10) โดยพิจารณา y ที่เวลา t+s จะได้

$$E\Delta y_{t+s} = a_0 + a_1 (T+S) + ... + a_{n-1} (T+S)^{n-1} + v_{t+s} \qquad (11)$$

และ $$Ey_{t+1} = y_t + a_0 + a_1 (T+1) + ... + a_{n-1} (T+1)^{n-1} + v_{t+1}$$ เมื่อ s = 1 (12)

จากสมการที่ (7) และ (10) จะได้

$$\Delta \mu_t = a_0 + a_1 T + ... + a_{n-1} T^{n-1} + \varepsilon_t \qquad (13)$$

$$\mu_t = \mu_{t-1} + a_0 + a_1 T + ... + a_{n-1} T^{n-1} + \varepsilon_t \qquad (14)$$

โดยที่ $\varepsilon_t = v_t - \eta_t$

take conditional expectation สมการที่ (7) ให้ค่า y อยู่ ณ เวลา t+1 โดยสมมติให้ $E(\eta_t) = E(\varepsilon_t) = 0$ จะได้

$$Ey_{t+1} = E\mu_{t+1} + E\eta_{t+1} = E\mu_{t+1} \qquad (15)$$

แทนค่า μ_{t+1} จากสมการที่ (14) ลงในสมการที่ (15) จะได้

$$Ey_{t+1} = (y_t - \eta_t) + a_0 + a_1 (T+1) + ... + a_{n-1} (T+1)^{n-1} \qquad (16)$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมการที่ (12) และ (16) แสดงถึงค่า Ey_{t+1} เหมือนกัน ดังนั้นเราจะได้ temporary shock (η_t) อยู่ในรูป

$$-\eta_t = \beta_1 v_{t-1} + \beta_2 v_{t-2} + ... + e_t \qquad (17)$$

สมการที่ (17) แสดงให้เห็นถึง temporary shock ว่าขึ้นอยู่กับการปรับตัวของ error term (v_t) การวิเคราะห์ต่อไปจึงใช้วิธีการของ Box-Jenkins Method เพื่อหากระบวนการปรับตัวของ error term (v_t) ที่อยู่ในรูป Autoregressive and Moving Average (ARMA) โดยมีรูปทั่วไปคือ

$$y_t = a_0 + a_1 y_{t-1} + ... + a_p y_{t-p} + \varepsilon_t + \beta_1 \varepsilon_{t-1} + ... + \beta_q \varepsilon_{t-q} \qquad (18)$$

ซึ่งวิธีการของ Box และ Jenkins ในการเลือกตัวแบบที่เหมาะสมเพื่อประมาณข้อมูลอนุกรมเวลาจะมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 Identification

เครื่องมือที่ใช้คือ Autocorrelation Function (ACF) และ Partial Autocorrelation Function (PACF) โดยทำการตรวจระบบสหสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาโดยพิจารณาจาก ACF และ PACF เทียบกับ lag

Autocorrelation function ที่ lag K เขียนแทนด้วย ρ_k โดยมีวิธีการคำนวณดังต่อไปนี้

$$\rho_k = \frac{\gamma_k}{\gamma_0} = \frac{Covariance\ at\ lag\ k}{Variance} \qquad (19)$$

ซึ่งจะเป็น population correlogram

ในทางปฏิบัติ เราจะทำการประมาณค่า Autocorrelation Function จากข้อมูลชุดจริง ๆ ซึ่งเรียกว่า Sample Autocorrelation Funcion ($\hat{\rho}_k$)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

$$\hat{\gamma}_k = \frac{\sum (y_t - \bar{y})(y_{t+k} - \bar{y})}{n}$$

$$\hat{\gamma}_0 = \frac{\sum (y_t - \bar{y})^2}{n} \qquad (20)$$

$$\hat{\rho}_k = \frac{\hat{\gamma}_k}{\hat{\gamma}_0}$$

โดยที่ n คือขนาดตัวอย่าง

พิจารณา $\hat{\rho}_k$ เทียบกับ k จะได้ Sample Correlogram ซึ่งใช้การทดสอบคุณสมบัติ Stationary ถ้าค่า ρ_k ตกอยู่ในระดับความเชื่อมั่น (confidence Interval) จะยอมรับ H_0 : $\rho_k = 0$ แต่ถ้าตกนอกช่วงระดับความเชื่อมั่น จะปฏิเสธสมมติฐานว่าง (Null Hypothesis) ดังกล่าว

ทดสอบสมมติฐานร่วม (Joint Hypothesis) เพื่อพิจารณาว่า ρ_k ณ ทุกค่า k>0 มีค่าเท่ากับศูนย์ หรือไม่

H_0 : $\rho_k = 0$ (สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ ณ ทุกค่า k>0 มีค่าเท่ากับ 0)

H_1 : $\rho_k \neq 0$ (มีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์อย่างน้อย 1 ค่า ณ k ใด ๆ มีค่าไม่เท่ากับ 0)

Partial autocorrelation จะวัดสหสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ lag k หลังจากควบคุมสหสัมพันธ์ที่ lag น้อยกว่า k ซึ่งก็คือสหสัมพันธ์ระหว่าง y_t กับ y_{t-k} หลังจากเอาผลกระทบของช่วง lag น้อยกว่า k ออกไป

ขั้นตอนที่ 2 Estimation

จะทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ของ AR และ MA ที่อยู่ในตัวแบบ ซึ่งได้แก่ค่าสัมประสิทธิ a_i และ β_i ทำการเปรียบเทียบตัวแบบ เพื่อหาค่าตัวแบบที่เหมาะสม โดยใช้หลักเกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) และ Schwartz Bayesian Criterion (SBC)

AIC = T ln(residue sum of squares) + 2n (21)

SBC = T ln(residue sum of squares) + nln(T) (22)

โดยที่ n คือจำนวนพารามิเตอร์ที่จะประมาณ

T คือจำนวนตัวอย่างที่ใช้

เลือกต่อแบบที่ให้ค่า AIC และ SBC น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ได้ตัวแบบที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 Diagnostic Checking

พิจารณาว่าตัวแบบ fit กับข้อมูลดีหรือไม่ โดยทำการหา Correlogram ของ Residual และพิจารณา Q-statistics ของ Residual โดยใช้ค่าสถิติ Box-Pierce Q

$$Q = n\sum_{k=1}^{m}\hat{\rho}_k^2 \qquad (23)$$

โดยที่ m คือจำนวน lag (lag length)

n คือขนาดตัวอย่าง

ค่าสถิติ Box-Pierce Q จะมีการกระจายแบบไคสแควร์โดยมีองศาอิสระเท่ากับ m หากค่า Q ที่คำนวณได้มากกว่าค่าวิกฤต จะปฏิเสธ H_0 : $\rho_k = 0$ ซึ่งแสดงว่ามี ρ_k อย่างน้อย 1 ค่าที่ไม่เท่ากับศูนย์ ซึ่งก็คือยอมรับว่าข้อมูลมีลักษณะ non-stationary

ขั้นตอนที่ 4 Forecasting

ในที่นี้ เราจะไม่ทำการประมาณถึงสมการพยากรณ์เนื่องจากเราไม่ต้องการคาดการณ์ค่าในอนาคตของ error term แต่ต้องการศึกษาเพียงลักษณะการปรับตัวของ error term เท่านั้นดังนั้นจึงจะไม่ทำการทดสอบในขั้นตอนที่ 4 นี้

4. การหาขนาดของ permanent shock

ในการพิจารณาขนาดของ permanent shock จะดูจากสัดส่วนของความแปรปรวนของ permanent shock ที่มีต่อความแปรปรวนของผลต่างของ GDP ในช่วงเวลาที่ติดกัน ดังสมการต่อไปนี้

$$\hat{v}_k = \sigma_\varepsilon^2 / \sigma_{\Delta y}^2 \qquad (24)$$

โดยที่ σ_{ε}^2 คือ ค่าความแปรปรวนของ permanent shock

$\sigma_{\Delta y}^2$ คือค่าความแปรปรวนของผลต่างของ GDP ในช่วงเวลาที่ติดกัน

หากค่า $\hat{\nu}_k$ มากกว่า 1 แสดงว่า shock ของประเทศนั้น ประกอบด้วย permanent shock มากกว่า temporary shock

4.2.2 ศึกษาความสมมาตรของ permanent shock ที่เกิดขึ้น

จะทำการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของ permanent shock ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน เปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป โดยดูจากค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock เพื่อดูลักษณะของ permanent shock ว่าสมมาตรหรือไม่สมมาตร หาก permanent shock มีลักษณะสมมาตร ก็จะช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เนื่องจาก ประเทศในกลุ่มอาเซียน จะได้รับผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน จึงไม่เกิดต้นทุนจากการสูญเสียนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน มาเป็นกลไกในการปรับตัวกรณีที่เกิด shock ขึ้นในภูมิภาคมากนัก

4.2.3 ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของ permanent shock ในระยะยาว

ทำการทดสอบความสัมพันธ์ของ permanent shock ในระยะยาว โดยใช้การทดสอบ cointegration เพื่อทดสอบว่า permanent shock มีความสัมพันธ์กันในระยะยาวหรือไม่

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับ Cointegration จะเริ่มจาก Engle และ Granger (1987) โดยทำการพิจารณาผลรวมเชิงเส้นของตัวแปรทางเศรษฐกิจในดุลยภาพระยะยาว

$$\beta_1 X_{1t} + \beta_2 X_{2t} + \ldots\ldots + \beta_n X_{nt} = 0 \qquad (25)$$

ถ้าเราให้ β และ X_t แทน Vector $(\beta_1, \beta_2, \ldots\ldots, \beta_n)$ และ $(X_{1t}, X_{2t}, \ldots\ldots, X_{nt})$ ระบบจะอยู่ในดุลยภาพระยะยาว เมื่อ $\beta X_t = 0$

Engle และ Granger (1987) ได้เสนอนิยามของ Cointegration ดังนั้น Vector $X_t = (X_{1t}, X_{2t}, \ldots\ldots, X_{nt})$ จะมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาวที่อันดับ d,b แทนด้วย $X_t \sim CI(d,b)$ เมื่อ

1) ตัวแปรทุกตัวใน Vector X_t มีการ Integrate ที่อันดับ d

2) มี Vector $\beta = (\beta_1, \beta_2, \ldots, \beta_n)$ ซึ่งผลรวมเชิงเส้น βX_t Integrate ที่อันดับ (d-b) เมื่อ b>0 โดยจะเรียก Vector β ว่า Cointegrateing Vector

จุดสำคัญของนิยามข้างต้นมีดังต่อไปนี้

1) Cointegration จะเป็นผลรวมเชิงเส้นของตัวแปรที่มีคุณสมบัติ Nonstationary
2) ทุกตัวแปรจะต้อง Integrate ที่อันดับเดียวกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าตัวแปรทุกตัวที่ Integrate ณ อันดับเดียวกันจะ Cointegrate กัน หากไม่มี Cointegration จะหมายถึงไม่มีดุลยภาพระยะยาวระหว่างตัวแปร และถ้าหากตัวแปร Integrate กันที่คนละอันดับจะไม่สามารถ Cointegrate กันได้
3) ถ้า Vector X_t มีตัวแปรทั้งหมด n ตัว จะมี Cointegrating Vector ที่เป็นอิสระต่อกัน n-1 ตัว นั่นคือถ้า X_t ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว จะมี Cointegrating Vector 1 ตัว จำนวน Cointegration Vector จะเรียกว่า Cointegration Rank

อย่างไรก็ตาม วิธีการทดสอบ cointegration ของ Engle และ Granger ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ Hall (1989) วิจารณ์ว่ามีปัญหาที่สำคัญสองข้อที่ไม่สามารถจะแก้ไขได้ดังนี้ ข้อแรก คือการที่สมมติว่า Cointegrating vector มีค่าเดียว (Unique) ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ข้อที่สอง คือ กระบวนการทดสอบไม่มีขีดจำกัดการแจกแจง (Limiting distribution) ด้วยเหตุนี้จึงเสนอวิธีการ Cointegration ของ Johansen (1988) ในการแก้ปัญหาทั้งสองข้อ ด้วยการประมาณค่า Cointegrating vector ทั้งหมดที่มีอยู่จริงในกลุ่มตัวแปรและการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับจำนวน Cointegrating vector ซึ่งมีขีดจำกัดการแจกแจงที่แน่นอน

โดยทั่วไปแล้วถ้ามีจำนวนตัวแปรมากกว่า 2 ตัวขึ้นไปการประยุกต์ใช้วิธีของ Johansen and Juselius (1990) จะให้ประสิทธิภาพดีกว่า แต่ถ้ามีตัวแปรเพียงแค่ 2 ตัวการเลือกใช้วิธีใดก็น่าจะได้ผลลัพธ์ที่ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวครั้งนี้จะใช้วิธี Multivariate Cointegration ที่เสนอโดย Johansen and Juselius (1990) ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยการประมาณค่า Cointegrating vector ด้วยวิธี Maximum Likelihood และใช้ Likehood Ratio Test ในการทดสอบเพื่อกำหนดจำนวน Cointegrating vector โดยอิงกับแบบจำลองที่เรียกว่า Vector Autoregressive (VAR) Model ดังสมการ

$$Z_t = \mu + A_1 Z_{t-1} + \mathrm{K} + A_k Z_{t-k} + \varepsilon_t \qquad t = 1,2,\mathrm{K},T \qquad (26)$$

โดยที่ Z_t เป็นเวคเตอร์ของตัวแปร n ตัว (nx1) ที่มีข้อสมมติว่า Z_t มีคุณสมบัติ Non-stationary $[Z_t \sim I(1)]$ และเมื่อหาผลต่างครั้งที่หนึ่งแล้วจะมีคุณสมบัติ Stationary

μ เป็นเวคเตอร์ (nx1) ของค่าคงที่

A_k เป็นเวคเตอร์ (nxn) เมตริกซ์ของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในระยะยาว

ε_t เป็นเวคเตอร์ (nx1) ของค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งมีการแจกแจงที่เหมือนกันและเป็นอิสระจากกัน ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และความแปรปรวนเป็นเมตริกซ์

สมการ(41) สามารถนำมาเขียนใหม่ในรูปของ Vector Error Correction Model (VECM) ได้ดังนี้

$$\Delta Z_t = \mu + \Gamma_1 \Delta Z_{t-1} + \mathrm{K} + \Gamma_{k-1} \Delta Z_{t-k+1} + \Pi Z_{t-k} + \varepsilon_t \qquad (27)$$

หรือ $$\Delta Z_t = \mu \sum_{i=1}^{k-1} \Gamma_i \Delta Z_t + \Pi Z_{t-k} + \mu_t$$

โดยที่

$$\Gamma_i = -(I - A_1 - \mathrm{K} - A_i) \qquad \hat{I} = 1,2,\mathrm{K},k-1$$

และ $$\Pi = -(I - A_1 - \mathrm{K} - A_k)$$ เมื่อ I คือ Identity Matrix (nxn)

โดยวิธีการทดสอบ Cointegration ของ Johansen and Juselius (1990) แนะนำให้ประมาณการ Rank ของ Π โดยถ้า rank (Π) = n เมตริกซ์ Π จะเป็น Full rank คือมีจำนวน Cointegrating vector(r) เท่ากับจำนวนตัวแปรที่มีอยู่ในเมตริกซ์ (r = n) เช่นนั้นแล้ว Z_t จะมีคุณสมบัติ Stationary แต่ถ้า ถ้า rank (Π) = 0 เมตริกซ์ Π จะเป็น Null Matrix (r = 0) แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันในเชิงดุลยภาพในระยะยาว ซึ่งจำเป็นที่จะต้องปรับข้อมูลของตัวแปรโดยการทำ first differencing ใน VAR Model และจะกล่าวได้ว่าตัวแปรในระบบมีความสัมพันธ์กันในเชิงดุลยภาพในระยะยาว ถ้า rank (Π) = r ≤ (n-1)

ซึ่ง Johansen and Juselius (1990) ได้เสนอค่าสถิติที่ใช้ทดสอบโดยวิธี Likelihood Ratio ซึ่งมีค่าสถิติในการทดสอบ 2 ค่า ค่าแรกคือ Trace test โดยมีสมมติฐานหลักคือตัวแปรในสมการ (42) มีจำนวน Cointegrating vector อย่างมากเท่ากับ r เทียบกับสมมติฐานทางเลือกที่ว่ามีจำนวน Cointegrating vector มากกว่า r โดยเริ่มจาก $r \leq 0$ ไปเรื่อย ๆ จนถึง $r \leq n$ ดังสมการ

$$\lambda_{trace} = -2\ln(Q) = -T\sum_{i=r+1}^{n}\ln(1-\hat{\lambda}) \qquad (28)$$

เมื่อ T คือจำนวนค่าสังเกตทั้งหมด

Q คือค่าสถิติของ Box-Jenkin

λ คือค่า Eigenvalue

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5
การทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

ในบทนี้จะทำการศึกษาถึงความเหมาะสมของอาเซียนในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันนี้ จะทำการศึกษาโดยการทดสอบลักษณะของประเทศในกลุ่มอาเซียนตามหลักเกณฑ์ของทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Area) ซึ่งได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 โดยจะทำการทดสอบและเปรียบค่าที่ได้ในกลุ่มอาเซียนกับค่าที่ได้จากกลุ่มยุโรปก่อนการรวมตัวโดยมีเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการทดสอบคือ

1. ระดับการเคลื่อนย้าย แรงงาน (Degree of Labor Mobility)
2. ระดับการเปิดประเทศ (Degree of Openness)
3. ความคล้ายคลึงกันในระดับเงินเฟ้อ(Similarity of Inflation Rate)
4. การกระจายของสินค้า(Product Diversification)

ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการทดสอบ และผลจากการทดสอบดังต่อไปนี้

5.1 ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน (Degree of Labor Mobility)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานภายในกลุ่มประเทศที่จะทำการรวมสกุลเงินเป็นปัจจัยประการสำคัญที่จะมาทดแทนการใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่หายไป ในส่วนนี้จึงจะทำการศึกษาถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการลดลงของภาวะการเจริญพันธุ์ นำไปสู่การพิจารณาในด้านความต้องการแรงงานย้ายถิ่น ซึ่งมีทั้งการย้ายถิ่นเข้า และออกนอกประเทศ ในหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยสามารถทำการแบ่งกลุ่มประเทศอาเซียน ตามลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ประเทศผู้นำเข้าแรงงาน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งทำการนำเข้าแรงงานจากทั้งประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ กลุ่มที่สอง ได้แก่ประเทศที่เป็นทั้งผู้นำเข้าและส่งออกแรงงาน ได้แก่ ประเทศไทย ซึ่งมีทั้งการนำเข้าแรงงานจาก ฟิลิปปินส์ รวมถึงส่งออกแรงงานไปยังประเทศสิงคโปร์ และมาเลเซีย กลุ่มสุดท้ายคือ ผู้ส่งออกแรงงาน ได้แก่ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งลักษณะตลาดแรงงาน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน มีดังต่อไปนี้

5.1.1 ประเทศไทย

โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพิ่มขึ้นมากกว่าการส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่งเคยเป็นอุตสาหกรรมหลักในประเทศไทย ทั้งนี้ เป็นผลมาจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในช่วงปี 2503-2528 และช่วงการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ตั้งแต่ปี 2528 เป็นต้นมา

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และส่งออกดังกล่าว ทำให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อตลาดแรงงานของประเทศไทย เนื่องจากรูปแบบอุปสงค์แรงงานมีการเปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่รูปแบบของอุปทานยังปรับตัวช้าอยู่ ทำให้เกิดความไม่สมดุลของทรัพยากรมนุษย์ในตลาดแรงงานขึ้น การผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ ต้องเผชิญกับปัญหาคุณภาพของแรงงานที่เป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญ ยังมีการศึกษาในระดับต่ำ และมีความชำนาญงานไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้มีการลงทุนในการศึกษาขั้นต้นเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการลงทุนในการศึกษาระดับกลางเท่าที่ควร ทำให้แรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ พิจารณาจากตารางที่ 5.1 ในปี 1999 แรงงานที่จบการศึกษาในระดับไม่เกินประถมศึกษา และไม่ได้รับการศึกษาเลย มีถึงร้อยละ 70

เนื่องจากแรงงานประเทศไทย ยังมีการศึกษาในระดับต้นเป็นส่วนมาก ทั้งที่ภาคการผลิตต้องการแรงงานที่มีการศึกษาสูงกว่า ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างโครงสร้างการผลิต กับโครงสร้างทรัพยากรมนุษย์ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในอัตราค่าจ้างโดยเปรียบเทียบ และการกระจายรายได้ ทั้งนี้เนื่องจากภาคธุรกิจ ทำการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยการจ่ายงานออกไปทำข้างนอกโรงงาน การจ้างแรงงานนอกระบบ รวมถึง การจ้างแรงงานต่างชาติแบบผิดกฎหมาย ซึ่งทำให้ค่าจ้างอยู่ในระดับต่ำ แรงงานไทยจำนวนมาก ไปหางานทำยังต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งที่เดินทางไปทำงานอย่างถูกกฎหมาย และแรงงานที่ลักลอบเดินทางเข้าไปทำงาน โดยมิได้รับอนุญาตเป็นจำนวนมาก แรงงานส่วนใหญ่ที่อยู่ในต่างประเทศ จะเป็นชาวชนบท ยากจน ด้อยการศึกษา การดิ้นรนไปทำงานต่างประเทศ เป็นปัญหาจากความล้มเหลวของรัฐบาล ในการพัฒนาชนบท ที่ไม่สามารถสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกอยู่ต่อในชนบท และประเทศไทย จึงเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งสามารถหารายได้ได้มากกว่าในประเทศไทย การเดินทางไปทำงานต่าง

ประเทศของแรงงานไทย เริ่มมีจำนวนมากขึ้น และกลายเป็นธุรกิจสำหรับผู้จัดส่ง นับตั้งแต่ปี 1973 เพราะมีคนงานไทยไปทำงานยังประเทศผลิตน้ำมันในแถบตะวันออกกลางเป็น จำนวนมาก โดย

ตารางที่ 5.1 : ตารางแสดงจำนวนและอัตราร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามขั้นการศึกษาที่สำเร็จ

ขั้นการศึกษาที่สำเร็จ	จำนวน	อัตราร้อยละ
ไม่มีการศึกษา	1,220.2	4.1
ต่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้น	701.4	2.3
ประถมศึกษาตอนต้น	12,989.1	43.3
ประถมศึกษาตอนปลาย	6,099.8	20.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	3,614.1	12.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,428.1	4.8
อาชีวศึกษา	925.9	3.1
มหาวิทยาลัย :	2,354.8	7.8
- สายวิชาการ	1,558.5	5.2
- วิชาชีพชั้นสูง	796.3	2.7
ฝึกหัดครู	663	2.2
อาชีวศึกษาระยะสั้น	2.5	0.0
อื่น ๆ	12.3	0.0
ไม่ทราบ	12.8	0.0

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542

เฉพาะอย่างยิ่ง ไปทำงานยังประเทศซาอุดิอารเบีย แต่จำนวนแรงงาน ที่ไปทำงานในประเทศดังกล่าว ลดลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี 1991 เป็นต้นมา จนเหลือแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานยังซาอุดิอารเบียเพียง 4,152 คน ในปี 1994 พิจารณาตารางที่ 5.2 เนื่องจากข้อขัดแย้งระหว่างประเทศไทย และซาอุดิอารเบียในเรื่องการขโมยเพชร สร้างความไม่พอใจให้กับทางการทูตของซาอุดิอารเบีย จึงงดการออกวีซ่าให้แรงงานไทยไปทำงานในประเทศของตน แรงงานไทยจึงหันไปหางานทำในแถบเอเชีย ได้แก่ ฮ่องกง ญี่ปุ่น ไต้หวัน รวมไปถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียน อันได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย

สำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศไทย ไปยังประเทศมาเลเซียนั้น เอื้ออำนวยโดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งความผูกพันธ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปยังมาเลเซีย จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ แรงงานจากจังหวัดทางภาคใต้ โดยเฉพาะพวกมุสลิม ซึ่งจะข้ามแดนไปทำงานในส่วนการประมง และการเพาะปลูกยางพารา น้ำตาล และปาล์ม กลุ่มที่สอง คือ พวกที่เข้าไปทำงานอย่างถูกกฎหมาย จากทางภาคเหนือของประเทศ ซึ่งจะเข้าไปทำงานในส่วนของภาคการเกษตร และก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม การเข้าไปทำงานในมาเลเซีย ส่วนใหญ่จะเป็นไปอย่างผิดกฎหมายเนื่องจาก

(1) ค่าธรรมเนียมที่ตัวแทนในประเทศไทย และมาเลเซียคิดในการอำนวยความสะดวกการเข้าไปทำงานยังมาเลเซีย อยู่ในระดับที่สูงมาก และสามารถเข้าไปทำงานได้เพียง 2 ปี

(2) ความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติให้เข้าไปทำงานของทางรัฐบาลมาเลเซีย

นอกจากนั้น ยังมีคนงานจำนวนมาก ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ในรูปแบบการข้ามแดนไปเป็นรายวัน หรืออยู่ไม่เกินระยะเวลา 3 วัน ซึ่งมักจะเป็นแรงงานไทยที่ผ่านเข้าไปทำงานในมาเลเซียตอนเหนือ ซึ่งเป็นไปได้อย่างสะดวก เนื่องจากการพัฒนาด้านการคมนาคม ทำให้มีทางด่วนเชื่อมจากภาคใต้ของประเทศไทย ไปยังแหลมของมาเลเซีย

แต่การเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังมาเลเซียนั้น มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากโอกาสในการทำงานที่เพิ่มขึ้นในกรุงเทพมหานคร และสงขลา จึงช่วยลดความแตกต่างในอัตราค่าจ้างระหว่างทางใต้ของไทย กับตอนเหนือของมาเลเซีย พิจารณาจากตารางที่ 5.2

ในส่วนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการเดินทางไปทำงานในประเทศสิงคโปร์ที่สำคัญ คือ สิงคโปร์มีข้อบังคับที่เข้มงวดมาก จึงมีผลต่อสุขภาพจิตของแรงงานไทย ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งหาทางออกด้วยการเล่นการพนัน และดื่มสุรา จึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจนทำผิดกฎหมาย เมื่อมีปัญหาถูกจับกุมดำเนินคดีอาญา แรงงานเหล่านี้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง และต่อสู้คดีในระบบกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาทางด้านภาษา ตลอดจนไม่ได้รับการประกันตัว ไม่มีเงินจ้างทนายสู้คดี และไม่ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐบาลไทยเท่าที่ควร ซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ในการช่วยเหลือคนไทยที่เดินทางไปทำงานยังต่างประเทศมีเพียงฉบับเดียว คือ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ ให้สามารถเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนา

โดยสรุปแล้ว ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียนเป็นไม่มากนัก เนื่องจากยังมีข้อจำกัดด้านข้อกีดกันการนำเข้าแรงงาน อยู่ รวมถึงการที่ระดับค่าจ้างในประเทศไทยและมาเลเซียไม่มีความแตกต่างกันมากนัก การส่งแรงงานไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียนจึงมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 5.2 : ตารางแสดงจำนวนคนงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศผ่านด่านตรวจคนหางานทั้งประเทศ จำแนกตามประเทศ

ประเทศ	จำนวน (คน)					
	1994		1995		1996	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มาเลเซีย	12,232	7.2%	11,830	5.8%	9,363	5.0%
สิงคโปร์	15,100	8.9%	15,624	7.7%	17,601	9.5%
บรูไน	16,553	9.8%	17,292	8.5%	20,714	11.2%
ฮ่องกง	5,851	3.4%	5,861	2.9%	4,301	2.3%
ญี่ปุ่น	8,845	5.2%	8,303	4.1%	10,118	5.5%
ไต้หวัน	91,162	53.7%	120,360	59.5%	96,097	51.8%
ซาอุดิอาระเบีย	4,152	2.4%	2,905	1.4%	1,825	1.0%
อื่น ๆ	15,869	9.3%	20,121	9.9%	25,417	13.7%
รวม	169,764		202,296		185,436	

ที่มา : สำนักงานบริหารแรงงานไทยไปต่างประเทศ กรมการจัดหางาน

ในส่วนของแรงงานต่างชาติในประเทศไทยนั้น จะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทักษะสูง และกลุ่มที่ไร้ทักษะ สำหรับกลุ่มแรก จะเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ในบริษัทต่างชาติ ซึ่งประกอบธุรกรรมในประเทศไทย รวมถึงบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศไทย ที่ต้องการทักษะของแรงงานเหล่านี้ โดยแรงงานประเภทนี้จะมาจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา จีน อังกฤษ อินเดีย ฟิลิปปินส์ เกาหลี ออสเตรเลีย และเยอรมัน สำหรับกลุ่มหลัง จะเป็นแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ซึ่งเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา

อย่างไรก็ตาม แนวปฏิบัติของประเทศไทยเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติ นับตั้งแต่ปี 2515 จะทำตามมติของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ซึ่งตั้งอยู่บนระบบความต้องการสงวนอาชีพบางอย่างให้คนไทยทำ แสดงถึงการรับแรงงานต่างชาติเฉพาะกลุ่ม แต่เป็นการรับอย่างควบคุมอยู่ (needed but control) นั่นคือ ยังคงมีอัตราการกีดกันการทำงานของแรงงานต่างประเทศอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ทั้งนี้เนื่องจาก มีกฎหมายห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้ามาเมืองไทย เพื่อประกอบอาชีพกรรมกร หรือเข้ามาเพื่อรับจ้างทำงานด้านกำลังกาย โดยมิได้อาศัยความรู้ทางวิชาการ หรือเข้ามาเพื่อทำงานอย่างอื่น อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

5.1.2 อินโดนีเซีย

เศรษฐกิจของอินโดนีเซีย มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิต และการส่งออก เช่นเดียวกับประเทศไทย คือ จากเดิมที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศพึ่งพาภาคการเกษตร แต่นับตั้งแต่ปี 1990 เป็นต้นมา ภาคการผลิต เริ่มเข้ามามีบทบาทเหนือภาคการเกษตร อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางเศรษฐกิจนี้ ไม่ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทรัพยากรมนุษย์ แรงงานจากภาคเกษตรกรรม ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปทำงานยังภาคการผลิตได้ทันที เนื่องจากภาคการผลิตต้องการแรงงาน ที่มีทักษะต่างไปจากเดิม ทำให้เกิดความไม่สมดุลในทรัพยากรมนุษย์ ประกอบกับ การที่ประเทศอินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรและกำลังแรงงานจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน ไปทำงานยังต่างประเทศ เพื่อลดความกดดันจากปัญหาการว่างงาน รวมทั้งยังสามารถหารายได้ได้ดีกว่าในประเทศตนเอง ซึ่งประเทศที่มีการนำเข้าแรงงานจากอินโดนีเซียมาก คือ ประเทศในแถบตะวันออกกลาง (ตารางที่ 5.3) โดยเฉพาะซาอุดิอาระเบีย โดยแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ ประกอบด้วยสัดส่วนของแรงงานเพศหญิงเพิ่มขึ้น สำหรับแรงงานจากอินโดนีเซีย ที่ไปทำงานในกลุ่มประเทศอาเซียน ส่วนมากจะเข้าไปทำงานในมาเลเซีย ซึ่งอินโดนีเซีย เป็นผู้ส่งออกแรงงนไปยังมาเลเซียมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แรงงานที่เข้าไปทำงานยังมาเลเซีย เป็นการไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากการเก็บภาษีแรงงานที่ไปทำงานยังต่างประเทศ และความซับซ้อนของระบบการคัดเลือกแรงงานไปทำงานต่างประเทศของรัฐบาลอินโดนีเซีย ดังรูปที่ 5.1 ซึ่งแรงงานอินโดนีเซียในมาเลเซีย ส่วนมากจะทำงานประเภทไร้ทักษะ โดยเฉพาะด้านการเพาะปลูกและป่าไม้ มีการคาดการณ์ว่า แรงงานอินโดนีเซีย ที่ทำงานอยู่ในแหลมของประเทศมาเลเซีย รวมถึง 500,000 คนด้วยกัน (Straits Times, 6 December 1990) อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างผิดกฎหมายดังกล่าว สร้างให้เกิดปัญหากับประเทศอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก เนื่องจาก เรือที่ขนส่ง

แรงงานอย่างผิดกฎหมาย จะมีอัตราการล่มสูงมาก ในปี 1993 ทางประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย จึงร่วมมือกันจัดตั้งคณะกรรมการร่วม เพื่อส่งเสริมให้การส่งแรงงานจากอินโดนีเซียไปยังมาเลเซีย เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ตามประกาศกระทรวงแรงงานแรงงานเกี่ยวกับแผน Repelita ครั้งที่ 6 (1994-1999) ยังได้มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่ง เพื่อเน้นหนักการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศมาเลเซีย ที่มีความต้องการแรงงานถึง 1.2 ล้านคน โดยอินโดนีเซียวางแผนที่จะส่งแรงงานไปยังมาเลเซีย 8 แสนคน

ตารางที่ 5.3 : ตารางแสดงจำนวนคนอินโดนีเซียที่ไปทำงานยังต่างประเทศ

ปี[a]	ตะวันออกกลาง		มาเลเซีย/สิงคโปร์		จำนวนรวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1987-1988	49,723	81	7,916	13	61,092
1988-1989	50,123	82	6,614	11	61,419
1989-1990	60,456	72	18,488	22	84,074
1990-1991	41,810	48	38,688	45	86,264
1991-1992	88,726	59	51,631	34	149,777
1992-1993	96,772	56	62,535	36	172,157
1993-1994	102,357	64	38,453	24	159,995
1994-1995	82,844	59	43,615	31	141,287

[a] เมษายน - มีนาคม

ที่มา : AKAN Offices, Bandung and Jakarta

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ประเทศอินโดนีเซีย มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาเลเซีย เป็นจำนวนที่สูงมาก หากคิดรวมการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างผิดกฎหมาย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นต่อไปอีกในอนาคต จากการวางแนวนโยบายของกระทรวงแรงงาน จึงเสริมความพร้อมที่อินโดนีเซียจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันกับกลุ่มอาเซียน

รูปที่ 5.1 ขั้นตอนการคัดเลือกแรงงานอินโดนีเซียไปทำงานต่างประเทศ

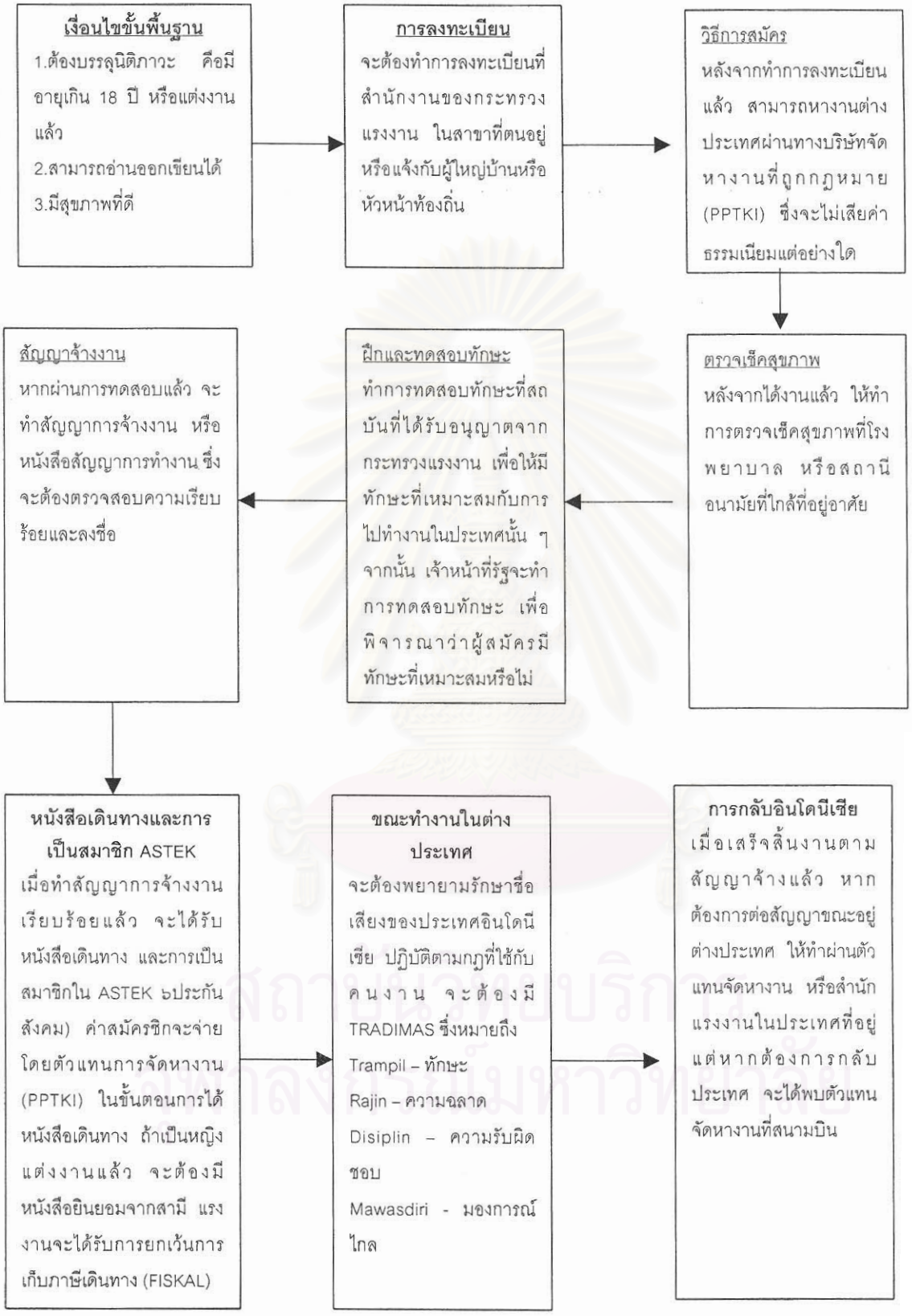

ที่มา : Regional Office of the Overseas Workers Bureau of the Department of Manpower

5.1.3 ฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์ นับเป็นประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานต่างประเทศมาแต่อดีต รัฐบาลฟิลิปปินส์ให้การสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างประเทศ เพื่อลดแรงกดดันของปัญหาการว่างงาน และกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เริ่มจาก การไปทำงานในฮาวายและอลาสก้า ในช่วงทศวรรษ 1920 ทั้งนี้ เกิดจากความผูกพันธ์ระหว่างฟิลิปปินส์กับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากฟิลิปปินส์ เคยเป็นอาณานิคมของสหรัฐอเมริกามาก่อน แต่นับจากทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ประเทศที่พัฒนาแล้วเริ่มมีการใช้นโยบาย protectionism ประกอบกับระดับราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้นในตลาดโลก ทำให้รายได้ของประเทศในแถบตะวันออกกลางเพิ่มสูงขึ้น จึงเกิดโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ต่าง ๆ ขึ้น ฟิลิปปินส์จึงเริ่มส่งออกแรงงานไปยังประเทศเหล่านี้ โดยเฉพาะ ซาอุดิอาระเบีย อย่างไรก็ตาม นับจากช่วงปี 1985 เป็นต้นมา โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ดังกล่าว แต่ก็ยังมีการจ้างงานในภาคการผลิต และบริการอื่น ๆ อยู่ก็ตาม อย่างไรก็ตาม หลังจากปี 1991 เป็นต้นมา ประเทศผู้ค้าน้ำมันเหล่านี้ เริ่มพยายามลดการพึ่งพิงแรงงานต่างประเทศลง ดังนั้น ฟิลิปปินส์ จึงเริ่มส่งออกแรงงานไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียเพิ่มขึ้นอย่างมาก นับจากปี 1990 โดยเฉพาะ ญี่ปุ่น ฮ่องกง รวมถึง สิงคโปร์ (ตารางที่ 5.4) ซึ่งมักจะส่งแรงงานเข้าไปทำงานในภาคบริการ และในปัจจุบัน ประเทศในภูมิภาคเอเชีย นับเป็นผู้นำเข้าแรงงานจากฟิลิปปินส์เป็นสัดส่วนสูงที่สุด (ตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 5.4 : ตารางแสดงจำนวนคนงานที่ทำงานในต่างประเทศจำแนกตามประเทศที่นำเข้าสูงสุด 10 อันดับแรก

ประเทศ	1984	1991	1999
ซาอุดิอาระเบีย	200,203	228,139	198,556
ฮ่องกง	17,442	50,652	114,779
ไต้หวัน	n.a.	n.a.	84,186
ญี่ปุ่น	11,656	57,344	46,851
สหรัฐอาหรับอามิเรตส์	9,832	26,601	39,633
สิงคโปร์	5,886	7,697	21,812
อิตาลี	n.a.	n.a.	21,673
คูเวต	11,385	14,819	17,628
บรูไน	2,251	8,738	12,978
กาตาร์	2,756	7,485	7,950

ที่มา : Philippine Overseas Employment Administration

ตารางที่ 5.5 : ตารางแสดงจำนวนคนงานที่ไปทำงานยังต่างประเทศ แยกตามกลุ่มประเทศ

กลุ่มประเทศ	1998	1999
เอเชีย	307,261	299.521
ตะวันออกกลาง	279,767	287,076
ยุโรป	26,422	30,707
อเมริกา	9,152	9,045
Trust Territories	7,677	6,622
แอฟริกา	5,538	4,936
โอเชียเนีย	2,524	2,424

ที่มา : Philippine Overseas Employment Administration

ในส่วนของการคุ้มครองแรงงานที่เข้าไปทำงานยังต่างประเทศนั้น ทางฟิลิปปินส์มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาฉบับหนึ่ง คือ Republic Act no. 8042 หรือที่รู้จักกันในชื่อของ *Migrant Workers and Overseas Filipinos Act of 1995* โดยในมาตรา 4 ของกฎหมายฉบับนี้ จะว่าด้วยการส่งแรงงานไปทำงานยังต่างประเทศ ซึ่งได้มีข้อกำหนด 4 ประการ ที่ต้องนำมาพิจารณา

1) ประเทศผู้รับแรงงาน จะต้องมีกฎหมายแรงงานและสังคมเพื่อปกป้องสิทธิของแรงงานต่างชาติ
2) มีการลงนามสัญญาพหุภาคี เกี่ยวกับการปกป้องแรงงานต่างชาติในประเทศ
3) ถ้าหากไม่มีกฎหมาย จะต้องมีข้อตกลงทวิภาคีกับฟิลิปปินส์ ให้มีการดูแลแรงงานซึ่งกันและกัน
4) อย่างน้อยที่สุด ต้องมีการลงนามในอนุสัญญา ว่าด้วยแรงงาน หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ ที่จะให้การดูแลคุ้มครองแรงงานต่างชาติ ให้เท่าเทียมกับแรงงานในประเทศ

กฎหมายฉบับนี้ ยังได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การให้การคุ้มครองและดูแลเอาใจใส่คนฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ ถือเป็นภารกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของสถานทูต สถานกงศุล และหน่วยงานอื่น ๆ ในต่างประเทศ ของฟิลิปปินส์

นอกจากนี้ รัฐบาลฟิลิปปินส์ ยังมีมาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายกับคนฟิลิปปินส์ในต่างประเทศ โดยเน้นหนักการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ซึ่งเงินช่วยเหลือ จะมาจากกองทุน เริ่มต้นที่ 100 ล้านเปโซ เพื่อช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ตั้งแต่ ค่าขึ้นศาล ค่าประกันตัว ค่าฤชาธรรมเนียมศาล และยังมี Repatriation Program ซึ่งระบุไว้ชัดเจนว่า กรณีที่มีเหตุการณ์ไม่คาดฝันเกิดขึ้นในต่างประเทศ รัฐบาลจะนำคนฟิลิปปินส์กลับประเทศทันที ซึ่งจะเห็นได้ว่า ฟิลิปปินส์มีกฎหมายการคุ้มครองแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศได้มีประสิทธิภาพมาก เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน อย่างเช่น ไทย หรือ อินโดนีเซีย

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการส่งออกแรงงานไปยังประเทศสิงคโปร์ ที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศฟิลิปปินส์กับสิงคโปร์ทางด้านการตัดสินคดีความแรงงานที่ทำงานในประเทศสิงคโปร์ จนทางฟิลิปปินส์ ได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศสิงคโปร์ และอพยพแรงงานฟิลิปปินส์ ออกจากประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะแรงงานเพศหญิง ซึ่งอาศัยเงินทุนจากกองทุนที่ได้ตั้งไว้ และทำการเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตใหม่ ในช่วงปี 1996

ในส่วนประเทศมาเลเซีย แรงงานฟิลิปปินส์ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย จะประกอบด้วยแรงงานผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก ดังที่เคยกล่าวถึงในกรณีของประเทศไทย คือทางมาเลเซียมีการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าไปทำงานสูง และมีความล่าช้าในกระบวรการอนุมัติให้เข้าไปทำงานในประเทศได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถทราบถึงจำนวนแรงงาน ที่เข้าไปทำงานยังประเทศมาเลเซียที่แท้จริงได้

โดยสรุปแล้ว จากตารางที่ 5.4 จะเห็นได้ว่า กลุ่มประเทศอาเซียน ไม่ได้เป็นผู้นำเข้าแรงงานหลักจากฟิลิปปินส์ แต่ก็มีแนวโน้มที่ประเทศสิงคโปร์จะนำเข้าแรงงานจากฟิลิปปินส์เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต หลังจากที่ข้อพิพาทระหว่าง 2 ประเทศ ได้สิ้นสุดลง ประกอบกับ การที่ประเทศซาอุดิอาระเบีย ซึ่งเคยนำเข้าแรงงานจากประเทศฟิลิปปินส์เป็นจำนวนที่สูงมาก เริ่มลดการใช้แรงงานจากต่างชาติลง ดังนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานจากฟิลิปปินส์ ไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียน จึงน่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไปอีกในอนาคต

5.1.4 มาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย จัดเป็นประเทศที่นำเข้าแรงงานที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับที่สูง ทำให้ระดับค่าจ้างสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน เว้นแต่สิงคโปร์ นอกจากนี้ มาเลเซีย ยังเป็นประเทศที่อยู่ในจุดศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน มีพรมแดนติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มเกือบทุกประเทศ จึงง่ายต่อการนำเข้าแรงงาน ซึ่งการนำเข้าแรงงานของประเทศมาเลเซีย เริ่มมาตั้งแต่สมัยยังเป็นประเทศอาณานิคมอยู่ คนอังกฤษได้นำเข้าแรงงานราคาถูกจากประเทศจีน และอินเดีย เพื่อมาทำงานในเหมืองแร่ และเพาะปลูกยางพารา ในช่วงทศวรรษ 1980 เริ่มเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตร จึงมีการใช้แรงงานต่างชาติเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชาวอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ โดยแรงงานอินโดนีเซีย จะเข้ามาทำงานในภาคการเกษตรและก่อสร้าง ชาวฟิลิปปินส์จะเข้ามาทำงานในภาคบริการ ส่วนไทย จะทำงานในภาคการเกษตร ในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันอยู่ ภาคการเกษตรเป็นภาคที่มีการใช้แรงงานต่างชาติมากที่สุด ตามมาด้วย ภาคการก่อสร้าง และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ได้เริ่มลุกลามไปยังภาคการผลิตและบริการด้วย

สำหรับภาคการเกษตร ดังที่ได้กล่าวมาในขั้นต้นว่า เป็นภาคที่เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานมากที่สุด จึงเกิดการนำเข้าแรงงานต่างชาติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน เริ่มจากปี 1969 รัฐบาลได้ออกกฎหมายให้คนต่างด้าว ที่อาศัยและทำงานอยู่ในมาเลเซีย จะต้องได้รับการอนุญาตให้ทำงาน จึงจะสามารถอยู่ในมาเลเซียต่อได้ ทำให้ชาวอินเดีย ซึ่งเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญในการเพาะปลูกขณะนั้น ถูกส่งกลับประเทศถึงประมาณ 20,000 คน นอกจากนี้ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การเพาะปลูกเริ่มเปลี่ยนจากยางพารา มาเป็นต้นปาล์ม ซึ่งต้องการแรงงานที่มีความแข็งแรงมากขึ้นกว่าเดิม จึงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุปสงค์ต่อแรงงานไป รวมถึงลดความต้องการใช้แรงงานเพศหญิงและเด็กในภาคการเพาะปลูกลง ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรเริ่มรุนแรงมากขึ้น จนต้องพึ่งพิงแรงงานอินโดนีเซีย ที่เข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในกรณีของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่า ในภาคการเกษตรนี้ จะทำให้รัฐบาลมาเลเซียต้องการนำเข้าแรงงานจากอินโดนีเซียต่อไป

ภาคการก่อสร้าง ได้มีการเติบโตอย่างรวดเร็วนับจากทศวรรษ 1970 ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานมากขึ้นเช่นกัน จนต้องอาศัยการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ จากการประมาณเฉพาะในกัวลาลัมเปอร์ พบว่ามีการใช้แรงงานจากต่างประเทศถึงร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งหมด (New Straits Time, 6 November 1981) ซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการก่อสร้าง ทำให้เกิดการนำเข้าแรงงานทั้งที่มีทักษะ และไร้ทักษะ การขาดแคลนแรงงานที่ไร้ทักษะ ผู้ประกอบการจะแก้ไขโดยการนำเข้าแรงงานที่ผิดกฎหมาย

ภาคการผลิต เป็นอีกส่วนที่เริ่มเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานเช่นกัน ซึ่ง สมาคมผู้ผลิตมาเลเซีย (Federation of Malaysian Manufatures) ได้ให้เหตุผลของการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตว่า เกิดจากการที่ภาคภารผลิตในสิงคโปร์ ให้ค่าจ้างที่สูงกว่ามาเลเซียประมาณร้อยละ 20-25 จึงทำให้แรงงานมาเลเซียบางส่วน เข้าไปทำงานในสิงคโปร์แทน รวมถึงการที่โรงงานอุตสาหกรรมโดยมากจะตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านที่อยู่อาศัย และการบริการด้านคมนาคม สุดท้ายคือการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมในรัฐต่าง ๆ ทำให้คนงานหันกลับไปทำงานที่บ้านเกิดของตน จึงเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ในบริเวณตัวเมือง ซึ่งการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิตนี้ ไม่สามารถแก้ไขได้โดยอาศัยแรงงานผิดกฎหมายจากประเทศอินโดนีเซีย เหมือนในภาคการเกษตรและก่อสร้าง ทางสมาคมผู้ผลิตมาเลเวีย จึงเสนอแนะให้มีการออกใบอนุญาตให้กับแรงงาน ที่เข้ามาทำงานจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ อันได้แก่ ไทยและฟิลิปปินส์

จะเห็นได้ว่า แรงงานที่เข้ามาทำงานในมาเลเซีย โดยมากจะเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งสร้างให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น เนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และศาสนา ทำให้ มีการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย ทางรัฐบาลมาเลเซีย จึงได้มีการออกนโยบายในเดือนตุลาคม 1991 เพื่อให้แรงงานต่างชาติทุกคน สามารถเปลี่ยนสถานะให้ถูกกฎหมายได้ หากเป็นการทำงานในภาคการเกษตร และก่อสร้าง ส่วนภาคการผลิตและบริการนั้น จะทำการพิจารณาเป็นรายกรณีไปตามแต่จะเห็นสมควร ซึ่งแรงงานต่างชาติจะได้รับเงินเดือน และสวัสดิการเท่าเทียมกับคนมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างชาติที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจาก การขออนุญาตเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียอย่างถูกกฎหมายนั้น เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีความล่าช้าในกระบวนการพิจารณามาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงในแนวนโยบายอยู่เรื่อย ๆ และการอนุมัติ จะต้องผ่านอย่างน้อย 2 กระทรวงด้วยกัน นอกจากนี้ แรงงานที่เข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมาย ยังไม่ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนอาชีพ นายจ้าง หรืออสถานที่ทำงาน ดังนั้น แรงงานต่างชาติจึงนิยมเข้ามา

ทำงานอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งสะดวกรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า ทั้งที่มีช่องทางในการเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายอยู่ก็ตาม

โดยสรุปแล้ว มาเลเซียเป็นประเทศที่มีการพึ่งพิงแรงงานจากประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินโดนีเซีย ในระดับที่สูงมาก แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของแรงงานที่เข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายอยู่ และยังไม่สามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพได้ แม้ในขณะนี้ จะยังไม่เกิดปัญหาอย่างรุนแรง เหมือนเช่นกรณีข้อพิพาทระหว่างสิงคโปร์กับฟิลิปปินส์ แต่ก็อาจจะสร้างให้เกิดปัญหาขึ้นได้ในอนาคต แต่ก็นับได้ว่า มาเลเซียมีความพร้อมในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน หากพิจารณาตามเงื่อนไขการเคลื่อนย้ายแรงงาน

5.1.5 สิงคโปร์

หลังจากที่สิงคโปร์ได้รับอิสรภาพจากอังกฤษในปี 1959 ทางรัฐบาลก็ได้พยายามพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยอาศัยกลยุทธ์การปฏิวัติอุตสาหกรรม ด้วยการดึงเงินลงทุนจากประเทศโดยใช้นโยบายดึงดูดการลงทุนจากการลดภาษี การพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ และการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการลงทุน ซึ่งนโยบายดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีการขยายตัวอย่างมาก ประกอบกับ อัตราการมีบุตรที่ลดลง และการย้ายถิ่นไปอยู่ในแถบตะวันตกของชาวสิงคโปร์ เนื่องจาก ประเทศสิงคโปร์ มีต้นทุนในการซื้อบ้านและรถที่สูงมาก สภาพการแข่งขันในโรงเรียนและสถานที่ทำงาน รวมทั้ง นโยบายของรัฐบาลที่มีความเข้มงวดสูง ปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้สิงคโปร์เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก จึงผลักดันให้ระดับค่าจ้างภายในประเทศสูงขึ้น เพื่อลดแรงกดดันจากการขาดแคลนแรงงานดังกล่าว สิงคโปร์จึงต้องทำการนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยแรงงานจากประเทศในกลุ่มอาเซียนประมาณร้อยละ 60

แม้ว่าสิงคโปร์จำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานจากต่างประเทศดังที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้น แต่ประเทศสิงคโปร์กลับมีนโยบายการนำเข้าแรงงานต่างประเทศที่เข้มงวดมาก โดยเฉพาะ แรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ แรงงานจากต่างประเทศจะถูกผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้ออกนอกประเทศในทุก 2-3 ปี และไม่อนุญาตให้มีการตั้งถิ่นฐาน หรือนำครอบครัวมาด้วย แรงงานที่จะได้รับการพิจารณาให้สามารถตั้งถิ่นฐานในประเทศได้ จะต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำคือ มีรายได้อย่างน้อย $1,500 มีการศึกษาระดับกลางเป็นอย่างน้อย และมีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี นอกจากนี้ ถ้าเป็นแรงงานสตรี จะต้องผ่านการทดสอบการตั้งครรภ์ รวมถึงไม่อนุญาตให้แรงงานต่าง

ประเทศแต่งงานกับชาวสิงคโปร์ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานเป็นรายกรณีไป หรือเป็นแรงงานซึ่งมีทักษะที่เป็นที่ต้องการในประเทศสิงคโปร์ และมีรายได้สูงกว่ามาตรฐานสากล ซึ่งแรงงานประเภทนี้ นอกจากจะสามารถแต่งงานกับชาวสิงคโปร์ได้แล้ว ยังสามารถพาครอบครัวมาอยู่อาศัย รวมถึงการคลอดบุตรในประเทศสิงคโปร์ได้

ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 รัฐบาลสิงคโปร์ได้ทำการออกกฎหมายที่เข้มงวดต่อการเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายของแรงงานต่างประเทศ โดยมีการออกกฎหมายการนำเข้าแรงงาน (Immigration Law) มีผลบังคับใช้วันที่ 31 มีนาคม 1989 มีบทลงโทษคนงานที่เข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย หรืออาศัยอยู่ในสิงคโปร์หลังจากที่ใบอนุญาตทำงานหมดอายุลงแล้วเกิน 90 วันอย่างหนัก

รัฐบาลสิงคโปร์ได้พยายามให้บริษัทในประเทศพึ่งพิงแรงงานต่างชาติให้น้อยที่สุด โดยมีความคิดว่า ในระยะยาว ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน สามารถแก้ไข และทดแทนได้ด้วยการพัฒนาทักษะของแรงงานภายในประเทศ ไม่ใช่การนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ จึงมีการเก็บภาษีผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างชาติอยู่ประมาณ S$200 ต่อเดือน หรือมากกว่า เพื่อให้แน่ใจได้ว่า ผู้ประกอบการในสิงคโปร์จะใช้แรงงานต่างชาติ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานจริง ๆ ไม่ใช่เพราะแรงงานต่างชาติมีต้นทุนถูก รวมถึงได้มีการกำหนดโควต้าให้แก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ในรูปสัดส่วนของแรงงานต่างชาติที่อนุญาตให้ใช้ได้ แต่การขาดแคลนแรงงานในประเทศทำให้มีการเพิ่มโควต้าดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปแล้ว แม้ว่าประเทศสิงคโปร์จะเกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และจำเป็นต้องพึ่งพิงแรงงานต่างประเทศ โดยเฉพาะจากกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีปัญหาการกีดกันการนำเข้าแรงงานอยู่ โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ มีการเปิดเสรีเฉพาะแรงงานที่มีทักษะเท่านั้น และยังมีกฎหมายในการควบคุมแรงงานต่างชาติที่เข้าไปทำงานอย่างเข้มงวด และสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ทำให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการนำแรงงานกลับประเทศหลายครั้ง ดังนั้นหากจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ประเทศสิงคโปร์ควรจะเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศให้มากกว่านี้ รวมถึงมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของแรงงานต่างชาติระดับล่างที่ไร้ทักษะ ให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

5.1.6 สรุป

กลุ่มประเทศอาเซียนประกอบไปด้วยทั้งประเทศที่ต้องการนำเข้าแรงงาน และประเทศที่ต้องการส่งแรงงานไปทำงานยังต่างประเทศ ซึ่งในขณะนี้ ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน และมีบางประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันในระดับที่สูงอยู่แล้ว อันได้แก่ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศอินโดนีเซียกับประเทศมาเลเซีย แม้แรงงานอินโดนีเซียที่เข้าไปทำงานยังมาเลเซีย โดยมากจะเป็นแรงงานที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้สร้างปัญหาแก่มาเลเซียจนเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างประเทศแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศที่กีดกันการนำเข้าแรงงานอยู่ โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ซึ่งประเทศเหล่านั้นได้แก่ สิงคโปร์ และ ไทย ซึ่งสิงคโปร์นั้นพบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับที่สูง แต่มีขนาดประชากรและกำลังแรงงานต่ำ และอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ลดลงเรื่อย ๆ แต่สิงคโปร์ก็ยังคงกีดกันการนำเข้าแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะอยู่ โดยการออกมาตรการควบคุมที่เข้มงวด รวมทั้ง การที่แรงงานเหล่านี้ จะมีสิทธิไม่เท่าเทียมกับแรงงานในสิงคโปร์ สำหรับกรณีประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่เป็นทั้งผู้ส่งออกและนำเข้าแรงงานนั้น มีการจำกัดอาชีพในส่วนของแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ไม่ให้ชาวต่างด้าวมาประกอบอาชีพเหล่านี้ได้ การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน มักจะอยู่ในส่วนของแรงงานที่มีทักษะเท่านั้น ดังนั้น ในขณะนี้ กลุ่มประเทศอาเซียนยังไม่มีความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน หากพิจารณาตามเงื่อนไขการเคลื่อนย้ายแรงงานตามที่ Mundell (1961) ได้เสนอ แต่จากแนวโน้มที่กลุ่มประเทศอาเซียน มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันมากขึ้น จึงช่วยเพิ่มความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต ซึ่งหากทุกประเทศทำการยกเลิกมาตรการกีดกันแรงงานในแต่ละประเทศก่อน จะช่วยเสริมให้การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปได้อย่างเสรี และมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มประเทศอาเซียนประกอบด้วยประเทศที่ขาดแคลนแรงงาน และประเทศที่มีแรงงานเหลืออยู่แล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.6 : ตารางสรุปการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศ	ลักษณะ	ระดับการนำเข้า/ส่งออกแรงงาน	ปัญหา/ประเด็นที่สำคัญ
ไทย	เป็นทั้งผู้นำเข้าและส่งออกแรงงาน	ปานกลาง	- ความแตกต่างระหว่างระดับค่าจ้างของไทยและมาเลเซียมีแนวโน้มลดลง - ข้อบังคับในการควบคุมแรงงานต่างชาติที่เข้มงวดของสิงคโปร์ - ไทยมีกฎหมายห้ามแรงงานต่างชาติประกอบอาชีพบางประเภท โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ
อินโดนีเซีย	เป็นผู้ส่งออกแรงงาน	สูง	- แรงงานที่ไปทำงานมาเลเซียส่วนมากเป็นไปอย่างผิดกฎหมาย - ความซับซ้อนของระบบการคัดเลือกแรงงานไปทำงานต่างประเทศของรัฐบาลอินโดนีเซีย
ฟิลิปปินส์	เป็นผู้ส่งออกแรงงาน	ต่ำ	- แรงงานที่ไปทำงานยังมาเลเซียเป็นไปอย่างผิดกฎหมาย - ข้อพิพาทกับประเทศสิงคโปร์ในการตัดสินคดีความแรงงานอย่างไม่เป็นธรรม
มาเลเซีย	เป็นผู้นำเข้าแรงงาน	สูง	- การขออนุญาตเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายเสียค่าใช้จ่ายสูงและยุ่งยาก
สิงคโปร์	เป็นผู้นำเข้าแรงงาน	ปานกลาง	- มีกฎหมายควบคุมการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ

5.2 ระดับการเปิดประเทศ

พิจารณาระดับการเปิดประเทศ โดยทำการคำนวณมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคอาเซียนเทียบกับขนาดของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ โดยอาศัยดัชนีวัดระดับการเปิดประเทศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4

ทำการเปรียบเทียบระดับการเปิดประเทศของอาเซียน กับของกลุ่มประเทศยุโรป ดังแสดงในตารางที่ 5.7 และ 5.8 ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มประเทศอาเซียนมีระดับการเปิดประเทศต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มประเทศยุโรปมีอัตราการเปิดประเทศเฉลี่ยที่ 30.69% ในขณะที่อัตราการเปิดประเทศของอาเซียน อยู่ที่ระดับ 3.46% ทำการทดสอบค่าสถิติ t เพื่อพิจารณาว่าระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียนต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ตามการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

$H_0 : \mu_1 \geq \mu_2$

$H_1 : \mu_1 < \mu_2$

โดยที่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน แทนด้วย μ_1

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศยุโรป แทนด้วย μ_2

หาค่าสถิติ t[11] จาก

$\bar{X}_1$	=	3.46	$\bar{X}_2$	=	30.70
S_1^2	=	14.08	S_2^2	=	277.12
n_1	=	5	n_2	=	10

---

[11] $t = \dfrac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{\dfrac{S_1^2}{n_1} + \dfrac{S_2^2}{n_2}}}$

$df = \dfrac{(\dfrac{S_1^2}{n_1} + \dfrac{S_2^2}{n_2})^2}{\dfrac{(\dfrac{S_1^2}{n_1})^2}{n_1 + 1} + \dfrac{(\dfrac{S_2^2}{n_2})^2}{n_2 + 1}}$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะได้ t = -4.9

df = 12

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าสถิติ t องศาอิสระเท่ากับ 12 มีค่าเท่ากับ 1.782 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานว่าง นั่นคือระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียนน้อยกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญ

ทั้งนี้เนื่องจาก สหภาพยุโรป มีประวัติความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจมานานนับตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มจากประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าแห่งยุโรป (The European Coal and Steal Community : ESCS) ในปี 1952 ตามแนวความคิดของ โรเบิร์ต ชูมาน (Robert Schuman) รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งนับเป็นความสำเร็จในครั้งแรก ในประวัติศาสตร์การบูรณาการยุโรป ที่กลุ่มประเทศยุโรปจะสามารถร่วมมือกันจัดตั้งองค์การเหนือรัฐ (Supranational Organization) ขึ้นมาบริหารเศรษฐกิจร่วมกันได้ หลังจากนั้น ในเดือนมิถุนายน 1955 รัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศส เยอรมันตะวันตก อิตาลี และกลุ่มประเทศเบเนลักซ์ ได้เดินทางไปประชุมที่เมืองเมสสินา (Messina) ประเทศอิตาลี โดยมีจุดประสงค์เพื่อจัดตั้งองค์การบูรณาการทางเศรษฐกิจ ครอบคลุมเศรษฐกิจทุกส่วน ซึ่งจะเป็นทั้งตลาดร่วมยุโรป (The Common Market) และสหภาพศุลกากร (Customs Union) โดยได้มีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (The European Economic Community : EEC) ขึ้นตามสนธิสัญญาแห่งโรม (The Treaties of Rome) โดยได้รับการลงนามจากผู้นำของประเทศผู้ก่อตั้งทั้งหกประเทศที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในวันที่ 25 มีนาคม 1957 การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป จะทำให้เกิดการไหลเวียนของทุน แรงงาน และสินค้าอย่างเสรี ภายในตลาดร่วมนี้ รวมทั้งการขจัดอุปสรรคทางการค้าในเรื่องต่าง ๆ จนกระทั่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นครั้งแรกในทศวรรษที่ 1980 โดยการออกกฎหมาย หรือสนธิสัญญาจัดตั้งตลาดเดียวแห่งยุโรป (Single European Act) เมื่อปี 1986 และในปี 1992 ได้มีการลงนามในสนธิสัญญามาสทริคท์ (The Maastrict Treaty) ซึ่งมีผลทำให้ประชาคมยุโรป (The European Community) เปลี่ยนสถานะขึ้นเป็นสหภาพยุโรป (The European Union) ทำให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอยู่ที่ระดับสูงมาก ประกอบกับ การที่สหภาพยุโรป ประกอบไปด้วยประเทศที่มีความชำนาญในการผลิตสินค้าแตกต่างกัน รวมถึงยังมีการส่งเสริมการค้าภายในกลุ่มประเทศเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม และกีดกันการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม

ในขณะที่กลุ่มประเทศอาเซียน มีโครงสร้างสินค้าส่งออกที่คล้ายคลึงกัน ยกเว้นประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งจัดเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเน้นการส่งออกในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน (labor - intensive) จึงมีโครงสร้างสินค้าส่งออกที่คล้ายคลึงกัน ทำให้เกิดการแข่งขันในการส่งออกไปยังประเทศนอกกลุ่มมากกว่าที่จะก่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มเดียวกัน ระดับการเปิดประเทศจึงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรป ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามเงื่อนไขระดับการเปิดประเทศแล้ว กลุ่มประเทศอาเซียน จะมีความพร้อมในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ในระดับที่น้อยกว่าสหภาพยุโรป

อย่างไรก็ตาม ระดับการเปิดประเทศในภูมิภาคอาเซียน ก็มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นมาตลอด นับจากปี 1989 เป็นต้นมา (ตารางที่ 5.8) นอกจากนี้ กลุ่มประเทศอาเซียน ยังได้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ขึ้น โดยมีเป้าหมาย คือ การลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าของประเทศสมาชิก ให้เหลือเพียงร้อยละ 0-5 ตามกรอบข้อตกลง Common Effective Preferential Tariffs (CEPT) ภายใน 10 ปี คือ ภายในปี 2003 ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 3 ซึ่งจนถึงปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่า เขตการค้าเสรีอาเซียน ได้ก้าวหน้าไปมากแล้ว เนื่องจาก เกือบทุกประเทศได้ดำเนินการลดอัตราภาษีศุลกากรให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดไปมากแล้ว ตามรายงานของ AFTA Council (1997) ทราบได้ว่า ในปี 1997 นั้น อัตราภาษี CEPT ในรายการสินค้าที่ต้องลดภาษี (Inclusion List) ของอาเซียน ได้ลดลงเหลือ ร้อยละ 6.38 โดยเฉลี่ย จากเดิมที่อยู่ในระดับประมาณร้อยละ 12.56 ในปี 1993 และคาดว่า จะลดลงเหลือร้อยละ 2.55 ได้ภายในปี 2003 ซึ่งความร่วมมือในระดับเขตการค้าเสรีอาเซียนนี้ จะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้าระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน รวมถึง การปรับตัวในเชิงโครงสร้าง และระบบอำนวยความสะดวกด้านการค้า ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมระดับการค้าภายในกลุ่มให้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังได้มีความพยายามที่จะให้ครอบคลุมไปถึงการลดอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับศุลกากรโดยตรง และเน้นเรื่องของสินค้าผ่านแดน ด้วยการร่าง Framework Agreement among ASEAN for goods in transit รวมถึงการเร่งการเปิดเสรีทางด้านบริการ จากการลงนามตามกรอบข้อตกลง ASEAN Framework Agreement on Services (AFAS) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 เมื่อเดือนธันวาคม 1995 จะเห็นได้ว่าจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะในด้านการผลิต และการค้าสินค้าอุตสาหกรรมนี้ จะช่วยส่งเสริมให้มีการพึ่งพากันระหว่างประเทศสมาชิก (Inward-oriented) มากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มการขยายตัวทางการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกด้วยกัน (Intra-ASEAN trade) จึงช่วยเสริมความเป็นไปได้ที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต

ตารางที่ 5.7 : ตารางแสดงระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศยุโรปคิดเป็นร้อยละเทียบกับ GDP

ปี	ออสเตรีย	เบลเยี่ยม/ลักเซมเบอร์ก	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ไอร์แลนด์	อิตาลี	เนเธอแลนด์	โปรตุเกส	สเปน
1989	33.0	69.8	13.3	18.7	23.6	33.4	16.4	52.4	33.2	15.2
1990	37.5	78.5	14.5	20.9	25.4	35.0	18.0	57.2	39.0	17.5
1991	31.4	59.0	12.0	17.5	20.5	30.5	14.8	49.4	32.7	15.9
1992	32.9	58.3	14.5	18.4	20.3	33.0	14.8	50.2	33.7	15.6
1993	29.4	60.1	15.2	16.2	15.8	30.3	14.6	42.8	28.1	15.4
1994	33.5	72.2	19.4	18.9	18.5	38.0	18.3	47.8	34.9	20.7
1995	36.8	68.3	19.1	20.0	18.8	40.7	20.0	51.5	37.2	22.6
1996	32.3	67.5	15.8	17.4	17.0	38.0	18.6	45.9	34.0	21.2
1997	31.6	62.9	15.8	17.4	17.1	34.9	16.5	51.9	32.3	21.4
ค่าเฉลี่ย	33.2	66.4	16.6	18.2	20.8	35.6	17.2	50.1	34.1	18.3
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม	30.7									

ที่มา : คำนวณจาก Direction of Trade Statistics Yearbook 1999 และ International Financial Statistic May 2000, International Monetary Fund

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.8 : ตารางแสดงระดับการเปิดประเทศของกลุ่มประเทศอาเซียน

มูลค่าการค้าภายในกลุ่มอาเซียนรวม						ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ					ระดับการเปิดประเทศคิดเป็นร้อยละเทียบกับ GDP				
ปี	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
1989	4,381	10,545	1,148	20,123	5,157	179,608	102,451	925.4	59,344	1,857.0	4.21	0.04	2.65	0.07	7.00
1990	4,316	14,004	1,353	24,459	6,504	210,866	115,701	1,077.2	67,879	2,183.5	3.65	0.05	2.82	0.07	7.63
1991	5,651	17,185	1,771	29,804	7,837	249,969	132,381	1,248.0	75,527	2,506.6	4.27	0.05	3.97	0.07	7.91
1992	6,929	20,003	1,801	31,288	9,079	282,395	148,537	1,351.6	80,936	2,830.9	4.87	0.05	3.55	0.06	8.10
1993	7,313	21,972	2,612	39,312	11,237	329,776	165,206	1,474.5	94,318	3,179.5	4.58	0.05	4.45	0.07	9.01
1994	5,333	26,835	N/A	50,901	15,384	382,220	190,274	1,692.9	108,217	3,634.8	2.95	0.04	N/A	0.08	10.81
1995	8,529	32,773	5,175	62,691	19,345	454,514	218,671	1,906.0	120,704	4,194.6	4.12	0.04	6.75	0.08	11.58
1996	12,069	36,664	N/A	67,632	19,364	532,568	249,503	2,171.9	130,775	4,689.6	5.20	0.04	N/A	0.07	10.40
1997	11,666	38,079	9,307	65,820	18,562	625,506	275,367	2,423.6	142,361	4,827.2	4.41	0.03	10.10	0.06	9.88
ค่าเฉลี่ย	7,354	24,229	2,574	43,559	12,497	380,825	177,566	1,586	97,785	3,323	4.25	0.04	3.81	0.07	9.15
ค่าเฉลี่ยกลุ่ม	18,042					128,217					3.46				

ที่มา : Direction of Trade Statistics Yearbook 1999 และ International Financial Statistics May 2000, International Monetary Fund

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 ความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Similarity)

พิจารณาความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ โดยดูจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของอัตราเงินเฟ้อระหว่างประเทศ ในกลุ่มประเทศอาเซียน และยุโรป ดังแสดงในตารางที่ 5.9 และ 5.10 จากการศึกษาพบว่า ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราเงินเฟ้อ ในกลุ่มประเทศอาเซียนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา อยู่ในช่วง 4.9 ซึ่งสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของสหภาพยุโรป ที่มีค่าเพียง 1.4 นอกจากนี้เพื่อทำการทดสอบค่าสถิติ t เพื่อพิจารณาว่าค่าเบี่ยงเบนอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศอาเซียนสูงกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ตามการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

$H_0 : \mu_1 \geq \mu_2$

$H_A : \mu_1 < \mu_2$

โดยที่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศยุโรป แทนด้วย μ_1

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน แทนด้วย μ_2

หาค่าสถิติ t[12] จาก

$\bar{X}_1$	=	1.4	$\bar{X}_2$	=	4.9
S_1^2	=	1.49	S_2^2	=	40.25
n_1	=	10	n_2	=	10

จะได้ t = -1.72

df = 11

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าสถิติ t องศาอิสระเท่ากับ 12 มีค่าเท่ากับ 1.796 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานว่าง นั่นคือค่าเบี่ยงเบนอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศอาเซียนสูงกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญ

[12] ดูหน้า 69

ทั้งนี้เนื่องจาก นับตั้งแต่ปี 1992 สหภาพยุโรป ได้มีการลงนามในสนธิสัญญามาสทริคท์ (Maastricht Treaty) ลงวันที่ 9-10 ธันวาคม 1991 ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไข ประเทศที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมระบบ EMU จะต้องมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และมีโครงสร้าง รวมถึง วงจรเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกับประเทศสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมีเงื่อนไขในการปรับตัวเข้าหากัน (Convergence Criteria) ข้อหนึ่งให้อัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิก จะต้องสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของ 3 ประเทศสมาชิกที่อัตราเงินเฟ้อต่ำสุดได้ไม่เกิน ร้อยละ 1.5 ทำให้แนวโน้มความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อของสหภาพยุโรปลดลงเรื่อย ๆ

ในขณะที่กลุ่มประเทศอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณาในช่วงปี 1998 ซึ่งอัตราเงินเฟ้อแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานถึง 24 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย สำหรับประเทศไทย การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อในปี 1998 เป็นผลมาจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาท ซึ่งมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อราคาสินค้านำเข้า โดยเฉพาะน้ำมัน และราคาสินค้าเกษตรบางรายการ ได้ปรับราคาขึ้นตามราคาในตลาดโลก ประกอบกับ การขึ้นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม อัตราภาษีศุลกากร และอัตราภาษีสรรพสามิตบางรายการ ตั้งแต่ครึ่งหลังของปี 1997 รวมถึงการปรับภาษีน้ำมันสูงขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 1998 แต่อัตราเงินเฟ้อได้ปรับตัวลดลงในปี 1999 ทั้งนี้เนื่องจาก ค่าเงินบาทมีเสถียรภาพมากขึ้น อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงครึ่งหลังของปี 1998 รวมถึงกำลังซื้อของประชาชนที่ลดลงจากภาวะเศรษฐกิจที่ชบเซา การจ้างงานลดลง และความไม่มั่นคงในงาน เช่นเดียวกับประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งอัตราเงินเฟ้อได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 1998 จากผลการอ่อนตัวของค่าเงิน แต่ในปี 1999 อัตราเงินเฟ้อได้ลดลง เนื่องจากการลดลงในราคาอาหาร โดยเฉพาะข้าว อัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเพิ่มขึ้นในอัตราดอกเบี้ยอย่างมาก ในส่วนของประเทศสิงคโปร์นั้น เป็นประเทศที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง และมีเสถียรภาพทางด้านราคาเป็นอย่างมาก รวมถึง Monetary Authority of Singapore มีวัตถุประสงค์หลักของนโยบายเศรษฐกิจข้อหนึ่งคือการรักษาภาวะเศรษฐกิจแบบปราศจากเงินเฟ้อ โดยมีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น

จึงสามารถสรุปได้ว่า ในขณะนี้ กลุ่มประเทศอาเซียนยังไม่มีความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันตามเงื่อนไขข้อนี้ แต่หากในอนาคต ได้มีการกำหนดหลักการการปรับตัวเข้าหากันทางเศรษฐกิจ ก่อนที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เช่นเดียวกับที่สหภาพยุโรปได้ทำมา ก็อาจเพิ่มโอกาสในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนตามเงื่อนไขความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อมากขึ้น

ตารางที่ 5.9 : ตารางแสดงระดับอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศยุโรป

ปี	ประเทศ											ความเบี่ยงเบน
	ออสเตรีย	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ไอร์แลนด์	อิตาลี	ลักเซมเบอร์ก	เนเธอแลนด์	โปรตุเกส	สเปน	
1989	2.6	3.1	6.6	3.5	2.8	4.1	6.2	3.4	1.1	12.6	6.8	3.2
1990	3.3	3.5	6.1	3.4	2.7	3.3	6.5	3.7	2.5	13.4	6.7	3.2
1991	3.3	3.2	4.1	3.2	1.6	3.2	6.3	3.1	3.1	11.4	5.9	2.7
1992	4	2.4	2.6	2.4	5.1	3.1	5.1	3.2	3.2	8.9	5.9	2.0
1993	3.6	2.8	2.1	2.1	4.5	1.4	4.5	3.6	2.6	6.8	4.6	1.5
1994	3	2.4	1.1	1.7	2.7	2.3	4	2.2	2.8	4.9	4.7	1.2
1995	2.3	1.5	1	1.8	1.8	2.5	5.2	1.9	1.9	4.1	4.7	1.4
1996	1.8	2.1	0.6	2	1.5	1.7	4	1.4	2.1	3.1	3.6	1.0
1997	1.3	1.6	1.2	1.2	1.8	1.4	2	1.4	2.2	2.2	2	0.4
1998	0.9	1	1.4	0.7	1	2.4	2	1	2	2.8	1.8	0.7
1999	0.6	1.1	1.2	0.5	0.6	1.6	1.7	1	2.2	2.3	2.3	0.7
ค่าเฉลี่ย	2.4	2.2	2.5	2.0	2.4	2.5	4.3	2.4	2.3	6.6	4.7	1.4

ที่มา : คำนวณจาก International Financial Statistics May 2000, International Monetary Fund

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.10 : ตารางแสดงระดับอัตราเงินเฟ้อของกลุ่มประเทศอาเซียน

ปี	ประเทศ					
	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	ความเปลี่ยงเบน
1989	2.8	6.4	11.4	2.3	5.4	3.6
1990	2.6	7.8	13.2	3.5	6.0	4.2
1991	4.4	9.4	18.5	3.4	5.7	6.1
1992	4.8	7.5	8.6	2.3	4.1	2.6
1993	3.5	9.7	6.9	2.3	3.4	3.1
1994	3.7	8.5	8.4	3.1	5.0	2.6
1995	5.3	9.4	8.0	1.7	5.8	2.9
1996	3.5	8.0	9.0	1.4	5.8	3.1
1997	2.7	6.7	5.9	2.0	5.6	2.1
1998	5.3	57.6	9.7	-3.0	8.1	24.0
1999	2.7	20.5	6.7	0.4	0.3	8.4
ค่าเฉลี่ย	3.8	13.8	9.7	1.8	5.0	4.9

ที่มา : คำนวณจาก International Financial Statistics May 2000, International Monetary Fund

5.4 การกระจายของสินค้า

ในที่นี้ได้แสดงความหลากหลายในการผลิตสินค้าโดยอาศัย ดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล ซึ่งใช้วัดการกระจุกตัว ดังที่ได้กล่าวในบทที่ 4 และได้แสดงไว้ในตาราง 5.11 และ 5.12 ซึ่งในการพิจารณาการกระจายของสินค้า จะแบ่งอุตสาหกรรม (Industrial Classification) ออกเป็น 4 ประเภทหลัก ดังต่อไปนี้

1. ภาคการเกษตร (Agriculture) จะหมายถึงอุตสาหกรรมตาม International Standard Industrial Classification (ISIC) ตามข้อ 1-5 รวมถึงป่าไม้และประมง
2. ภาคอุตสาหกรรม (Industry) ประกอบด้วย เหมืองแร่ ก่อสร้าง ไฟฟ้า ประปา และพลังงาน แต่ไม่รวมภาคการผลิต
3. ภาคการผลิต (Manufacturing) จะหมายถึงอุตสาหกรรมตามข้อ 15-27 ของ ISIC
4. ภาคบริการ (Services) จะหมายถึง ISIC ข้อ 50-99

ตารางที่ 5.11 : ตารางแสดงการกระจายสินค้าของกลุ่มประเทศยุโรป

ประเทศ	ภาคการเกษตร (% ของ GDP)	ภาคอุตสาหกรรม (ไม่รวมภาคการผลิต) (% ของ GDP)	ภาคการผลิต (% ของ GDP)					ภาคบริการ (% ของ GDP)	HHI
			อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม	เครื่องจักรและยานยนต์	เคมีภัณฑ์	อื่น ๆ		
ออสเตรีย	0.01	0.1	0.038	0.03	0.032	0.016	0.084	0.68	0.4832
เบลเยี่ยม	0.01	0.09	0.0324	0.027	0.0432	0.0126	0.0666	0.72	0.5348
ฟินแลนด์	0.04	0.09	0.0275	0.0075	0.065	0.02	0.1325	0.62	0.4171
ฝรั่งเศส	0.02	0.07	0.0247	0.0228	0.0437	0.0133	0.0855	0.72	0.5342
เยอรมัน	0.01	0.22	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0.44	n.a.
ไอร์แลนด์	0.06	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0.62	n.a.
อิตาลี	0.03	0.11	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0.66	n.a.
เนเธอร์แลนด์	0.03	0.09	0.0432	0.0036	0.045	0.0252	0.0612	0.7	0.5073
โปรตุเกส	0.04	0.1	0.0308	0.0374	0.033	0.011	0.1078	0.49	0.2667
สเปน	0.03	0.54	0.0324	0.0126	0.0486	0.0198	0.0684	0.25	0.3636
ค่าเฉลี่ย									0.3884

ที่มา : คำนวณจาก World Development Indicators 2000

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.12 : ตารางแสดงการกระจายสินค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศ	ภาคการเกษตร (% ของ GDP)	ภาคอุตสาหกรรม (ไม่รวมภาคการผลิต) (% ของ GDP)	ภาคการผลิต (% ของ GDP)					ภาคบริการ (% ของ GDP)	HHI
			อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	สิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม	เครื่องจักรและยานยนตร์	เคมีภัณฑ์	อื่น ๆ		
อินโดนีเซีย	0.16	0.17	0.0494	0.0494	0.0468	0.0234	0.091	0.41	0.2385
มาเลเซีย	0.12	0.13	0.034	0.017	0.1326	0.0306	0.1292	0.41	0.2361
ฟิลิปปินส์	0.19	0.1	0.0726	0.0198	0.033	0.0286	0.0638	0.49	0.2978
สิงคโปร์	0	0.11	0.0072	0.0024	0.144	0.0216	0.0624	0.65	0.5059
ไทย	0.11	0.11	0.1595	0.0145	0.0232	0.0232	0.0696	0.49	0.2959
ค่าเฉลี่ย									0.31484

ที่มา : คำนวณจาก World Development Indicators 2000

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยในภาคการผลิต จะแบ่งกลุ่มย่อยดังต่อไปนี้

1. อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ (Food, beverages and tobacco)
2. สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (Textiles and clothing)
3. เครื่องจักรและอุปกรณ์ยานพาหนะ (Machinery and transport equipment)
4. เคมีภัณฑ์ (Chemicals)
5. การผลิตอื่น ๆ (Other manufacturing)

ตารางที่ 5.11 และ 5.12 จะแสดงการกระจายของสินค้าในภูมิภาคยุโรป และอาเซียนตามลำดับ ซึ่งจะพบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีโครงสร้างผลผลิตกระจุกตัวกว่าสหภาพยุโรป หรือมีความหลากหลายของสินค้ามากกว่า โดยกลุ่มประเทศอาเซียนมีระดับการกระจุกตัวของสินค้าเท่ากับ 0.31484 ในขณะที่สหภาพยุโรปมีระดับการกระจุกตัวของสินค้าเท่ากับ 0.3884 ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศยุโรป จะไปเน้นหนักที่ภาคบริการและการผลิต ในขณะที่แทบจะไม่มีผลผลิตในภาคการเกษตร และต้องอาศัยการนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก

ทำการทดสอบค่าสถิติ t เพื่อพิจารณาว่าระดับการกระจุกตัวของการผลิตในกลุ่มประเทศอาเซียนต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ตามการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

$H_0 : \mu_1 \geq \mu_2$

$H_1 : \mu_1 < \mu_2$

โดยที่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน แทนด้วย μ_1

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศยุโรป แทนด้วย μ_2

หาค่าสถิติ t[13] จาก

$\bar{X}_1$	=	0.31	$\bar{X}_2$	=	0.39
S_1^2	=	0.01	S_2^2	=	0.01
n_1	=	5	n_2	=	10

[13] ดูหน้า 69

จะได้ t = -1.25

df = 10

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าสถิติ t องศาอิสระเท่ากับ 10 มีค่าเท่ากับ 1.812 ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐานว่าง นั่นคือค่าการกระจุกตัวการผลิตสินค้าของกลุ่มประเทศอาเซียนต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างมีนัยสำคัญ

การศึกษาถึงการกระจายของสินค้าที่ได้นั้น สอดคล้องกับงานศึกษาแนวโน้มในโครงสร้างอุตสาหกรรม (Trend in Industrial Structure) ของ Kuznets (1966) จากการศึกษาของ Kuznets พบว่า ในขณะที่ประเทศยังมีระดับการพัฒนาที่ต่ำอยู่ ระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว (GDP per Capita) ต่ำอยู่ โครงสร้างทางอุตสาหกรรมของประเทศจะเน้นภาคการเกษตร แต่เมื่อประเทศมีการพัฒนามากขึ้น ผลผลิตจากภาคการเกษตรจะลดลง เนื่องจาก

1. สินค้าเกษตร เป็นสินค้าที่มีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Income Elasticity of Demand) ต่ำ เนื่องจาก สินค้าเกษตร จัดเป็นสินค้าจำเป็นต่อการดำรงชีวิต นั่นคือเมื่อผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ก็ไม่สามารถทำการบริโภคสินค้าจากภาคการเกษตรได้เพิ่มขึ้นมากนัก
2. ประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง มักจะเกิดข้อจำกัดทางด้านปัจจัยทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่ดิน ทำให้เกิดความเสียเปรียบในการผลิตสินค้าภาคการเกษตรเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำอยู่
3. การเพิ่มขึ้นของผลตอบแทนในภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ รวมถึงผลิตภาพของทรัพยากรในภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายปัจจัยแรงงานและทุน ไปยังภาคอุตสาหกรรมและบริการ เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น

จากเหตุผลทั้งสามประการ ที่กล่าวมาในข้างต้น ทำให้กลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว มีสัดส่วนของการผลิตในภาคการเกษตรน้อยกว่ากลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งยังจัดเป็นประเทศกำลังพัฒนาอยู่เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ เมื่อประเทศมีระดับการพัฒนาที่สูงมาก และมีรายได้ต่อหัวอยู่ในระดับสูง จะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเน้นไปที่ภาคบริการ ดังแสดงในรูปที่ 5.2 เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากภาคบริการนั้น สามารถบริโภคเพิ่มขึ้นได้เรื่อย ๆ เมื่อมีรายได้สูง จากการพัฒนาในความรู้ และ

เทคโนโลยี ซึ่งต่างจากผลิตภัณฑ์จากภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ดังนั้น กลุ่มประเทศยุโรป จะเน้นผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติส่วนใหญ่ ไปที่ภาคบริการ ดังแสดงในตารางที่ 5.11

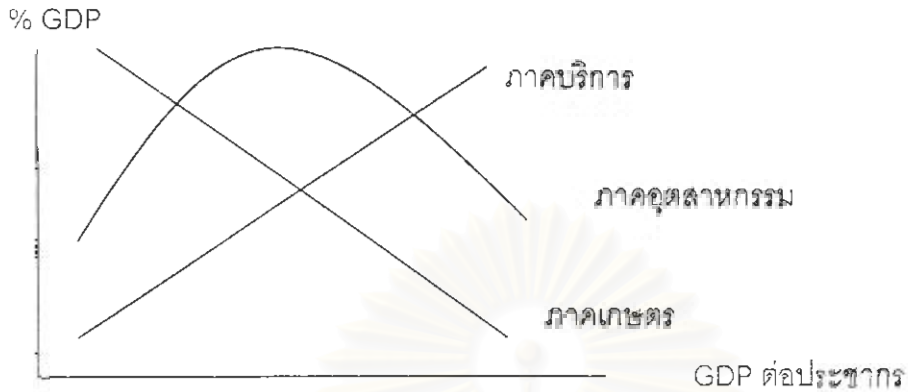

รูปที่ 5.2 แสดงโครงสร้างอุตสาหกรรมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงใน ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อประชากร

โดยสรุปแล้ว หากพิจารณาความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ตามเงื่อนไขการกระจายของสินค้า จะพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีความพร้อมที่จะใช้เงินตราสกุลเดียวกันมากกว่ากลุ่มประเทศยุโรป เนื่องจากมีการกระจุกตัวในโครงสร้างผลผลิตต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรป

5.5 สรุป

บทสรุปของการทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศอาเซียน ตามหลักเกณฑ์ของทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมี ในประเทศที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน หรือตรึงค่าเงินไว้ด้วยกัน เพื่อให้การใช้เงินตราสกุลเดียวกันมีผลประโยชน์สูงสุด และลดต้นทุนในการสร้างอาณาเขตทางการเงิน โดยพิจารณาในเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนี้ คือ ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ระดับการเปิดประเทศ ความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ และการกระจายของสินค้า ดังที่ได้กล่าวมาบทที่ 3

ผลการศึกษาพบว่า ในด้านระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิก มีสภาพการกีดกันการเคลื่อนย้ายแรงงานอยู่บ้าง โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน แต่กลุ่มประเทศอาเซียนมีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีความต้องการนำเข้าแรงงานใน

บางประเทศที่ขาดแคลนแรงงาน และมีความต้องการส่งออกแรงงานในบางประเทศที่มีจำนวนประชากรสูง ซึ่งจะช่วยเสริมความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคต หากมีการดำเนินการยกเลิกข้อกีดกันการนำเข้าแรงงานในอนาคต

สำหรับด้านการเปิดประเทศ พบว่ากลุ่มประเทศอาเซียน ยังมีระดับการเปิดประเทศระหว่างสมาชิกต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรป แต่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอนาคต หลังจากความสำเร็จในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งน่าจะช่วยเสริมให้กลุ่มประเทศอาเซียน มีความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต

ในด้านความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ จะพบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีระดับอัตราเงินเฟ้อที่ยังแตกต่างกันอยู่มาก โดยเฉพาะหลังจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนนับจากช่วงปี 1997 เป็นต้นมา ซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนั้น กลุ่มประเทศอาเซียนควรมีการกำหนดเงื่อนไขการปรับตัวเข้าหากันทางเศรษฐกิจ (Convergence Criteria) รวมถึงการออกนโยบายทางการเงินร่วมกัน เพื่อให้ระดับอัตราเงินเฟ้อ ปรับตัวเข้าหากันในอนาคต

ส่วนด้านการกระจายของสินค้า จากการศึกษาพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีความหลากหลายของสินค้ามากกว่ากลุ่มประเทศยุโรป คือมีโครงสร้างผลผลิตกระจายอยู่ในทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การผลิต และบริการ ในขณะที่กลุ่มประเทศยุโรปนั้น มีสัดส่วนการผลิตในภาคการเกษตรน้อย จึงช่วยเสริมความพร้อมที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

จากการศึกษาโดยรวมทุกเงื่อนไขแล้ว จะพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ในขณะนี้ เมื่อพิจารณาตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม เนื่องจาก มีสภาพการกีดกันการนำเข้าแรงงาน ระดับการเปิดประเทศที่ยังไม่สูงมากนัก และความแตกต่างในระดับอัตราเงินเฟ้อ อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศยังมีความเป็นไปได้ ที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต จากการกระจายสินค้าที่อยู่ในระดับสูง รวมถึงระดับการเปิดประเทศและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 5.13 : ตารางสรุปเงื่อนไขในการเข้าร่วมใช้เงินตรสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน

เงื่อนไขในตามทฤษฎี OCA	ข้อสรุป	ความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันตามทฤษฎี OCA
1. การเคลื่อนย้ายแรงงาน	ยังมีข้อจำกัดในการเคลื่อนย้ายแรงงานอยู่	ความเป็นไปได้อยู่ในระดับต่ำ
2. ระดับการเปิดประเทศ	อยู่ในระดับต่ำกว่าสหภาพยุโรป	ความเป็นไปได้อยู่ในระดับต่ำ
3. ความคล้ายคลึงกันในอัตราเงินเฟ้อ	อยู่ในระดับต่ำกว่าสหภาพยุโรป	ความเป็นไปได้อยู่ในระดับต่ำ
4. ความหลากหลายของสินค้า	อยู่ในระดับสูงกว่าสหภาพยุโรป	ความเป็นไปได้อยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6
การทดสอบลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน

จากการทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศอาเซียนตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม จะพบว่า เงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนยังขาดความพร้อมในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน และยังไม่มีแนวทางในการแก้ไขได้ในขณะนี้ คือ การเคลื่อนย้ายแรงงานดังนั้น ในบทนี้ จะทำการศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน ว่ามีเป็นแบบถาวร หรือชั่วคราว หาก shock เกิดขึ้น โดยมากเป็นแบบชั่วคราว ก็ย่อมมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มประเทศอาเซียนจะใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ถึงแม้จะยังขาดกลไกการปรับตัวด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจาก shock จะเกิดขึ้นชั่วคราวเท่านั้น และจะหมดไปในระยะเวลาอันสั้น หลังจากนั้นจะทำการศึกษาลักษณะของ permanent shock ว่ามีความสมมาตรกันหรือไม่ ซึ่งหาก permanent shock มีความสมมาตรกันก็จะช่วยเพิ่มโอกาสที่กลุ่มประเทศอาเซียนจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เนื่องจากผลกระทบจาก shock ของทุกประเทศในภูมิภาคจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อนั้น สามารถเพิ่มความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อได้โดยง่ายผ่านการใช้นโยบายการเงินร่วมกัน ซึ่งจะเสนอแนวทางในการแก้ไขไว้ในส่วนข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน

6.1 การวิเคราะห์การปรับตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละประเทศ

ในการศึกษาลักษณะของ shock จะทำการประมาณสมการผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติโดยแบบ polynomial time trend จึงต้องทำการทดสอบหาจำนวน polynomial ที่เหมาะสมก่อน ผลการวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ของแต่ละประเทศ ได้ผลดังนี้ (พิจารณาภาคผนวก ข)

ตารางที่ 6.1 แสดงจำนวน polynomial ที่เหมาะสมของประเทศในกลุ่มอาเซียน

ประเทศ	Polynomial ที่เหมาะสม
อินโดนีเซีย	1
มาเลเซีย	2
ฟิลิปปินส์	1
สิงคโปร์	1
ไทย	2

ตารางที่ 6.2 แสดง polynomial ที่เหมาะสมของประเทศในสหภาพยุโรป

ประเทศ	จำนวน polynomial ที่เหมาะสม
เยอรมัน	3
เบลเยี่ยม	1
ฟินแลนด์	3
ฝรั่งเศส	2
อิตาลี	2
เนเธอแลนด์	2
ออสเตรีย	1
ไอร์แลนด์	1
โปรตุเกส	1
สเปน	2

6.2 การประมาณขนาดของ permanent shock และ temporary shock

การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะใช้วิธีการของ Box-Jenkins Method เพื่อหากระบวนการปรับตัวของ error term ในแบบจำลอง Random Walk และใช้เกณฑ์ Akaike Information Criterion (AIC) และ Schwartz Bayesian Criterion (SBC) ในการพิจารณาเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

6.2.1 กลุ่มประเทศอาเซียน

1.) ประเทศอินโดนีเซีย

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของอินโดนีเซียรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 1421.615 + v_t \quad (19)$$

โดยที่ $v_t = -0.957541v_{t-1} + 0.834561e_{t-1} + e_t$

AIC = 20.53708 SBC = 20.66505

Inverted AR roots = -.96

Inverted MA root = -.83

2.) ประเทศมาเลเซีย

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของมาเลเซียรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 727.6999 - 1.189631T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.365709v_{t-1} + 0.209695v_{t-2} + 0.926848e_{t-1} + e_t$

AIC = 16.74841 SBC = 16.97288

Inverted AR roots = .31 -.68

Inverted MA root = -.93

3.) ประเทศฟิลิปปินส์

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของฟิลิปปินส์รายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 1345.530 + v_t \quad (29)$$

โดยที่ $v_t = -0.930838v_{t-1} + 0.839451e_{t-1} + e_t$

AIC = 18.51965 SBC = 18.64761

Inverted AR roots = -.93

Inverted MA root = -.84

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.) ประเทศสิงคโปร์

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของสิงคโปร์รายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 455.3916 + v_t \quad (33)$$

โดยที่ $v_t = 0.130393v_{t-1} + e_t$

AIC = 15.01494 SBC = 15.09938

Inverted AR roots = .13

5.) ประเทศไทย

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไทยไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 10740.28 - 255.7650T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = 0.082671v_{t-1} - 0.409049v_{t-2} - 0.002846e_{t-1} + e_t$

AIC = 23.38998 SBC = 23.60546

Inverted AR roots = .04+.64i .04-.64i

Inverted MA root = .00

และเมื่อคำนวณหาขนาดของ temporary และ permanent shock ของ GDP ของทั้ง 5 ประเทศตามกระบวนการข้างต้นแล้ว ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 6.3 แสดงขนาดของ temporary shock และ permanent shock ในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศ	σ_η^2	σ_ε^2	$\sigma_\varepsilon^2/\sigma_{\Delta Y}^2$
อินโดนีเซีย	46356937.90	260309483.70	5.62
มาเลเซีย	1147945.80	4228012.81	3.68
ฟิลิปปินส์	6299887.71	32333930.09	5.19
สิงคโปร์	169913.17	807527.24	4.75
ไทย	769366192.00	3674862059.00	4.71

6.2.2 กลุ่มประเทศยุโรป

1.) ประเทศเยอรมัน

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของเยอรมันรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 20331.39 - 1065.093T + 18.84596T^2 + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.338544v_{t-1} - 0.272508v_{t-2} + e_t$

AIC = 20.56993 SBC = 20.79667

Inverted AR roots = -.17+.49i -.17-.49i

2.) ประเทศเบลเยี่ยม

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของเบลเยี่ยมรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 0.288359 + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = 0.187366v_{t-1} + e_t$

AIC = 1.131319 SBC = 1.216630

Inverted AR roots = .19

3.) ประเทศฟินแลนด์

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของฟินด์แลนด์รายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = -2851.154 + 301.9913T - 3.652224T^2 + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = 0.736361v_{t-1} - 0.513598v_{t-2} - 0.703797e_{t-1} + 0.979908e_{t-2} + e_t$

AIC = 17.20417 SBC = 17.50583

Inverted AR roots = .37+.61i .37-.61i

Inverted MA roots = .35+.93i .35-.93i

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.) ประเทศฝรั่งเศส

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของฝรั่งเศสรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 1722.651 + 28.95001T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.288368v_{t-1} + 0.623635e_{t-1} - 0.462524e_{t-2} + 0.462524e_{t-3} + e_t$

AIC = 16.95107 SBC = 17.20700

Inverted AR roots = -.29

Inverted MA roots = .10+.78i .10-.78i -.82

5.) ประเทศอิตาลี

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของอิตาลีรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 0.086349 + 0.012466T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.737181v_{t-1} + 0.858741e_{t-1} + e_t$

AIC = 1.901045 SBC = 2.071667

Inverted AR roots = -.74

Inverted MA roots = -.86

6.) ประเทศเนเธอแลนด์

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของเนเธอแลนด์รายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 468.6682 + 21.52623T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.750937v_{t-1} + 0.760337e_{t-1} + e_t$

AIC = 15.66115 SBC= 15.83178

Inverted AR roots = -.75

Inverted MA roots = -.76

7.) ประเทศออสเตรีย

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของออสเตรียรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$Y_t - Y_{t-1} = 6342.091 + v_t$ (25)

โดยที่ $v_t = 0.210391v_{t-1} - 0.477890e_{t-1} + 0.209084e_{t-2} + e_t$

AIC = 19.87117 SBC= 20.04179

Inverted AR roots = .21

Inverted MA roots = .86+.39i .24-.39i

8.) ประเทศไอร์แลนด์

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของไอร์แลนด์รายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1999 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$Y_t - Y_{t-1} = 261.6948 + v_t$ (25)

โดยที่ $v_t = 0.317602v_{t-1} + e_t$

AIC = 13.30643 SBC = 13.39621

Inverted AR roots = .32

9.) ประเทศโปรตุเกส

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของโปรตุเกสรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1998 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$Y_t - Y_{t-1} = 860.1359 + v_t$ (25)

โดยที่ $v_t = 0.243223v_{t-1} + 0.718849 v_{t-2} - 0.300948e_{t-1} - 0.682076e_{t-2} + e_t$

AIC = 13.02637 SBC = 13.25312

Inverted AR roots = .98 -.73

Inverted MA roots = .99 -.69

10.) ประเทศสเปน

เมื่อใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของสเปนรายไตรมาส ในช่วงปี 1990-1998 เราสามารถประมาณสมการ ได้ดังนี้

$$Y_t - Y_{t-1} = 689.5837 + 14.29183T + v_t \quad (25)$$

โดยที่ $v_t = -0.383766v_{t-1} + e_t$

AIC = 16.71802 SBC = 16.85814

Inverted AR roots = -.38

และเมื่อคำนวณหาขนาดของ temporary และ permanent shock ของ GDP ของทั้ง 10 ประเทศตามกระบวนการข้างต้นแล้ว ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 6.4 แสดงขนาด temporary shock และ permanent shock ในกลุ่มประเทศยุโรป

ประเทศ	σ_η^2	σ_ε^2	$\sigma_\varepsilon^2/\sigma_{\Delta y}^2$
เยอรมัน	27256726089.70	112223448621.69	4.12
เบลเยียม	0.20	0.74	4.09
ฟินแลนด์	1862673.50	7498368.71	1.83
ฝรั่งเศส	1321700.10	5130633.90	3.70
อิตาลี	0.30	1.83	5.07
เนเธอแลนด์	351206.70	2059718.13	5.04
ออสเตรีย	22044866.90	136594875.10	6.20
ไอร์แลนด์	246944.77	1446408.11	5.86
โปรตุเกส	35061.49	133669.46	3.81
สเปน	1050399.40	7009578.28	6.62

ทำการทดสอบว่า permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน มีขนาดเล็กหรือใหญ่กว่ากลุ่มประเทศยุโรป โดยใช้การทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

$H_0 : \mu_1 \geq \mu_2$

$H_1 : \mu_1 < \mu_2$

โดยที่ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน แทนด้วย μ_1

ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศยุโรป แทนด้วย μ_2

หาค่าสถิติ t[13] จาก

$\bar{X}_1$	=	4.79	$\bar{X}_2$	=	4.63
S_1^2	=	0.52	S_2^2	=	2.02
n_1	=	5	n_2	=	10

จะได้ t = 0.288

df = 18

ซึ่ง ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าสถิติ t ที่องศาอิสระ 18 มีค่าเท่ากับ 1.734 ดังนั้น จะยอมรับ สมมติฐานว่าง นั่นคือ ค่าเฉลี่ยของ $\hat{v}_k$ ในภูมิภาคอาเซียน มีขนาดมากกว่าหรือเท่ากับกลุ่มประเทศยุโรป ทำการทดสอบสมมติฐาน

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$

ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ค่าสถิติ t ที่องศาอิสระ 18 มีค่าเท่ากับ 2.120 ดังนั้น จะยอมรับสมมติฐานว่าง นั่นคือ ค่าเฉลี่ยของ $\hat{v}_k$ มีขนาดเท่ากับกลุ่มประเทศยุโรป นั่นคือ shock ของกลุ่มประเทศอาเซียนประกอบด้วย permanent shock เท่ากับกลุ่มประเทศยุโรป ดังนั้นจะทำการศึกษาต่อไปถึงความสัมพันธ์ของ shock ในภูมิภาคอาเซียน

[13] ดูหน้า 69

6.2.3 สรุปผลการศึกษา

จากการทดสอบลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จะพบว่า ค่า $\hat{\nu}_k$ ของทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน และกลุ่มประเทศยุโรป มีขนาดมากกว่า 1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า shock ที่เกิดขึ้นในทั้ง 2 ภูมิภาค ประกอบด้วย permanent shock มากกว่า temporary shock ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในระบบเศรษฐกิจของทั้ง 2 ภูมิภาค กล่าวคือความผันผวนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมักจะมีผลต่อเนื่องหลายปี ไม่ได้หายไปในระยะเวลาอันสั้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งในภูมิภาคอาเซียนและกลุ่มประเทศยุโรป มักจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจต่อเนื่องไปหลายปี เช่น การเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (Great Depression) ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ปี 1929 แต่ส่งผลกระทบต่อทั้งตลาดหุ้น ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง และสถาบันการเงินต่อเนื่องถึงปี 1933 นอกจากนี้การยกเลิกระบบ Bretton Wood ซึ่งเป็นการตรึงค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ไว้กับค่าเงินดอลล่าร์สหรัฐ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศยุโรปตลอดช่วงทศวรรษ 1970 รวมถึงปัญหาการโจมตีค่าเงินของกลุ่มประเทศยุโรปภายหลังจากการรวมประเทศของเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกเข้าด้วยกันในปลายปี 1990 ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรปถึงช่วงปี 1993 และต่อเนื่องมาจนถึงปี 1994-1995 ในบางประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และสุดท้ายกรณีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และลุกลามไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียนนั้นได้เริ่มขึ้นนับจากปี 1997 แต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จนถึงปัจจุบัน โดยจะสามารถสรุปการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินได้ดังตารางต่อไปนี้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า shock ที่กระทบระบบเศรษฐกิจทั้งในกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศยุโรปนั้น ส่วนมากมีลักษณะเป็น permanent shock ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาว และไม่หายไปในระยะเวลาอันสั้น

6.3 การทดสอบความสัมพันธ์ของ shock ที่เกิดขึ้น

ในที่นี้ จะทดสอบความสัมพันธ์ของ shock โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การทดสอบความสมมาตรของ shock โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock และการทดสอบ cointegration ของ permanent shock เพื่อดูความสัมพันธ์ในระยะยาว

6.3.1 การทดสอบสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock

สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศยุโรป และกลุ่มประเทศอาเซียน จะแสดงในตารางที่ 6.5 และ 6.6 ตามลำดับ โดยจะพิจารณาค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ตามวิธีของ Pearson[14] เนื่องจากในที่นี้ข้อมูลที่นำมาทดสอบเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีความสัมพันธ์ของ permanent shock ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มประเทศยุโรป โดย สัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน อยู่ ณ ระดับ –0.021 ถึง 0.512 ในขณะที่กลุ่มประเทศยุโรปมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ที่ระดับ –0.369 ถึง 0.464 โดยทำการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 จะพบว่ากลุ่มประเทศยุโรปมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ในทางบวก (Positive Correlation) เพียง 1 คู่ จากทั้งหมด 100 คู่ หรือคิดเป็นสัดส่วน 0.01 ในขณะที่กลุ่มประเทศอาเซียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวก 2 คู่ จากทั้งหมด 25 คู่ คิดเป็นสัดส่วน 0.08 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มประเทศยุโรป นอกจากนี้ กลุ่มประเทศยุโรปยังมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางลบ (Negative Correlation) ซึ่งแสดงถึงระบบเศรษฐกิจที่เคลื่อนไหวไปในทิศทางตรงกันข้ามกันจำนวน 3 คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในขณะที่กลุ่มประเทศอาเซียนไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางที่มีนัยสำคัญทางสถิติเลย จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีลักษณะของ permanent shock เป็น symmetric shock มากกว่า สหภาพยุโรป ดังนั้น จึงมีต้นทุนในสูญเสียอำนาจในการควบคุมนโยบายด้านอัตราแลกเปลี่ยนน้อยกว่าสหภาพยุโรป

การที่กลุ่มประเทศอาเซียนมีระดับความสัมพันธ์ของ shock ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจในระดับที่สูงสืบเนื่องมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มย่อยเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบไปด้วยประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งเน้นการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลัก (Labor-Intensive) มีการอาศัยเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างชาติเป็นจำนวนมาก ส่วนกลุ่มที่ 2 ประกอบไปด้วยประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ซึ่งเน้นการผลิตสินค้าที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีสูง (Capital-Intensive) รวมไปถึงภาคบริการ ซึ่งจะสามารถเห็นตัวอย่างของความสัมพันธ์ของ shock เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนได้จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี 1997 เป็นต้นมา โดยเริ่มจากที่ประเทศไทย แต่เนื่องจากนักลงทุนต่างชาติมองว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน มีลักษณะใกล้เคียง

---

[14] วิธีการหาสหสัมพันธ์แบบ Pearson เป็นวิธีการหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ ซึ่งเหมาะสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ในขณะที่วิธีการหาสหสัมพันธ์แบบ Spearman's rho และ Kendall's tau-b เป็นวิธี Non-parametric ซึ่งเหมาะสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพและตัวแปรหุ่น (Dummy Variable)

กัน คือมีการใช้เงินกู้ยืมระยะสั้นมาลงทุนเป็นจำนวนมาก จึงเริ่มทำการถอนทุนจากประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ทำให้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันอย่างอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ หรือมาเลเซีย

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของ shock โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์แบบ Pearson ประกอบกับตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนจะสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีลักษณะของ shock เป็น symmetric shock เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศยุโรป จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน แม้ว่าจะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานในระดับที่ต่ำอยู่ก็ตาม

ตารางที่ 6.5 : ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศยุโรป

	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ไอร์แลนด์	อิตาลี	เนเธอแลนด์	ออสเตรีย	โปรตุเกส	สเปน
เบลเยี่ยม	1.00									
ฟินแลนด์	-0.19	1.00								
ฝรั่งเศส	0.07	-0.27	1.00							
เยอรมัน	-0.148	-0.082	0.05	1.00						
ไอร์แลนด์	-0.043	-0.016	0.051	0.25	1.00					
อิตาลี	0.155	0.282	0.189	-0.056	0.188	1.00				
เนเธอแลนด์	0.237	0.04	-0.144	-0.111	0.038	-0.325*	1.00			
ออสเตรีย	0.260	0.036	-0.271	-0.045	0.142	0.434**	0.275	1.00		
โปรตุเกส	0.186	0.148	-0.245	-0.067	-0.369*	-0.366*	0.309	-0.179	1.00	
สเปน	-0.274	0.214	0.255	0.187	0.097	-0.042	-0.040	0.006	-0.093	1.00

* แสดงสัมประสิทธิสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

** แสดงสัมประสิทธิสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6.6 : ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน

	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
อินโดนีเซีย	1.000000				
มาเลเซีย	0.188	1.000000			
ฟิลิปปินส์	0.512**	-0.005	1.000000		
สิงคโปร์	0.172	0.434**	-0.021	1.000000	
ไทย	0.184	0.188	0.028	0.182	1.000000

* แสดงสัมประสิทธิสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

** แสดงสัมประสิทธิสหสัมพันธ์มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

6.3.2 การทดสอบความสัมพันธ์ในระยะยาวของ permanent shock

ทำการทดสอบ Cointegration เพื่อดูความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน โดย ตารางที่ 6.7 จะแสดงผลจากการทดสอบจำนวน cointegrating vector โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ trace test (λ_{trace}) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ของกลุ่มประเทศอาเซียน[15]

ตารางที่ 6.7 : ตารางแสดงผลการทดสอบ Cointegration โดยวิธีการของ Johansen ของ permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน

Cointegration test based on Trace or Stochastic Matrix				
Null	Alternative	Eigenvalue	Likelihood Ratio	Critical Value (5%)
r = 0	r >= 1	0.802330	147.98634	68.52
r <= 1	r >= 2	0.717168	92.86693	47.21
r <= 2	r >= 3	0.557010	49.92828	29.68
r <= 3	r >= 4	0.480037	22.24523	15.41
r <= 4	r = 5	0.000273	0.009283	3.76

[15] ในที่นี้จะทดสอบ cointegration เฉพาะกลุ่มประเทศอาเซียนเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มประเทศยุโรปมีขนาดของข้อมูลไม่เพียงพอ

จากการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ตามวิธีการของ Johansen และ Juselius และทดสอบจำนวน cointegrating vector ด้วย trace test ของ Likelihood ratio ในตารางที่ 6.7 พบว่า จะทำการปฏิเสธสมมติฐานว่างที่ว่า permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยจำนวน cointegrating vector มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวอย่างน้อย 4 รูปแบบ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของ permanent shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน สามารถสรุปได้ว่า permanent shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน เป็น symmetric shock รวมทั้งมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวระหว่าง permanent shock ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

6.4 สรุปการทดสอบลักษณะของ shock ในภูมิภาคอาเซียน

จากการทดสอบลักษณะของ shock และความสัมพันธ์ของ permanent shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จะพบว่า shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบด้วย permanent shock ในระดับที่เท่ากับกลุ่มประเทศยุโรป และพบว่า permanent shock ที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็น symmetric shock มากกว่า รวมถึงยังมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของ shock ดังกล่าว ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต โดยส่วนต่อไป จะเป็นการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงื่อนไขที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะต้องมีก่อนเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน

6.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน

จากการทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศอาเซียน ตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) พบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน ยังไม่พร้อมจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เนื่องจากยังขาดเงื่อนไขตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม อยู่หลายประการ แต่จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันจากลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จะพบว่า กลุ่มประเทศอาเซียน มีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ในส่วนนี้ จึงจะทำการเสนอเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมี ก่อนที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เพื่อให้การใช้เงินตรา

สกุลเดียวกัน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศสมาชิกสูงสุดซึ่งสามารถสรุปอุปสรรคและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนได้ตามตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6.9 อุปสรรคในการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

อุปสรรคที่เกิดขึ้น	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
1) ปัญหาการกีดกันการเคลื่อนย้ายแรงงาน	- การจัดตั้งองค์กรกลางของอาเซียนที่ทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศโดยเฉพาะ - ผลักดันให้กลุ่มประเทศอาเซียนรวมกลุ่มในระดับตลาดร่วม
2) ระดับการเปิดประเทศยังต่ำอยู่	- ไม่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเนื่องจากเริ่มมีการใช้เขตการค้าเสรีอาเซียนซึ่งน่าจะแก้ไขปัญหานี้ได้
3) ปัญหาการเบี่ยงเบนของระดับอัตราเงินเฟ้อ	- การจัดตั้งธนาคารกลางของกลุ่มประเทศอาเซียนขึ้นเพื่อกำหนดนโยบายทางการเงินร่วมกัน
4) ความสัมพันธ์ของ permanent shock ในภูมิภาคอาเซียนยังแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยอยู่	- ทำการรวมกลุ่มใช้เงินตราสกุลเดียวกันโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะโดยเริ่มใช้ภายในแต่ละกลุ่มย่อยก่อน

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน มีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มประเทศอาเซียน ยังมีข้อกีดกันในการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศอยู่ ทั้ง ๆ ที่กลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบไปด้วย ประเทศที่ขาดแคลนแรงงาน และประเทศผู้ส่งออกแรงงาน ซึ่งปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจาก กฎหมายคุ้มครองแรงงานต่างด้าว ของประเทศผู้นำเข้าแรงงานที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงขั้นตอนการขออนุมัติให้แรงงานเข้าประเทศ ที่มีความซับซ้อน และเสียต้นทุนในการดำเนินการสูง ดังนั้น จึงควรมีการจัดตั้งองค์กรกลางของอาเซียน ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ในภูมิภาคอาเซียนขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานที่ไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียน ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับแรงงานในประเทศนั้น โดยการออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานของอาเซียน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วภูมิภาค นอกจากนี้ ยังช่วยอำนวยความสะดวกในการส่งออกแรงงานไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียน ลดขั้นตอนการขออนุมัติ และต้นทุนในการดำเนินการ เนื่องจากความได้เปรียบจากการประหยัดต่อขนาด

2. ควรผลักดันให้กลุ่มประเทศอาเซียน มีการรวมกลุ่มในระดับตลาดร่วม (Common Market) ต่อจากการรวมกลุ่มในระดับเขตการค้าเสรีอาเซียน เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี หลังจากนั้น จึงเริ่มผลักดันให้มีการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน
3. จัดตั้งธนาคารกลางของกลุ่มประเทศอาเซียนขึ้น โดยธนาคารกลาง จะมีบทบาทดังต่อไปนี้
   - ดำเนินนโยบายทางการเงินร่วม ของกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อเป็นกลไกในการปรับตัวเข้าหากันของประเทศในภูมิภาคอาเซียน อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิด การปรับตัวเข้าหากันทั้งในอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ให้เติบโตในระดับที่ใกล้เคียงกัน และในทิศทางเดียวกัน เพื่อเสริมความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ของกลุ่มประเทศอาเซียน และป้องกันการเก็งกำไรค่าเงินที่อาจเกิดขึ้นได้ หากประเทศที่เข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมากเกินไป
   - จัดการระบบการชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิก ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาระบบการชำระเงินร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกนี้ จะช่วยให้การเคลื่อนย้ายเงินทุน และสภาพคล่องระหว่างประเทศสมาชิก เป็นไปได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น[16]
   - จัดการทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ รวมทั้งออกมาตรการช่วยเหลือ หากเกิดปัญหาการขาดดุลหรือเกินดุลชำระเงินขึ้นในประเทศสมาชิก เช่น การจัดตั้งกองทุนชดเชยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ดังเช่นที่ระบบการเงินยุโรป (European Monetary System) ได้เคยปฏิบัติมาแล้ว

[16] ในขณะนี้ทางอาเซียนได้มีแนวความคิดในการจัดตั้ง Pure Clearing House ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อเป็นตัวกลางในกระบวนการ netting ระหว่างประเทศสมาชิก แต่ธนาคารกลางของแต่ละประเทศจะไม่เข้ามามีบทบาทในระบบนี้ (Dr. Pakorn Vichyanond, Dr. Chaycodom Sabhasri, and Yos Vajragupta : 2000)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ในการรวมกลุ่มเพื่อเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน อาจจะแบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยเริ่มจากแบ่งกลุ่มประเทศอาเซียนเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

- กลุ่มที่ 1 ประกอบไปด้วยประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย
- กลุ่มที่ 2 ประกอบไปด้วยประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย

และใช้เงินตราสกุลเดียวกันภายใน 2 กลุ่มย่อยก่อน ทั้งนี้เพื่อจับกลุ่มประเทศที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากกว่าเข้าด้วยกันก่อน จากนั้นเมื่อระบบ เศรษฐกิจของทุกประเทศสามารถปรับตัวเข้าหากันได้แล้ว จึงค่อยทำการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันทั้งภูมิภาค เพื่อให้ต้นทุนที่เกิดจากการสูญเสียนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนและนโยบายการเงินมาเป็นกลไกในการปรับตัวเมื่อเกิดความผันผวนในระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7
บทสรุป

7.1 สรุป

จากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ลดลงกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมาก จึงเกิดแนวความคิดในการสร้างระบบการเงินของประเทศในกลุ่มอาเซียน ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนในลักษณะเดียวกับที่สหภาพยุโรปได้นำเงินยูโรมาใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1999 ซึ่งสหภาพยุโรปเคยประสบความสำเร็จในการใช้เงื่อนไขการปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันป้องกันปัญหาการโจมตีค่าเงิน

โดยการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาถึงความเป็นมาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน การทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนตามกรอบทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Areas) และใช้วิธีเศรษฐมิติทดสอบลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อทดสอบความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน และสุดท้ายจะเสนอเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนจะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคต

การศึกษาถึงความเป็นมาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน พบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีการพัฒนาความสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด สำหรับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจนั้น ในปัจจุบันกลุ่มประเทศอาเซียนมีการรวมกลุ่มกันในระดับเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) โดยประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมเขตการค้าเสรีอาเซียน มีพันธะกรณีที่จะต้องลดอัตราภาษีศุลกากรสินค้าทั้งสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูปเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 10 ปี สำหรับสินค้าในรายการปกติ (Normal Track) และ 7 ปีสำหรับสินค้าในรายการเร่งลดภาษี (Fast Track) ซึ่งจะเป็นกลไกที่ช่วยลดการพึ่งพิงประเทศนอกกลุ่ม รวมถึงเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนจากประเทศต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าเชื่อได้ว่า ระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอาเซียนจะสูงขึ้นอย่างมากในอนาคต เพื่อให้กลุ่มประเทศพัฒนาไปได้ และเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าเขตการค้าเสรี รวมถึงการรวมกลุ่มทางการเงินในอนาคต

การทดสอบความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม (Theory of Optimum Currency Area) ซึ่งเกณฑ์ที่จะนำมาพิจารณาทดสอบในที่นี้ จะได้แก่ ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน ระดับการเปิดประเทศ ความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อ และการกระจายของสินค้า

สำหรับระดับการเคลื่อนย้ายแรงงาน พบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนประกอบไปด้วยทั้งประเทศที่ต้องการนำเข้าแรงงาน และประเทศที่ต้องการส่งออกแรงงานไปทำงานยังต่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบัน ประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันอยู่แล้ว และมีบางประเทศที่มีระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันในระดับสูง ได้แก่ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศอินโดนีเซียกับประเทศมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม มีบางประเทศที่กีดกันการนำเข้าแรงงานอยู่ โดยเฉพาะแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะ ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้แก่ สิงคโปร์และไทย ถึงแม้ประเทศสิงคโปร์จะประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวนมากก็ตาม โดยสิงคโปร์ได้ทำการออกกฎหมายควบคุมการนำเข้าแรงงานอย่างเข้มงวด รวมถึงจำกัดสิทธิของแรงงานต่างด้าว สำหรับประเทศไทยจะมีการสงวนอาชีพในส่วนของแรงงานระดับล่างที่ไร้ทักษะไม่ให้ชาวต่างด้าวประกอบอาชีพเหล่านี้ได้ ดังนั้นเงื่อนไขการเคลื่อนย้ายแรงงานจึงยังเป็นอุปสรรคต่อการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนอยู่

เงื่อนไขต่อมาคือระดับการเปิดประเทศ โดยพิจารณาระดับการเปิดประเทศจากมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคอาเซียน เทียบกับขนาดของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีระดับการเปิดประเทศต่ำกว่ากลุ่มประเทศยุโรปอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม หากกลุ่มประเทศอาเซียนมีการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนแล้ว ก็น่าจะช่วยให้ระดับการเปิดประเทศระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างมากในอนาคต

ในส่วนความคล้ายคลึงกันของอัตราเงินเฟ้อนั้น จะพิจารณาจากค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราเงินเฟ้อระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งพบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อสูงกว่ากลุ่มประเทศยุโรปเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 1998 ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ทำให้ค่าเงินในบางประเทศอย่างเช่น ประเทศไทยและอินโดนีเซีย อ่อนตัวลง ประกอบกับการขึ้นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม อัตราภาษีศุลกากร และอัตราภาษีสรรพสามิตบางรายการ ทำให้อัตราเงินเฟ้อของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์มีนโยบายในการรักษาระบบเศรษฐกิจให้ปราศจาก

เงินเฟ้อมาโดยตลอด ดังนั้นเงื่อนไขนี้จึงเป็นอุปสรรคต่อการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนอยู่ แต่หากในอนาคตได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับตัวเข้าหากันทางเศรษฐกิจก่อนที่เข้าเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เช่นเดียวกับที่สหภาพยุโรปได้ทำมา ก็น่าจะช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนตามเงื่อนไขนี้ได้ในอนาคต

เงื่อนไขสุดท้ายที่จะทำการพิจารณาคือการกระจายของสินค้า โดยจะทำการศึกษาความหลากหลายของสินค้าตามดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล ซึ่งใช้วัดการกระจุกตัว จากการศึกษาพบว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีการกระจายของสินค้ามากกว่าภูมิภาคยุโรป ซึ่งสอดคล้องกับงานแนวโน้มในโครงสร้างอุตสาหกรรม (Trend in Industrial Structure) ของ Kuznets (1969) จึงสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มประเทศอาเซียนมีความพร้อมในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันตามเงื่อนไขการกระจายของสินค้า

ในส่วนต่อไปจะเป็นการใช้วิธีการทางเศรษฐมิติศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจากการทดสอบพบว่าลักษณะของ shock และความสัมพันธ์ของ permanent shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน จะพบว่า shock ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาเซียน ประกอบด้วย permanent shock ในระดับที่เท่ากับกลุ่มประเทศยุโรปแล้ว และ permanent shock ที่เกิดขึ้นมีความสมมาตรกัน รวมถึงยังมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของ shock ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มประเทศอาเซียน จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันในอนาคต

กล่าวโดยสรุปแล้ว กลุ่มประเทศอาเซียนมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน จากการมีความหลากหลายของสินค้าในระดับสูง และมีความสมมาตรใน permanent shock แต่ยังมีอุปสรรคจากการมีระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานและการเปิดประเทศต่ำอยู่ รวมถึงความแตกต่างในอัตราเงินเฟ้อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนในอนาคต ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรกลางของอาเซียน ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ในภูมิภาคอาเซียน ขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานที่ไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียน ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับแรงงานในประเทศนั้น นอกจากนี้ ยังช่วยอำนวยความสะดวกในการส่งออกแรงงานไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียน ลดขั้นตอนการขออนุมัติ และต้นทุนในการดำเนินการ เนื่องจากความได้เปรียบจากการประหยัดต่อขนาด ข้อเสนอแนะต่อมาคือ ผลักดันให้กลุ่มประเทศอาเซียน มีการรวมกลุ่มในระดับตลาดร่วม (Common Market) ต่อจากการรวมกลุ่มใน

ระดับเขตการค้าเสรีอาเซียน เพื่อให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างเสรี สุดท้าย จัดตั้งธนาคารกลางของกลุ่มประเทศอาเซียนขึ้น เพื่อดำเนินนโยบายทางการเงินร่วม จัดการระบบการชำระเงินระหว่างประเทศสมาชิก ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับอัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศ

7.2 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับงานศึกษาต่อไป

1. งานศึกษานี้ มุ่งทำการศึกษาความพร้อมและความเป็นไปได้ในการใช้เงินตราสกุลเดียวกันโดยพิจารณาจากเงื่อนไขตามทฤษฎีอาณาเขตทางการเงินที่เหมาะสม และการศึกษาลักษณะของ shock ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน โดยไม่ได้คำนึงในแง่ของการหาผลประโยชน์จากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เช่น พิจารณาผลประโยชน์จากการประหยัดต้นทุนในการดำเนินธุรกรรมเปรียบเทียบกับต้นทุนจากการใช้เงินตราสกุลเดียวกัน เช่น พิจารณาจากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงเพื่อดูต้นทุนการสูญเสียนโยบายการเงิน ดังนั้น จึงควรนำประเด็นเหล่านี้มาพิจารณาในงานศึกษาชิ้นต่อไป
2. เนื่องจากปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเพียงกลุ่มประเทศอาเซียน 5 ประเทศ ยกเว้น บรูไน เวียดนาม ลาว กัมพูชา และพม่า ในงานศึกษาชิ้นต่อไปจึงควรมีการขยายไปถึงประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ
3. งานศึกษานี้ยังมีการเสนอรูปแบบการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกันของกลุ่มประเทศอาเซียนที่ไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากไม่ได้ทำการศึกษาลงไปถึงรายละเอียดของโครงสร้างสถาบัน หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ควรมีการออกมารองรับการเข้าร่วมใช้เงินตราสกุลเดียวกัน ดังนั้น งานศึกษาชิ้นต่อไปจึงควรขยายการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นเหล่านี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

พิมพร จึงสวนันทน์. ความเป็นไปได้ของระบบการเงินอาเซียน:บทเรียนจากระบบการเงินยุโรป. วารสารยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับพิเศษ.ปีที่ 7, ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2542) : 74-118.

พิษณุ สุวรรณะชฎ. สามทศวรรษอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540.

วิมลวรรณ ภัทโรดม. สหภาพยุโรป. กรุงเทพมหานคร : ศักดิโสภาการพิมพ์, 2543.

ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ปัญหาและแนวโน้ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ และ ชโยดม สรรพศรี. เงินยูโร การปรับใช้และผลกระทบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ศักดิโสภาการพิมพ์, 2542.

ภาษาอังกฤษ

Asian Development Bank. Indonesia-Malaysia-Thailand : Growth Triangle Development Project Volume II Trade, Investment and Labor Mobility. (n.p.), 1995.

Battistella G. Philippine Overseas Labour From Export to Management. ASEAN Economic Bulletin. Vol.12, No.2 (November 1995) : 257-273.

Bayoumi T. A Formal Model of Optimum Currency Areas. IMF Staff papers 41 (1994) : 537-58.

Bayoumi T. and B. Eichengreen. Shocking Aspects of European Monetary Unification. In F. Torres and F. Giavazzi (eds.), Adjustment and Growth in the European Monetary Union. pp. 193-229. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.

Bayoumi T. and B. Eichengreen. Ever Closer to Heaven? An Optimum-Currency-Area Index for European Countries. European Economic Review 41 (1997) : 761-770.

Bayoumi T. and B. Eichengreen. Is Asia an Optimum Currency Area? Can It Become One?. *CEPII* Conference on Exchange Rate Arrangement for East Asian Countries (December 1996).

Bayoumi T. and Prasad E. Currency Unions, Economic Fluctuations, and Adjustment : Some New Empirical Evidence. IMF Working Paper 96/81 (August 1996).

Beveridge S. and Nelson C.R. A New Approach to Decomposition of Economic Time Series into Permanet and Transitory Components with Particular Attention to Measurement of the Business Cycle. Journal of Monetary Economics 7 (1981) : 151-174.

Campbell J.Y. and Mankiw N.G. Time-Series Analyses of Macroeconomic Fluctuations Permanent and Transitory Components in Macroeconomic Fluctuations. American Economic Review, Vol. 77, No. 2 (May 1987) : 111-117.

Caporale G.M., Pittis N. and Prodromidis K. Is Europe an Optimum Currency Area? Business Cycles in the EU. Journal of Economic Integration 14(2) (June 1999) : 169-202.

Cazoneri M. B. and Rogers C.A. Is the European Community an Optimal Currency Area? Optimal Taxation Versus the Cost of Multiple Currencies. American Economic Review 80 no. 3 (1990) : 419-433.

Chew Soon-Beng and Rosalind Chew. Immigration and Foreign Labour in Singapore. ASEAN Economic Bulletin. Vol.12, No.2 (November 1995) : 191-200 .

Chirathivat S. ASEAN Economic Integration with the World Through AFTA. In AFTA in the Changing International Economy, pp. 382-418. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1996.

Cochrane J. H. How Big Is the Random Walk in GNP?". Journal of Political Economy 96 (1988) : 893-920.

De Grauwe P.The Economics of Monetary Union. 2nd edition. Oxford : Oxford University Press, 1994.

De Grauwe P. and W. Vanhaverbeke. Is Europe an Optimum Currency Area? Evidence from Regional Data. In P.R. Masson and M.Taylor (eds.), Policy Issue in the Operation of Currency Unions, pp.111-129. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.

Eichengreen B. Cost and Benefits of European Monetary Unification. University of California at Berkeley Working Paper No.90-150 (October 1990).

Eichengreen B. One Money for Europe? Lessons from the US Currency Union. Economic Policy 10 (1990) : 127-187.

Eichengreen B. Is Europe an Optimum Currency Area?. NBER Working Papers Series No. 3579 (January 1991).

Eichengreen B. Labor Markets and European Monetary Unification. In P.R. Masson and M.Taylor (eds.), Policy Issues in the Operation of Currency Unions, pp 130-162. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.

Enders W. Applied Econometric Time Series. New York : Wiley, 1995.

European Commission. One Market, One Money, An Evaluation of the Potential Benefits and Costs of Forming an Economic and Monetary Union. Oxford : Oxford University Press, 1992.

Fratianni M. and J. von Hagen The European Monetary System and European Monetary Union. Boulder, Co : Westview press,1992.

Fontanan A. and Nachrowi D. Labor Market Structure : The Indonesia Case. The Singapore Economic Review, Vol. 40, No.2 (1996) : 185-206.

Hall S.G. Maximum Likelihood Estimation of Cointegration Vectors : an Example of the Johansen Procedure. Oxford Bulletin of Economics and Statistics 51: 213-219

Hamilton J.D. Time Series Analysis. New Jersey : Princeton University Press, 1994.

Harris R. Using Cointegration Analysis in Econometric Modelling. Hertfordshire : Prentice Hall, 1995.

Horn G.A., Scheremet W. and Zwiener R. Wages and The Euro. New York : Physica-Verlag Heldelberg, 1999.

Hugo G. Labor Export form Indonesia. ASEAN Economic Bulletin, Vol. 12, No. 2 (November 1995) : 275-297.

Ishiyama Y. The Theory of Optimum Currency Areas : A Survey. IMF Staff paper 22 (1975) : 344-383.

Janevathanavitya G. and Sabhasri C. The Optimal-Currency-Area Index :selected Asian Countries. A Macroeconomic Core of Open Economy for Progressive Industrialization and Development of Asian Economies in the New Millennium. (1999) : 25-1 – 25-11.

Kenen P. The Theory of Optimum Currency Areas : An Eclectic view. In R.A. Mundell and A. Swoboda (eds.). Monetary Problems of the International Economy, pp.41-60. Chicago :University of Chicago Press, 1975.

Kim In-Moo and Maddala G.S. Unit Roots, Cointegration, and Structural Change. Cambridge : Cambridge University Press, 1998.

Krugman P. Geography and Trade. Cambridge : MIT Press,1991.

Kuznets S. Economic Change. New York : 1953.

Kuznets S. Secular Movements in Production and Prices. Boston : National Bureau of Economic Research, 1930.

Lindquist B.A. Migration Networks : A Case Study in the Philippines. Asian and Pacific Migration Journal. Vol. 2, No.1 (1993) : 75-101.

McKinnon R.J. Optimum Currency Areas. American Economic Review 53. (1963) : 717-725.

Mundell R.A. A Theory of Optimum Currency Areas. American Economic Review 51 (1961) : 657-665.

Park D. The Prospects for Further Economic Integration in ASEAN. Journal of Economic Integration 14(3) (1999) : 382-418.

Patrick P. Malaysia. ASEAN Economic Bulletin, Vol.12, No.2 (November 1995) : 221-236

Ricci L.A. A Model of an Optimum Currency Area. IMF Working Paper 97/76 (June 1997)

Sabhasri C., Vichyanond P., and Vajragupta Y. Use of Local Currencies in ASEAN – Trade. Bangkok : Thailand Development Research Institute. (October 2000)

Stahl C.W. Labor Migration amongst the ASEAN Countries from Urbanization and Migration in ASEAN Development. Tokyo : National Institute for Research Advancement, 1985.

Sussangkarn C. Labour Market Adjustments and Migration in Thailand. ASEAN Economic Bulletin, Vol.12, No.2 (November 1995) : 237-254.

Taylor C. EMU 2000? Prospects for European Monetary Union. London : Royal Institute of International Affairs, 1995.

Villegas B.M. Implications of AFTA on Philippine Labor Export. Asian and Pacific Migration Journal, Vol.2, No.3 (1993) : 285-301.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

การประมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติรายไตรมาส

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลมหภาครายไตรมาสในการวิเคราะห์ ขณะที่การเก็บสถิติข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product : GDP) รายไตรมาสของประเทศไทยที่มีอยู่ จะเริ่มจัดเก็บในปี 1993 และของประเทศอินโดนีเซีย จะเริ่มจัดเก็บจากปี 1997 และประเทศไอร์แลนด์ ไม่มีการจัดเก็บข้อมูล GDP รายไตรมาส จึงต้องทำการประมาณข้อมูลออกมาเป็นรายไตรมาส ในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. พิจารณาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับ GDP หรือสามารถนำมาอธิบาย GDP ได้ โดยตัวแปรดังกล่าว จะต้องมีการเก็บสถิติข้อมูลทั้งรายไตรมาสและรายปี ในที่นี้ ตัวแปรที่จะใช้ในกรณีของประเทศไทยได้แก่ การใช้จ่ายของรัฐบาล (G) และมูลค่าการส่งออก (X) ส่วนประเทศอินโดนีเซียจะใช้มูลค่าการส่งออก (X)

2. ประมาณความสัมพันธ์ระหว่าง GDP กับตัวแปรอิสระ (independent variable) ในช่วงเวลา 1971-1998 ได้ดังต่อไปนี้

ประเทศไทย

$$GDP_t = a_0 + a_1G + a_2X + a_3D + \varepsilon_t \qquad (ก1)$$

โดยที่ D = 0 ในช่วงปี 1971-1996 (ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ)

D = 1 ในช่วงปี 1997-1998 (หลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ)

จะได้ GDP_t = 460262.6 + 2.689646G + 0.515121X - 890370.4 DUM (ก2)

Std.error	(39014.34)	(0.441335)	(0.215321)	(-890370.4)
Prob	(0.00)	(0.00)	(0.0249)	(0.00)

R^2 = 0.983180 Durbin-Watsan Stat = 2.110513

ซึ่งจะเห็นได้ว่า สมการนี้สามารถใช้อธิบาย GDPt ได้เป็นอย่างดี โดยมีค่า R2 ถึง 98.318% นอกจากนี้ เมื่อทดสอบการเกิดปัญหา autocorrelation จะพบว่า du<d.w.<4-du โดยที่ du ณ k' = 2 และจำนวนข้อมูลเท่ากับ 28 มีค่าเท่ากับ 1.325 ซึ่งแสดงว่า ไม่มีปัญหา autocorrelation

<u>ประเทศอินโดนีเซีย</u>

$$GDP_t = a_0 + a_1G + a_2X + a_3D + \varepsilon_t \qquad (ก3)$$

$$\text{โดยที่ } \varepsilon_t = \alpha_1\varepsilon_{t-1} + \alpha_2\varepsilon_{t-2} + u_t$$

จะได้ GDP_t = 13589898 + 7267.596X –12366783DUM (ก4)

Std. Error	3065651	1017.273	24680447
Prob	0.6621	0.00	0.6215

R^2 = 0.964807 Durbin-Watson Stat = 2.037411

จะเห็นได้ว่า ตัวแปร X สามารถใช้อธิบาย GDP ได้ถึง 96.48% นอกจากนี้ เมื่อทดสอบว่าเกิดปัญหา autocorrelation หรือไม่ ผลปรากฏว่า ค่า du<d.w.<4-du โดยที่ du ณ k'=1 และจำนวนข้อมูลเท่ากับ 28 มีค่าเท่ากับ 1.476 แสดงว่า ไม่มีปัญหา autocorrelation

<u>ประเทศไอร์แลนด์</u>

$$GDP_t = a_0 + a_1X + \varepsilon_t \qquad (ก5)$$

$$\text{โดยที่ } \varepsilon_t = \alpha_1\varepsilon_{t-1} + u_t$$

จะได้ GDP_t = 848319.4 + 0.701034X (ก6)

Std. Error	56505548	0.185503
Prob	0.9883	0.0036

R^2 = 0.995416 Durbin-Watson Stat = 1.872631

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่า ตัวแปร X สามารถใช้อธิบาย GDP ได้ถึง 99.54% นอกจากนี้ เมื่อทดสอบว่าเกิดปัญหา autocorrelation หรือไม่ ผลปรากฏว่า ค่า du<d.w.<4-du โดยที่ du ณ k'=1 และจำนวนข้อมูลเท่ากับ 28 มีค่าเท่ากับ 1.476 แสดงว่า ไม่มีปัญหา autocorrelation

3. นำข้อมูล G และ X รายไตรมาสมาแทนในสมการ GDP รายไตรมาส

ประเทศไทย

$QGDP_t$ = 460262.6/4 + 2.689646G + 0.515121X - 890370.4/4 DUM (ก7)

โดยที่ QGDPit คือ ประมาณการณ์ GDP รายไตรมาส

i แทนรายไตรมาส 1,2,3,4

t แทนปี 1971-1998

ประเทศอินโดนีเซีย

$QGDP_t$ = 13589898/4 + 7267.596X –12366783/4DUM (ก8)

ประเทศไอร์แลนด์

$QGDP_t$ = 848319.4/4 + 0.701034X (ก9)

4. รวมข้อมูล QGDP ที่ประมาณได้ในแต่ละไตรมาสให้เป็นรายปี แล้วนำมาลบกับข้อมูลรายปี เพื่อหาค่าความคลาดเคลื่อน (Residual)

$$RES_t = GDP_t - \sum_{i=1}^{4} QGDP_{it} \quad (ก10)$$

5. นำค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้มาถ่วงน้ำหนักด้วย $QGDP_{it} / \sum_{i=1}^{4} QGDP_{it}$ จะได้ค่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละไตรมาส และเมื่อนำมารวมกับ $QGDP_t$ จะได้ค่า GDP รายไตรมาส ดังสมการที่ 11

$$GDP_{it} = QGDP_{it} + (QGDP_{it} / \sum_{i=1}^{4} QGDP_{it}) \times RES_t \quad (ก11)$$

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวของสมการผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวของสมการผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ

<u>กลุ่มประเทศอาเซียน</u>

1.) ประเทศอินโดนีเซีย

GDP = 40562.69 + 1529.965T (ข1)

t-statistic 14.50147 13.15838

Prob 0.00 0.00

R^2 = 0.816162

2.) ประเทศมาเลเซีย

GDP = 19780.63 + 1314.799T – 14.54292T^2 (ข2)

t-statistic 12.43959 8.454417 -4.393161

Prob 0.00 0.00 0.0001

R^2 = 0.927898

3.) ประเทศฟิลิปปินส์

GDP = 164765.6 – 1688.865T (ข3)

t-statistic 41.57315 10.27139

Prob 0.00 0.00

R^2 = 0.730107

4.) ประเทศสิงคโปร์

GDP = 15118.40 + 450.0800T (ข4)

t-statistic 61.8865 45.47239

Prob 0.00 0.00

R^2 = 0.981022

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.) ประเทศไทย

GDP	=	497373.2 +	15305.88T –	243.8125T^2	(ข5)
t-statistic		24.74678	6.934990	-4.784503	
Prob		0.00	0.00	0.00	
R^2	=	0.795449			

<u>สหภาพยุโรป</u>

1.) ประเทศเยอรมัน

GDP	=	643773.8 +	16728.04T –	391.6112T^2	+ 4.600404T^3	(ข6)
t-statistic		65.58923	10.03151	-4.789464	3.832121	
Prob		0.00	0.00	0.00	0.0006	
R^2	=	0.993406				

2.) ประเทศเบลเยี่ยม

GDP	=	45.32635 +	0.244796T	(ข7)
t-statistic		164.7473	21.44669	
Prob		0.00	0.00	
R^2	=	0.921838		

3.) ประเทศฟินแลนด์

GDP	=	137022.4 –	3139.440T +	185.4841T^2	- 1.927382T^3	(ข8)
t-statistic		105.3000	-11.84276	12.72873	-8.444796	
Prob		0.00	0.00	0.00	0.00	
R^2	=	0.992617				

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.) ประเทศฝรั่งเศส

GDP = $249991.8 + 1638.094T + 15.25695T^2$ (ข9)

t-statistic 282.3493 16.84810 6.796308

Prob 0.00 0.00 0.00

R^2 = 0.995915

5.) ประเทศอิตาลี

GDP = $93.91754 + 0.119988T + 0.005595T^2$ (ข10)

t-statistic 233.5167 2.725514 5.504048

Prob 0.00 0.0097 0.00

R^2 = 0.967215

6.) ประเทศเนเธอแลนด์

GDP = $60135.93 + 481.1640T + 9.265711T^2$ (ข11)

t-statistic 57.65996 4.201309 3.503995

Prob 0.00 0.0002 0.0012

R^2 = 0.962716

7.) ประเทศออสเตรีย

GDP = $445016.0 + 6081.943T$ (ข12)

t-statistic 54.69252 18.01701

Prob 0.00 0.00

R^2 = 0.892743

8.) ประเทศไอร์แลนด์

GDP = $5363.000 + 242.8048T$ (ข13)

t-statistic 23.00196 22.09535

Prob 0.00 0.00

R^2 = 0.934891

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9.) ประเทศโปรตุเกส

GDP	=	3906.165 + 301.4288T		(ข14)
t-statistic		8.288741	13.57092	
Prob		0.00	0.00	

R^2 = 0.892743

10.) ประเทศสเปน

GDP	=	50675.29 + 591.3964T + 9.891366T^2		(ข15)
t-statistic		57.17924	6.109300	4.273306
Prob		0.00	0.00	0.0000

R^2 = 0.989551

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ตารางข้อมูลเบื้องต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ค.1 แสดง temporary shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน

ปี	Temporary Shock				
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
1990:02:00	5547.14	N/A	-928.95	338.05	-18384.36
1990:03:00	-5915.66	N/A	3004.31	185.48	-15406.10
1990:04:00	-6455.66	N/A	1492.93	130.11	17508.38
1991:01:00	6959.02	N/A	2987.26	-30.86	14083.62
1991:02:00	-665.14	1274.30	962.16	377.22	-2957.28
1991:03:00	3275.69	-1391.22	3250.03	103.21	-47166.69
1991:04:00	1774.38	16.92	-2024.47	229.85	12193.59
1992:01:00	1760.99	210.43	3263.61	221.19	49012.46
1992:02:00	364.04	1051.50	2102.99	279.48	-46714.43
1992:03:00	-2296.88	-643.50	718.18	-106.06	-27748.73
1992:04:00	-4947.43	-117.17	-2652.41	-122.35	10233.94
1993:01:00	4324.16	77.46	195.30	-119.89	68957.15
1993:02:00	1558.24	-318.93	1229.68	-353.62	1788.49
1993:03:00	1745.86	-316.84	909.43	-12.95	-4106.61
1993:04:00	1350.62	780.75	-3921.77	-473.00	1962.00
1994:01:00	4033.09	-6.79	542.55	-254.73	-40895.74
1994:02:00	-6293.03	-258.25	-574.28	385.13	12925.49
1994:03:00	-1125.20	-1059.36	88.14	-465.13	19302.97
1994:04:00	1201.84	109.70	-2565.03	122.78	-32070.43
1995:01:00	4055.07	321.92	-489.31	463.37	-31443.85
1995:02:00	-2712.70	-1076.87	-706.97	-304.99	-6761.68
1995:03:00	-398.99	356.13	-787.32	-641.74	28974.79
1995:04:00	-620.14	-407.14	-1240.97	246.76	-21998.09
1996:01:00	3930.97	-946.34	-2232.76	-414.71	-22039.11
1996:02:00	-3155.08	126.33	-2507.40	511.18	-18749.79
1996:03:00	459.10	-56.44	-2529.82	480.15	22838.84
1996:04:00	-653.99	-420.26	2642.61	-483.22	8088.63

ตาราง ค.1 แสดง temporary shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน (ต่อ)

ปี	Temporary Shock				
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
1997:01:00	-30335.01	-718.93	-3607.39	-105.84	-8499.70
1997:02:00	2959.08	173.71	-2880.41	-592.21	-3325.71
1997:03:00	-2292.74	182.70	-1244.24	-99.50	33486.50
1997:04:00	7780.65	469.75	2962.02	410.20	29666.84
1998:01:00	1723.57	3124.84	2258.01	738.73	9420.64
1998:02:00	14204.08	1888.09	3379.68	651.64	45149.79
1998:03:00	-72.20	2463.20	-1350.83	607.92	21484.40
1998:04:00	8441.55	675.26	5986.89	201.42	-18871.78
1999:01:00	-9519.12	-1598.22	-4268.78	133.45	-42266.17
1999:02:00	3333.09	-1013.74	-2992.30	-1089.24	28159.36
1999:03:00	2443.40	915.32	-1854.87	522.02	-13680.19
1999:04:00	4964.18	-352.54	3690.88	102.36	-12610.47
2000:01:00	-8175.95	-2284.50	-1095.07	-498.03	-36898.28

หน่วย (เงิน)

อินโดนีเซีย : Billions of Rupiah

มาเลเซีย : Millions of Ringgit

ฟิลิปปินส์ : Billions of Pesos

สิงคโปร์ : Millions of Singapore Dollars

ไทย : Millions of Baht

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ค.2 แสดง permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน

ปี	Permanent Shock				
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
1990:03:00	17378.45	N/A	-7134410.04	-32.92	12419.84
1990:04:00	6995.65	N/A	-7127454.01	-74.74	-50430.87
1991:01:00	-20373.70	N/A	-7131954.05	191.84	-10666.86
1991:02:00	8289.30	N/A	-7126409.54	-785.31	19990.18
1991:03:00	-7216.51	4056.73	-7133010.36	170.80	91368.10
1991:04:00	-273.08	-1425.06	-7120173.50	-356.49	-71561.87
1992:01:00	-1747.59	-403.93	-7136024.17	-212.54	-85839.32
1992:02:00	1032.91	-1892.58	-7128414.84	-337.77	142433.32
1992:03:00	4957.80	2338.51	-7126805.83	491.60	8775.02
1992:04:00	7597.97	-409.16	-7121449.48	138.65	-48224.61
1993:01:00	-13595.75	-272.08	-7130515.47	117.43	-127688.37
1993:02:00	1207.69	715.32	-7129736.54	587.34	65372.18
1993:03:00	-1933.48	314.75	-7128061.64	-327.71	9993.72
1993:04:00	-955.38	-1878.35	-7118719.50	933.04	-8038.62
1994:01:00	-6715.57	794.33	-7132479.34	36.46	83745.48
1994:02:00	16619.15	509.71	-7125781.35	-1024.99	-66754.72
1994:03:00	-4042.63	1860.46	-7128223.03	1315.39	-25688.44
1994:04:00	-3528.89	-1278.75	-7122254.27	-710.70	83435.82
1995:01:00	-6908.30	-534.14	-7129058.89	-803.95	30809.27
1995:02:00	9480.47	2475.66	-7126547.83	1073.35	-17928.50
1995:03:00	-1914.72	-1789.14	-7126604.80	978.49	-64719.25
1995:04:00	841.29	1170.41	-7125777.85	-1135.25	72962.96
1996:01:00	-8482.07	1485.55	-7124247.92	1076.18	22072.14
1996:02:00	10241.13	-1199.01	-7124690.43	-1437.06	15452.46
1996:03:00	-4073.27	239.21	-7124920.22	-449.13	-64435.47
1996:04:00	1767.08	784.09	-7135287.52	1446.59	6653.58

ตาราง ค.2 แสดง Permanent shock ของกลุ่มประเทศอาเซียน (ต่อ)

ปี	Permanent Shock				
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย
1997:01:00	60016.03	1017.59	-7117615.08	-271.54	25080.02
1997:02:00	-36253.18	-1066.34	-7125319.05	1078.58	-1856.28
1997:03:00	7544.57	-191.69	-7127864.40	-393.22	-70306.71
1997:04:00	-17854.04	-756.80	-7134640.76	-919.90	-25855.19
1998:01:00	4333.50	-5779.93	-7129026.46	-1067.27	10817.56
1998:02:00	-26684.59	-651.35	-7131973.83	-564.56	-80886.95
1998:03:00	14348.49	-3038.31	-7121391.13	-564.20	2172.99
1998:04:00	-16955.31	1112.67	-7140797.09	205.09	59219.97
1999:01:00	27479.79	3871.71	-7112948.01	-65.48	65652.55
1999:02:00	-16185.29	429.27	-7125756.65	2311.92	-98592.89
1999:03:00	-1553.71	-2844.37	-7126755.03	-2133.28	55511.74
1999:04:00	-7484.96	1620.39	-7136709.10	317.30	11532.75
2000:01:00	21316.09	4216.47	-7121591.44	1098.41	61178.10

หน่วย (เงิน)

อินโดนีเซีย : Billions of Rupiah

มาเลเซีย : Millions of Ringgit

ฟิลิปปินส์ : Billions of Pesos

สิงคโปร์ : Millions of Singapore Dollars

ไทย : Millions of Baht

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ค.3 แสดง Temporary Shock ของกลุ่มประเทศยุโรป

Temporary Shock										
ปี	เยอรมัน	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	อิตาลี	เนเธอแลนด์	ออสเตรีย	ไอร์แลนด์	โปรตุเกส	สเปน
1990:02:00	N/A	0.68346	-2332.89	-2327.3	-0.098	-560.5936	-94.2585	261.036	702.6165	N/A
1990:03:00	N/A	0.17171	-2084.52	-223.15	-0.353	248.3487	33.8965	264.156	694.4406	N/A
1990:04:00	N/A	-0.2604	-407.555	637.94	1.0021	-1386.159	-2347.64	260.272	687.0803	N/A
1991:01:00	N/A	0.37835	1170.19	-1217.7	-0.831	761.9324	-4490.15	-10.935	1093.887	N/A
1991:02:00	-4111.5	-0.1753	717.207	-985.71	-0.047	-639.2594	386.819	260.209	695.4941	-822.6072
1991:03:00	11968.8	-0.2984	305.925	-438.89	-0.504	230.5489	-3460.09	262.229	685.7102	74.14114
1991:04:00	-7364.6	0.22914	884.369	-1733.9	-0.551	-447.8108	110.047	259.611	679.4265	-315.1988
1992:01:00	-13535	-0.4854	-502.77	-1404.2	0.0223	-585.7871	-797.167	-540.14	603.8107	-224.7488
1992:02:00	9664.12	0.71896	826.208	1881.9	0.2042	856.5177	-3754.78	259.639	676.2915	-688.7622
1992:03:00	2514.31	0.07104	973.016	1161.4	0.9441	232.9403	3086.98	263.919	667.4243	641.6315
1992:04:00	2494.06	1.26866	-968.792	1734.8	0.3993	277.5904	4225.15	260.421	659.9026	265.3737
1993:01:00	14332.6	0.7878	42.8225	1366.7	0.6712	717.9191	7017.49	-362.27	834.2005	727.3095
1993:02:00	-805.7	-0.1648	555.279	188.14	0.2528	-229.6616	-5856.44	259.615	661.7929	-141.3633
1993:03:00	-1406.5	0.13129	-63.106	751.49	0.5951	-112.6243	2771.49	262.797	650.7695	847.7749
1993:04:00	894.054	-0.1207	-82.1367	-131.29	-0.651	617.9242	2556.98	256.999	640.4854	105.7402
1994:01:00	-7854.9	0.08544	-775.14	-350.36	-0.179	-674.3239	-2309.42	-373.61	869.4309	-107.828
1994:02:00	1998.92	-0.3214	-1402.59	551.29	-0.495	-350.6544	-3519.5	259.572	646.9058	3340.081
1994:03:00	-3136.4	0.17078	-2162.32	-1848.6	-0.156	-127.419	-792.994	261.792	633.8375	-3592.461
1994:04:00	-2867.7	-0.7107	1250.82	-2057.8	-0.505	469.3726	3059.65	256.039	623.2225	-384.5075
1995:01:00	-6359.7	-0.2994	-3293.72	1106.3	-1.325	100.2224	-12963.2	-866.68	441.1247	-516.2273
1995:02:00	1110.98	0.7239	-140.289	-1147.8	0.4572	630.9612	5139.16	258.501	619.5382	-979.1554
1995:03:00	2145.68	0.35022	1182.24	1652.7	0.3909	-682.3672	-2496.68	262.344	606.164	660.7002
1995:04:00	3249.09	0.07877	876.034	1527.3	-0.358	973.941	1366.67	253.385	591.6711	164.952
1996:01:00	4534.93	0.28104	1483.43	-724.68	-0.173	617.5168	889.153	-779.07	609.1349	17.20977
1996:02:00	-945.24	0.1037	2076.12	1030	0.9078	-744.7835	3551.89	262.957	599.5842	-530.1322
1996:03:00	-4064.1	-0.1296	300.94	308.46	-0.36	285.3969	5043.27	267.069	584.949	721.469
1996:04:00	3149.86	-0.1413	-403.678	1355.9	0.4903	346.8181	-5143.51	255.058	566.9945	135.7813
1997:01:00	13335.4	0.04842	383.876	465.33	0.7783	99.76409	14849.3	-1379.6	106.4237	118.4295
1997:02:00	-19903	-0.5123	-1915.74	-530.53	-1.44	-525.1583	-5419.19	252.501	551.2502	-561.1118
1997:03:00	4533.89	-0.2203	-606.212	-735.88	-0.112	-177.3395	-3489.44	261.429	538.2326	500.9607

ตาราง ค.3 แสดง Temporary Shock ของกลุ่มประเทศยุโรป (ต่อ)

Temporary Shock										
ปี	เยอรมัน	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	อิตาลี	เนเธอแลนด์	ออสเตรีย	ไอร์แลนด์	โปรตุเกส	สเปน
1997:04:00	1857.97	-0.2217	-483.883	-1710	-0.364	-239.0805	-911.861	250.726	-240.0231	-59.10415
1998:01:00	-5140.7	-0.2064	-488.763	56.641	0.932	-554.7568	-31.0359	-1669.9	3590.492	-28.5998
1998:02:00	2623.16	0.02339	513.914	-602.72	0.1112	1050.629	7430.76	250.977	-2171.837	-733.3321
1998:03:00	-4679.7	0.44873	1682.46	444.55	-0.163	172.4126	1231.93	258.838	-266.6998	776.7855
1998:04:00	1686.98	0.39791	459.41	432.53	0.685	407.0814	2096.3	253.504	-248.1692	-10.55157
1999:01:00	2865.6	-0.2876	4000.63	1383.4	0.3825	-250.6376	1070.31	N/A	N/A	N/A
1999:02:00	4364.52	-0.1249	-24.8147	-512.29	0.0622	739.5989	4102.69	N/A	N/A	N/A
1999:03:00	-3781.1	-0.581	891.965	-875.56	-0.314	0.439221	-1882.64	N/A	N/A	N/A
1999:04:00	7.70266	-0.3322	-1235.32	-970.42	-0.168	-873.347	-4536.43	N/A	N/A	N/A
2000:01:00	989843	-0.5834	-1375.92	-206.69	-0.365	-927.0211	-4518.89	N/A	N/A	N/A

หน่วย (เงิน)

เยอรมัน : Billions of Deutsche Mark

เบลเยี่ยม : Billions of Francs

ฝรั่งเศส : Billions of Francs

อิตาลี Trillions of Lire

เนเธอแลนด์ Millions of Guilders

ไอร์แลนด์ Millions of Pounds

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ค.3 แสดง Permanent Shock ของกลุ่มประเทศยุโรป

Permanent Shock										
ปี	เยอรมัน	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	อิตาลี	เนเธอแลนด์	ออสเตรีย	ไอร์แลนด์	โปรตุเกส	สเปน
1990:03:00	N/A	0.34004	1836.15	-1881	0.6091	-1057.291	-162.05	N/A	-686.2646	N/A
1990:04:00	N/A	0.69252	-1269.4	-1499.02	-2.3577	3020.666	4729.18	-267.28	-679.7201	N/A
1991:01:00	N/A	-1.0171	-2747.9	3073.24	2.66393	-2910.024	6632.66	-256.39	-1500.693	N/A
1991:02:00	N/A	0.72892	-264.23	753.778	-0.7365	2040.451	-5263.8	282.142	-297.1015	N/A
1991:03:00	-28049.1	0.42153	105.357	-107.934	0.96125	-1100.357	7306.99	-531.35	-675.9263	-970.8895
1991:04:00	26698	-0.7567	-1462.8	3028.91	0.59863	1126.171	-3680.2	-264.25	-673.1427	704.5387
1992:01:00	19706.1	1.19987	1889.91	1074.5	-0.596	723.7634	1704.38	-256.99	-528.1949	134.2988
1992:02:00	-32863.6	-1.9233	-2155.2	-5167.95	-0.3862	-2298.823	6712.4	1339.89	-748.7723	1152.776
1992:03:00	4635.5	0.57689	-1119.8	-440.871	-1.6839	390.6371	-9928.7	-1059.4	-658.5571	-1972.025
1992:04:00	-2473.8	-2.4663	2910.6	-2308.13	0.14552	-322.2404	-5363.3	-268.2	-652.3809	110.8842
1993:01:00	-26171.1	-0.3069	-1054.4	-998.603	-0.9432	-1158.248	-9809.8	-256.92	-1008.498	-1189.245
1993:02:00	15944	1.11737	-1067.7	990.408	0.16557	1177.242	18730.4	984.952	-489.3853	1010.036
1993:03:00	2007.22	-0.4274	681.491	-1314.85	-0.9373	-4.412904	-11399	-881.5	-639.7461	-1836.913
1993:04:00	-3194.57	0.37268	101.167	1014.08	1.89696	-1348.473	-2342.5	-265.98	-630.2013	636.2944
1994:01:00	16603.9	-0.2916	1468.14	569.418	-0.2937	1966.572	7175.81	-251.2	-1098.376	321.3963
1994:02:00	-11852.8	0.72817	2030.05	-1452.94	0.81226	26.9849	4729.59	1004.21	-424.3807	-6787.99
1994:03:00	8271.7	-0.6629	2922.04	4248.45	-0.1825	-95.81635	-1933.5	-892.75	-620.7693	10525
1994:04:00	2598.91	1.59227	-4663.9	2266.97	0.85317	-1066.164	-6912.3	-264.01	-612.6075	-2823.446
1995:01:00	9851.65	-0.112	7838.26	-4270.47	2.14588	268.9279	28986	-250.29	-259.0269	647.947
1995:02:00	-8581.62	-1.7472	-3013.1	3402.03	-2.2397	-1161.7	-23242	1989.4	-797.9516	1442.084
1995:03:00	-3180.38	0.02345	-2504.8	-4453.23	-0.3246	1995.696	10132.5	-1383.7	-592.7897	-2300.556
1995:04:00	-4352.49	0.19268	-569.83	-1401.82	1.10746	-2630.249	-5230	-266.19	-577.1782	330.7962
1996:01:00	-5820.77	-0.4833	-2090.8	2976.62	-0.0131	-261.0925	-411.64	-244.43	-626.5986	130.5325
1996:02:00	6425.4	0.07363	-2668.8	-2784.67	-1.9882	2107.084	-6214.6	1811.53	-590.0336	1077.474
1996:03:00	7182.97	0.36299	1474.24	413.073	1.62727	-1315.577	-6534.6	-1305	-570.3137	-1973.07
1996:04:00	-10363.8	0.15298	1108.3	-2403.38	-1.3403	-408.2392	15330.3	-271.18	-549.0401	449.9063
1997:01:00	-23520.9	-0.2381	-1171.4	425.257	-1.0663	147.2899	-34842	-243.05	354.1471	-101.0776
1997:02:00	53141.5	1.07307	4215.35	1526.39	3.65828	1150.081	25687.7	3014.18	-996.0768	1240.653
1997:03:00	-28970.8	-0.0718	-703.31	941.226	-1.2164	-170.4792	1559.7	-1884.6	-525.2149	-1563.033

ตาราง ค.3 แสดง Permanent Shock ของกลุ่มประเทศยุโรป (ต่อ)

PermanentShock										
ปี	เยอรมัน	เบลเยี่ยม	ฟินแลนด์	ฝรั่งเศส	อิตาลี	เนเธอแลนด์	ออสเตรีย	ไอร์แลนด์	โปรตุเกส	สเปน
1997:04:00	817.949	0.22306	361.555	2684.07	0.61616	300.8216	-1665.7	250.726	-502.7816	619.169
1998:01:00	12139.3	0.19118	493.643	-1823.26	-2.228	870.4331	-849.79	-1669.9	623.8718	-1.904548
1998:02:00	-10387	-0.2532	-1516.6	1262.08	0.7097	-2656.014	-14893	250.977	-1060.761	1438.064
1998:03:00	11982.5	-0.8741	-2851	-1491.82	0.43728	705.8033	4966.9	258.838	-469.6797	-2286.903
1998:04:00	-8053.65	-0.3471	763.638	-420.519	-1.533	-641.7502	-2960.7	253.504	-460.5437	797.8886
1999:01:00	-4044.22	0.97313	-7541.9	-2334.17	-0.0801	908.3567	-44.33	N/A	N/A	N/A
1999:02:00	-5863.44	-0.0377	4050.26	2407.93	0.25818	-1729.835	-7135.1	N/A	N/A	N/A
1999:03:00	11926.8	1.03701	-1808.7	1238.83	0.69048	738.7204	7867.96	N/A	N/A	N/A
1999:04:00	-3796.53	0.08338	3362.6	1065.29	0.02241	1747.133	7190.23	N/A	N/A	N/A
2000:01:00	-1979678	0.83465	1516.52	-557.045	0.56091	980.6953	4501.35	N/A	N/A	N/A

หน่วย (เงิน)

เยอรมัน : Billions of Deutsche Mark

เบลเยี่ยม : Billions of Francs

ฝรั่งเศส : Billions of Francs

อิตาลี Trillions of Lire

เนเธอแลนด์ Millions of Guilders

ไอร์แลนด์ Millions of Pounds

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาว กรกรัณย์ กังพานิชกุล เกิดเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2523 สถานที่เกิด เชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการธนาคารและการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2541 และเข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาโทที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 ในสาขาการเงิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย